

Af folk från land och stad var sammanträngd!
Förr eller sedan har der aldrig brunnit
En sådan myckenhet af helga ljus;
Fast det var dag och Herren i sitt hus
Sin sol lät skina. Men emellan solen
Och altarljusen rökelsen sig spred,
Den molnstod lik, der Jehovah steg ned
I tabernaklet öfver nådastolen.
Vid sängen: Veni, sancte Spiritus,
De höge fäder stego in i templet;
Hvarpå en Doctor med ett namn på us
Höll tal om CARIN, hur hon följt exemplet
Af modrens helga dygd i vaggan ren,
Och fastän gift, var som en jungfru ren.
Nu trädde hennes bild, som om den stigit
Från himlen ned, i choret fram så skön;
Och sen med korsning, rökelse och bön
De fem högvördigheter den invigit,
Vi nunnor stämde upp en hyllningssång;
Och hela Guds församling på en gång
Sig böjde, knä vid knä, som i en kedja,
För att det nya helgonet tillbedja.
Derefter skedde ett högtidligt tåg
Till grafven, der det dyra stoftet låg,

Och sedan frånlyft var den skrifna stenen
 Och kopparkistan öppnad, togos benen
 Af Erkebiskopen med vördnad ut,
 Och lyftes i hans hand, af alla sedda.
 Sen han välsignat dem, och kysst till slut,
 Han lade dem i kärl, dertill beredda,
 En del af brutit silfver, och en del
 Af klar christall, som bröts ur berget hel,
 Hvarpå han slöt dem i det gullbeslagna,
 Med purpurfärgadt sammet öfverdragna,
 Oss alla välbekanta skrin, som nu
 Blott här i tysthet vi tillbe ännu.
 Då var en annan tid; den segersälle
 Landsfadren sjelf ett hörn af skrinet höll,
 När det blef burit på sitt helga ställe
 Vid högaltaret. Der på knä han föll,
 Och gaf ej endast alla dem i kyrkan,
 Men hela Sverges folk en föresyn
 Af CARINS med BRIGITTAS lika dyrkan,
 Som begge sitta lika högt i skyn."

"Jag ber om tillgift, värdig Fru Abdissa!"

Föll GERTRUD in, som all sin tid förtröt

Att henne ANNA från den titeln slöt,
Om hvilken allting henne tyckts förvissa.
”Ehur ST. CARIN hjälpt er, som ni tror
Att bli vårt hufvud, har dock hennes mor
En högre rang: hon är ca-no-ni-serad,
Men CARIN blef blott be-a-ti-ficerad.
BRIGITTA tillbes äfven utomlands
I många kloster, nämnda efter henne.
Och då ej detta utom henne fanns,
Bör hon väl här — ”

”Jag, och vi andre känne,”
Skrek ANNA, ”allt det der så väl som du;
Och kanske är jag med dem båda tu
I tysthet mer bekant. Ej blott CATHRINA,
Men äfven modren, mången helig natt
Med sitt besök har mig bevärdigat.
Af lika glans jag sett dem båda skina.
Men såsom CARIN aldrig glömma kan
Hvad hon sin mor är skyldig, kan ej heller
Jag glömma, eller bland oss någon ann,
Den höga modrens rätt, som henne ställer
Näst himlajungfrun i vår helgedom,

Om ock derom ej kommit bref från Rom.
Jag ville endast STURENS fromhet ställa,
Mot WASAS slemhet, som ej låter mer
BRIGITTAS höghet, än CATHRINAS, gälla;
MARIA sjelf han ville störta ner
Ifrån sin himlathron, om han det kunde.
Men pris ske Roos, som frälste hennes bild!
Den är oss nära, fast från klostret skild!”

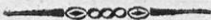
”Och pris ske henne sjelf, som mig förunde,
Förrän jag dör, ännu en gång sin tröst.”
Prinsessan talte så med tynad röst.

”Spring, CLARA, du! och bryt St. Britas
blomma;”

”Tag löken med:” så Abbedissan böd;
”Den verkar underbart hos alla fromma,
Mot allt hvad ondt är, utom synd och död.
Se äfven åt, om något af de rara,
Godchristna päron ej tör moget vara,
Vi ha ett annat päronträd också.
Men, store Gud! fast det bär frukt, hvars like

Jag tror ej finns i hela Svea rike,
Jag svettas när jag tänker blott derpå.”

Med undran se de fremmande på henne.
Men nu kom löken, och Abdissan gned
Med den Prinsessans både bröst och ämne,
Som genast tyckte att hon mindre led;
Hvarpå med Fröknarna hon sig förente,
Att taga upp det ord om päronträt,
Abdissan fällt, och fråga hvad med det,
Som hon så ängsligt hade sagt, hon mente.

TOLFTE SÅNGEN.

”Allhelgonqvällen såg jag denna syn,
Då nyss jag somnat,” så begynte ANNA.
”Ett silfvermoln sig sänkte ner ur skyn,
Och öfver templets tinnar syntes stanna.
BRIGITTA satt der i odödlig glans,
Af englar kringhvärfd såsom i en krans,
Men inom templet stod jag i detsamma,
Och såg det upplyst ej af ljus, ej sol,
Men helgonglorier, af den klara flamma
På deras hjessa föll från Lambets stol.
Men Lambet såg jag ej på stolen sitta.
En Påfve satt der, och med åsklikt hot
Sköt LUTHERS Bibel undan med sin fot,
Och höll i handen skrifter af BRIGITTA.
Nu alla nunnor stämde på en gång
Till mor och dotter upp en bönesång.
Vid sångens slut BRIGITTA syntes stiga
Ned genom hvalfvvet på en purpursky,

För att sin störda helgedom till ny
Och ännu högre herrlighet inviga.
Men för att rena den, hon göt förut
En helig rök ur gyllne skålar ut;
Sen med en palmqvist, lyftad upp i handen,
Hon gick åt altaret. Men ve! hon fann
Der stå i Konglig skrud den lede anden
Med WASAS drag. Hon ryste och försvann,
Och alla helgonen med henne följde.
Ett plötsligt mörker hela templet höljde:
Och nu i trägåln stod jag vid det träd,
Hvarom jag nämnt, och tyckte mig en späd
Och ömklig klagan ur dess inre höra;
Hvarpå en röst från höjden slog mitt öra
Med dessa ord: "I Bethlehem de små
Menlösa offren trycktes, när de dödde,
Emot en moders hulda bröst ändå.
Men dessa — ve! de mödrar, som dem födde!"
De orden följdes af en blix, med dån
Likt domsbasunens; och en Kungason
Steg vredgad fram, och lät i trädet skalla
En yxas hugg, hvarpå jag såg det falla.
O Gud! hvad upptäckt! I dess murkna stam
En håla var, ur hvilkens mörka gömma

Nu kom — hvad skräck! hvad blygd! — i da-
fram.

Om sanning är deri, må Herren dömma!”

Hon teg och drog en suck. ”Hvad fanns
der då?”

Prinsessan frågar, och de andra två

Med hemska blickar sina öron spänna,

Och af sin väntan ren en rysning känna.

Ett anskri ge de vid Abdissans svar,

Som lik en dolk dem genom hjertat far:

”Man fann der ben af barn, som, brottsligt födda,

Än mera brottsligt kastats dit förblödda.”

Halfljudda talte hon de orden ut;

Och som de dem ej skulle hört förut

Uttryckte alla nunnorna sin fasa.

”Gud!” ropte GERTRUD: ”om det kom för
WASA!

Hans skarpa öga påstås kunna se

Hvar skatter gömmas och hvar källor välla.

Om han det trädet såg och lät det fälla,

Och fann den skammen — ve oss arma, ve! —

Då blefve hela klostret nederrifvit,
Fast ingen i vår tid har slikt bedrifvit.”

”Mot dessa ben, då de stå upp till slut,
Och ropande om hämd gå fram till domen,
Ej torde hjälpa” brast SOPHIA ut,
”De ben, som dyrkats här i helgedomen!”

Skräck vid de första af den ungas ord
I GERTRUDS och de andras min var spord,
Men blef i harm förvandlad vid de sista.
Abdissans blick på henne var ej blid;
Dock att ej störa Kungadotterns frid,
Lät hon sin vrede ej i ord utbrista.

”Men hör, Prinsessa, hvad jag drömde mer,”
Tog hon igen: ”När trädet fallit ner,
Till landsvägshjon vi alla dömda blefvo.
Med dragna svärd i dessa helga rum
Inträdde vakter och oss hädan drefvo.
Allt teg af skräck; tornklockan sjelf blef stum.
Jag sprang till Susenborg att skygd der finna:
Men Vetterns våg, med stormen i förbund,
Sig häfde mot dess mur; och från sin grund

Jag såg det ramla och i sjön försvinna.
Sen tyckte jag mig här, som klostrets Rå,
Århundraden fördold och ensam gå.
En tid jag såg i dessa gånger vandra
Gråvordna krigsmän. Visande hvarandra
Med stolthet sina ärr, de talte blott,
Hur de till strids med stora Kungar gått.
Sen kom en annan tid, då de försvunno,
Och jag förnam att jungfrur, himmelsblå
Och himmelsrena, här en tillflykt funno.
Hvad lättnad kände ej mitt hjerta då!
Dock ingen såg jag: allt var tyst och öde;
Blott någon fremling gick här, undersam,
Och såg de helga minnen än stå fram.
Men de fördrefvos hän: hvarvid de döde
Uppstodo med en suck, att, häpna, se
Hur menskohand är mer förstörande
Än tiden sjelf; och när de sågo falla
För lumpen kopparvinst det sköna torn,
De ropte hemskt: "Tag ner ock månens horn,
Att få dess silfver!" — Men nu hördes skalla
Ur dessa hvalf de gräsligaste ljud
Af fjettrar, eder, hädelser mot Gud.
Och bofvar, hvilkas blick blott kunde dräpa,

Jag såg här hvimla och i tunga spår
Med sina bojor sina synder släpa;
Men intet öga göt en ångerns tår.
I andra rum emellan lakan qvedo
Gulbleka hamnar, uslingar, som ledo,
Af sina laster, plågor utan slut,
Ej kända här, ej nämnda ens förut.
Jag flydde dän, men möttes af en skara,
Der en var naken, en i konglig skrud,
En skrattade, en gret, en bad till Gud,
Och en sig sjelf den Högste trodde vara.
Af dårar, med ett ord, en svärm jag såg:
En del i andlig drägt; och bigt och messa,
Ja, det högtidliga lekamens-tåg,
Med skändligt gyckel härmades af dessa.
Jag vaknade dervid med ångestsvett,
Och tänkte: Store Gud! hvad jag nu sett,
Skall det fullbordas allt på sina tider?
Hvad mest bedröfligt menskligheten lider
Af synd och dårskap, skall det samlas här
Till vandrarns skräck, som fjerran kommen är
Att se vår helgedom, den vidtberömda,
Der Kungar kysst de fromma systrars hand,
Och Kungabarn, till höga offer dömda,

Sökt frid och frihet från de gyllne band.
Här fann ELISABETH, mot klippan slagen
I lyckans blinda skär, en säker hamn;
Och då hon rycktes ur sin brudgums famn,
Och kungakronan blef från henne tagen,
Hon kände sig, som Christi helga brud,
Mer säll att få en krona utaf Gud.
Här den likt englar stridande PHILIPPA
Tre kronor lade ner med segrens krans,
Och lycklig kände sig först här, att slippa
Med deras börda äfven deras glans.
Här hade ock CHRISTINA velat stanna
Och hos sig sjelf det samma rön besanna,
Då hit från Stockholm, der hon spiran bar,
Af STUREN, som den tog, hon skickad var:
Ej därför modfäll, men som JOHANS maka
Betryckt, då till hans hof hon for tillbaka.”

”Det kan jag vittna,” föll Prinsessan in.
”Som hennes vän, det ren i Sverge blifven,
Jag delte hennes sorg: hon delte min.
För mig blott gret hon, då hon, öfvergifven,
Såg ur sitt fönster den förgyllda karm,
Der Kungen satte sig vid EDLAS barm.”

Hit undan stormen (storm är kring de höga)
 Jag ren som dotter, fast min faders öga,
 Med tårar såg ifrån hans lyckas höjd;
 Och sen som maka, under all den fröjd,
 Jag lög för världen, ach! hur många gånger
 Jag sände hit en suck af hemlig ånger,
 Att jag ej delte mina systrars lott,
 Och lefde här för Gud och himlen blott.
 Men nu den tröst mitt gamla hufvud äger,
 Att läggas ned på deras hviloläger,
 Och vid min moders stoft. Hon lycklig var
 Att, då i ärans middag stod min far,
 Och till den Svenska lade Norriges krona,
 Få vid sin bortgång afunden försona.
 Lång var min pröfning. Pris ske Gud likväl!
 Nu, Herre! i din frid tag upp min själ."

Vid dessa ord sjönk hennes hufvud neder;
 Men Abbedissan löken tar igen,
 Och gör ett kors derpå, och håller den
 Vid hennes läppar, jemte det hon beder;
 Hvarpå i rummet, der hon skulle bo,
 Prinsessan bars och lindring fick och ro.
 Af bibelspråk och bibliska exempel

Dess väggar pryddes. Målningen var rå,
Men sågs med helig rörelse ändå.
För öfrigt var det likt ett litet tempel:
Dess altarbord ett tinglas med ett par
Antända vaxljus och en bönbok bar.
Dess fönster viste himlen blott och solen.
Och nu en bigtstol blef den helga stolen.
Snart äfven ordet kom och hostien dit
Med klostrets skriftefar, en man af nit.

Klädd i sin högtidsskrud som till en messa,
Med händren höjda öfver hennes hjessa,
Han först ett Ave bad, och ur sin barm
Till kyssning räckte fram en silfverarm,
Som af BRIGITTAS arm en knota hyste.
En smula blott deraf i dagen lyste
Ur ett med glas bevaradt litet hål.
Det var för nunnorna ett föremål
Mer än den största kronjuvel af värde.
Nu, sen han henne från all syndaskuld
Förklarad fri: ur en monstrans af guld,
Han henne brödet, men ej vin beskärde.
Till slut det dyra kärl, som inneslöt
Den helga oljan, tog han fram, och göt,

Som seden var med vandrarne ur tiden,
På hennes panna först och hennes bröst,
Hvarvid han talte med högtidlig röst:
”Med trofast hjerta möt den sista striden,
Och palm blir törnet på ditt hufvud sen;
Och ändlös fröjd, ej sedd, ej hörd på jorden,
Du der skall se och höra.” Vid de orden
Han ögonen begöt och öronen.

Nu öfver hand och fot han penseln förde,
Och sade: ”Lägg din hand i Herrans hand
Och far till fridens hem i ljusets land!”
Sist hennes läppar han med oljan rörde
Och sade: ”Evigt sjung i englars chor,
Att Herren är så god som han är stor.”

Från stol till säng förbytt, blott med en fjäder,
Det sänkta sätet viste henne nu
Lik väggens bild af klostrets helga Fru,
Som på sin dödsbädd låg i hvita kläder,
Med händerna i kors uppå sitt bröst,
Och i sin uppsyn bar en himmelsk tröst.

Nu på SOPHIA sina händer lade
Den döende, och bad, och sedan sade:

”Bär fram ett ord, i döden sändt ifrån
CARL KNUTSSONS dotter till STEN STURES son.
Sjelf född af STURAR, honom MAGDALENA
Det rådet ger i STENS, den gamles, namn,
Förrän hon sjunker ned i grafvens famn,
Att han sitt blod med WASAS må förena,
Och för sin Konung, för sitt fosterland,
Befästa lugnet med det sköna band.
Och du, min dotter, som så länge varit
Den gamlas sällskap: träd i verlden nu
Och dess beundran vinn. Men måtte du
Der ej förfara det som jag förfarit.
En telning äfven du af konglig ätt,
Det röj, mitt barn, blott med ditt tankesätt;
Och vare den, ditt ädla hjerta vinner,
En äkta Svensk, sitt lands, sin Konungs vän.
Farväl! hos Gud vi se hvarann igen:
Der den man älskar rätt man återfinner.”

SOPHIA, sen Prinsessans hand hon kysst,
Vid henne knäböjd, gråtande och tyst,
Stod upp, och med sin hand dess hufvud stödde.
Men i detsamma med sin andra arm
Hon MÄRTHAS hufvud tryckte mot sin barm;

Ty bäst som bränder hennes kinder glödde,
Sjönk hon förbleknad. Fast af WASAS blod,
På modrens sida, MÄRTHA lätt förstod
Att ej Prinsessan henne mena kunde
Till brud åt SVANTE; helst det spordes ren,
Att för hans trohet, och som son af STEN,
Sin systerdotter honom GUSTAF unde.
Hon snart likväl sin svaghet öfvervann,
När stund och ställe hon besinna hann.

Biktfadren mellertid ett vaxljus tänder
Och ger den döende i slutna händer,
Att henne lysa genom dödens ort;
Men ren på henne föll från himlens port,
Som var ej än för aftonsolen sluten,
En bättre klarhet, genom fönstret gjuten.
Det sköna skimret lyser en minut
Och ger åt silfret på den frommas panna
Liksom ett helgonsken, och slocknar ut,
I det hon slocknar. Tysta än de stanna
Och vänta på det sista andetag.
Dock redan syntes i de bleka drag
Det sköna vittnet om den vunna striden,
Det spår som själen, då hon frälsad far,

I brutna skalet ännu lemnar kvar
Af den från himlen redan kända friden.
Men nu, lik snön på vissnad blomsteräng,
Ett linne breddes öfver hennes säng.

”Ach!” sade nunnorna, ”ehur Prinsessa,
Kan hon ej mer än vi få någon messa,
Den arma! för sin själ. O hvilken tid!
Då ens ej böner för de dödas frid
Få läsas mer. I frid är hon dock gången,
Och frid få äfven vi, när vi gå hem.
Der är vårt hem, blott der. Sjung requiem,
Herr Pater, nu, då vi den sköna sången
Dock aldrig mer i kyrkan höra få.”
Det skedde, och dervid de unga två,
En smula brydda, hviska åt hvarandra:
”Hvad synd att orden äro på latin!
Dock rör mig sången och hans fromma min!”

Sen allt är slut, de ner åt trägåln vandra,
Och tiga begge. Ändtligt med en blick,
Som genom hjertat på SOPHIA gick,
Så var den full af djup, fast dämpad smärta,
Eröts tystnaden med dessa ord af MÄRTHA:
”Glöm ej den helsning du till SVANTE har.”

”Men SVANTE fattar,” var SOPHIAS svar,
”Derur, så hoppas jag, dess rätta mening.
Hvad ville väl den döda, och hvad vill
Kung GUSTAF sjelf? Blott ätternas förening,
Att samhällsbandet mer må knytas till.
En älskad makas syster är så nära
Som systerdottern. Ja, jag tror han går
Strax från sin plan, så snart han höra får,
Att du och SVANTE ha hvarandra kära.”

”Från sina planer går han ej så lätt”
Invände MÄRTHA: ”och på hvilka lagar
Han det må grunda, tar han sig en rätt
Att para folk ihop, som han behagar.
Vid kröningsfesten satte han till slut,
Till pris för riddarspelet, damer ut.
Tänk om nu äfven sådant kom i fråga?
Då borde knappt till Omberg vi oss våga.”

Dit foro de likväl vid nytänd dag,
Sen af Prinsessans än ej störda drag
De tagit afsked inom tempelmuren,
I hvars förvar den döda nu var buren,
Tills hela hofvet hennes hädanfärd
Begär med ståt, en Kungadotter värd.

En vagn blef förspänd, icke lik det mönster
Som AXEL hemfört, ej med tak och fönster,
Dock efter tidens enkla sed förnäm,
Och för de tvenne vännerna beqväm.

”Ser du de hus, der stå så tvillingslika,
Der gatan slutar sig vid hamnens torg,
Med utsigt öfver sjön åt Susenborg.
Gif akt på dem, förrn vi om hörnet vika!”
SOPHIA sade. ”Dem att tacka har,
Näst Gud och GUSTAF, ett förträffligt par,
Att det förents till sällhet för hvarandra.”

Ej nog att skjuta, som de flesta andra,
Sin öfra våning ut, de nalkas än
Med en altan, som springer fram om den,
Så sirligt snickrad för att föreställa
Ett litet fartyg med sin köl, och der
En fågels bild, som för en grips skall gälla,
Och med en mast, som stadens fana bär.
Två vänner byggt dem, som, för redlig vandel
Berömde begge, genom samfält handel
Till lika välstånd begge stigit opp,
Och hvar sin brud sig valt med samma hopp,

Hos sig till högtids sågo de hvarannan;
Men sutto eljest, hvar på egen köl,
Om söndagsqvällen och ur silfverkannan
Drack en den andra till af Brunsvigsöl.
På gatans hvimmel, öfver hopen höjde,
De sågo stolt; och att på egen grund,
Och dock i sällskap, språka der en stund,
Dem mer än källarns sorl och söl förnöjde.
Olyckligtvis först hustrurna, och sen,
För qvinnan svage, äfven deras män
Begynte gnabbas. Af de täta strider
Blef oförsonlig fiendskap omsider.
Nu af den närhet, deras vänskap sökt,
Blef deras hat med daglig harm förökt.
Fast på altanen aldrig mer de möttes,
De dock i fönstren på hvarandra stöttes,
Två gumsar lika, som fiendtligt stå
På hvar sin sida om en liten å,
Med fåfängt hot sin breda panna luta,
Och framför sig de krökta hornen skjuta.

En liflig son var ena husets hopp,
En dotter i det andra stod i knopp.
Hem till hvarann de icke komma fingo,

Men slängde öfver gatan än en boll,
Och än ett päron, och på skeppen 'gingo,
Att se hvarann på mera nära håll.
Det skedde hemligt, sen de större blifvit :
Med nya ögon sågo de hvarann,
Då hon var femton år och nitton han.
En mänskensafton han på gripen klifvit,
Och förrn hon varna hinner, med ett språng
Han öfver gatan är, och första gången
I sina armar henne håller fången.
Du kan väl tänka, hur hon, på en gång,
Var blek af dödlig skräck att se hans fara,
Då han i luften for på sådan höjd,
Och att sig känna i detsamma vara
Invid hans hjerta, rodnade af fröjd.
Men värre blir, när han skall återvända:
Blott genom fadrens rum går vägen ner.
Att stiga dit hon honom tårögd ber,
Trots allt hvad ledsamt än må henne hända.
Men han det vägrar. Förrn hon ser sig om,
Tar han en kyss, och far den väg han kom.
Det sågs af hennes bror, som med en aning
Om deras kärlek, smög sig ut på spaning.
Allena arfving, om hon nunna blef:

Vidtalte han en munk, som derpå dref,
Hittills förgäfves. Nu sitt mål han nådde,
Då han de käras hemlighet förrådde.
Hon sjelf bekände den med egen mund,
Och blef i klostret skickad samma stund.

Men när i Vesterås på Svenska thronen
Den store WASA steg ånyo opp,
Stödd på den nya sanna religionen,
Fick OLOFS kärlek ett oväntadt hopp.
Hos Kungen, då till Vadstena han lände,
Han vann gehör, då han sin sorg bekände,
Och erhöll af hans hand ett bref, hvori
Hvar nunna sades från sitt löfte fri.
Ett ord derjemte Majestätet fällde,
Som hos HELENAS far för OLOF gällde.
Också var nu, sen hennes moders död,
Mest släckt det hat, som mellan husen brunnit.
Emellertid hvad Kungabrefvet bød,
Hölls tyst ännu, tills Kungen fara hunnit.
Då blef ett plötsligt larm i klostret spordt.
HELENA saknas: nunnorna sig himla;
Och medan munkar skaka TYSTES port,
De som en bisvärm vid HELENAS hvimla.
Med högljudd ifver, att det arma får

Tillbaka föra från dess villospar,
 Abdissan sjelf har ställt sig främst i raden.
 I rörelse dervid kom hela staden,
 Och mången med en stör i handen lopp,
 De stängda portarna att bryta opp.
 Då plötsligt fram i folkets åsyn trädde
 Det unga paret, begge på en gång,
 Från hvar sin sida, hvar på sin balkong.
 Först hon sitt dok högtidligt af sig klädde;
 Sen öfver gatan flög ur Olofs hand
 En perleqvast med gullbroderadt band.
 Hon knöt det om sitt hårs nu fria lockar,
 Som det af andra rika fästmörs bars.
 Ve och förbannelser af häpna flockar
 På gatan ljödo, och med tändren skars;
 Ja, flere händer lyfte stenar redan.
 Men TySTE viste Konungens sigill
 I upplyft bref, och ropte: "hören till."
 De tego alla, och han läste sedan,
 Bland kungaord, Guds ord. "När människan
 Blef skapad, var hon en i två. Af man
 Och qvinna vardt ett kött. Så är Guds vilja.
 Hvad Gud förent, skall människan ej skilja."
 Med mulna ansigten gick folket bort,

Och sporde nunnans bröllop innan kort.
Hvarmed i klostret många voro nöjda,
Att följa det exemplet, hemligt böjda.
Väl gjorde Bispen larm, och slöt de tu
I kyrkans bann. Hvar christen måste nu
För blotta åsyn af de arma styggas:
Ej med dem åt, ej drack bror eller vän.
Men huru BRASKEN ville braska än,
En efterpåfve: måste bannet ryggas.
Sin maka OLOF, christligt vigd, behöll;
Och väl uppfödda barn dem begge prisa.
Och Bispen flydde, då hans välde föll;
Och hela påfvedömet blef en visa."

"Tänk," sade MÄRTHA, "om med samma bref,
Som GUSTAFS egen hand åt OLOF skref,
Nu till Hans Majestät Herr SVANTE ginge,
Och läste deruti:" "Hvad Gud förent,
Skall menniskan ej skilja," "som ett rent
Och klart Guds ord: hvad svar tror du han finge?"

Knappt le åt infallet SOPHIA hann,
Då dem förskräckte rösten af en man,
Som ropte: "Slyngel! kör ej ner i diket!"
Men innan kusken vaknade af skriket,

Sönk vagnen redan ned, och skulle vält,
Om med ett hopp ur sadeln sig ej ställt
Vid bakre hjulet, han som varnat hade.
Då han det fasthöll med en väldig arm,
Och öfver körarn dundra lät sin harm:
Steg denne långsamt ned, och makligt lade
På andra sidan skuldran upp till stöd,
Hvarvid de unga, som han torrt dem bød,
Ej van att fjeska, ned ur vagnen stego.
Och när den jemnt igen på vägen stod,
För riddarn, som det var ej blott i mod
Men artighet, sin tack de vänligt nego.

Nu, då vi fått en sådan säker man,
Som HENNING BROCKENHUS (ty det var han),
Att våra unga resande bevaka;
Så må vi lemna dem och gå igen
Till vår så länge uraktlättna vän,
Som från oss skildes för ett dygn tillbaka.

TRETTONDE SÅNGEN.

Den lätta båt, som SVANTE tog emot,
 Att honom föra fram till Ombergs fot,
 For tyst förbi den nära stadens hvimmel;
 Der segel fälldes, segel lyftes opp:
 All Götha handel hade der sitt lopp.

”Se,” ropte roddarn, och från djupets himmel
 Såg upp mot höjdens. ”Ser ni örnen der,
 Hur stolt han sväfvar på de breda vingar?
 En Kung också bland fåglarna han är.
 Ach! se det dufpar, som förskräckt der svingar,
 Att hinna ofvanom hans näbb och klor.
 Förgäfves! han är snabb, som han är stor!
 Nu spänner han — nu tog han ren den ena!
 Ach! att han skilde åt det trogna par.”

”Den mäktige så gör,” var SVANTES svar:
 ”Hvi flyr du undan, du som blef allena?
 Låt ta dig hellre!”

Dufvan i sin nöd
 Till båten kom, der SVANTE henne bød,
 Att i hans barm få hvila vid ett hjerta,
 Som, lika krossadt, kände samma smärta.

Hon flög sin kos, och SVANTES spända syn
 Dess flygt förföljde i den blåa skyn.

”Försvann du dit? — Och jag? — Hvad är min
 bana?

Lik båtens här? Den ser som himlen ut,
 Och är en afgrund! Låter du mig ana,
 O! grymma öde! sådant rysligt slut?”

”Ni ser bedröfvad ut,” tog fiskarn åter,

”Det som vår glädje gör, det gör er sorg,

Om jag skall tro, hvad jag på Susenborg

Fick höra nyss, att ni er fästmö gråter

I Kungens vackra brud. Men trösta ei!

Vår Herre nog åt er en annan ger.

Vet nådig Herrn, jag känner fiskens gångar,

Och jag förstår mig på ett nät, en knut,

Ej blott till sjös, men der man hjertan fångar.

En herre, såsom ni, jag tjent förut,

Och många suckar hört af honom gjutna,

Och burit dem, i papper inneslutna,
 Och på de ögon, som dem läst, gett akt.
 Den ena Fröken — oss emellan sagdt —
 Säg hela tiden, som ni med den andra
 I samtal var, med sådan blick på er,
 Hvarmed en flicka i all oskuld ser,
 Då hon är kär. J passen för hvarandra,
 Om jag får yttra mig, som ett par bär.
 Hvad hon skall muntra er, den snälla ungen!
 Jag hörde sägas att hon är med Kungen
 I nära skyldskap. Vänta nu! hon lär
 Hans systerdotter, Fröken BRAHE vara:
 Hon skulle hit till brodrens möte fara.
 Så hörde jag i stan; är det ej så?"

SVANTE.

Nu friska tag! Men hvar är bäst att landa?

FISKAREN.

Der de två röda kor i hvassen stå. —
 Att WASAS blod med STURENS sig må blanda,
 Vi alla önska af ett troget nit.

SVANTE.

Väl roddt! Se här din lön, och nu mig lofva,
 Att tiga med dens namn, du förde hit;
 Och därför får du här en särskild gåfva.

FISKAREN.

Stor tack! — Ett gullmynt! Och en fisk derpå!

Men hvad betyda orden som här stå?

SVANTE.

Att det Tobie fisk skall föreställa,

Och samma kraft emot Asmodi har.

I vexling med en Jude fick det gälla

Bland annat mynt, och kom i mitt förvar.

Dess kraft, som talisman, jag ej kan prisa;

Ej heller har jag tänkt derpå, förrn nu.

Må den hos dig — dock önskar jag, att du

Den ej behöfde — bättre sig bevisa.

Föröfrigt lär oss fisken, märk det väl,

Den dygd att tiga.

FISKAREN.

Jag förstår.

SVANTE.

Farväl!

Upp bar hans väg, och sorgen sig förströdde

Allt mera från hans själ, som från hans blick,

Ju större utsigt han deruppe fick

Kring land och stad och skog och sjö, som glödde

Af röda gullet, stänkt från solens spann,
Då ned om vesterns ljusblå höjd det hann.

Nu på hvad fiskarn ordat om BRIGITTA,
Gaf SVANTE akt, och bød det från den rad
Förnimmelser, i själens förmak sitta,
In till gehör; och tänkte rörd, hur glad,
Att i sin famn en sådan syster sluta,
PER BRAHE blefve. Sällheten deraf
På dennes vägnar kände han sig njuta;
Men slog den vink, som roddarn honom gaf,
Om hans förening med den älskansvärda,
Ifrån sitt sinne lika harmfult än,
Som då på Vreta EBBA fällde den.
”Jag skulle ge mitt hjerta, det förtärda,
Som snart är endast aska, åt en ann,
Än den jag älskat har och älska kan!
Det vore mot mig sjelf, så väl som henne,
Hvars ädla hand jag tog, en synd, ett brott!”

Då han en stund i dessa tankar gått,
För honom vägen delte sig i tvenne.
Den ena, såg han, gick åt kyrkobyn:
Den tog han ej. Han ville prestens syn

Och andras fly, som torde sig påminna,
Att STURENS son de sett med Kungen här.
Den andra går han, som åt skogen bär,
Med hopp att der ett skjul till natten finna.

De kol, der trampats ner, och vägen gjort
Lik den, som leder till Tartarens port,
Och rökens lukt, förrän dess hvirflar syntes,
Bebådade för SVANTE, att han gått
Ej till en gård, men till en mila blott:
Förtretligt nog, ty natten ren begyntes!
Tillbakavända ärnar han sin gång,
Då af en manlig röst han hör en sång:

”Både bittid och sent du än rider, än går,
Uti löndom.

Men hvad hjälper det dig? Ej den fagra du får,
Fast dig lofvad hon var i din ungdom.”

”Både bittid och sent är hos henne min själ,
Uti löndom.

Fast en annans hon är, är jag hennes likväl;
Ty mitt hjerta hon fick i min ungdom.

Den gamla visan ren som barn han hörde,
Dock aldrig såsom nu den honom rörde.
Med häpnad åt hvar kant han ser sig om,
Men finner ingen. Nu i fina, skära,
Elflika ljud en annan stämman kom
Ifrån en buske, som der stod helt nära:

Slå sorgen ifrån dig, du ungersven!

Här doftar så ljufligt i lunden.

Den bergkungen tog, får du aldrig igen,
Träd dansen med oss här i runden.

Hos bergkungen sitter på gull hans gemål.

Här doftar så ljufligt i lunden,

Vår dagg är mer skön än allt hans prål:

Träd dansen med oss här i runden.

Elfdrottningen sjelf dig bjuder sin hand:

Här doftar så ljufligt i lunden.

Så lent hon dig knyter af rosor ett band:

Träd dansen med oss här i runden.

Från tidens vantro ej alldeles fri,
Blef SVANTE brydd, och det för trolleri

Var när att hålla, då invid hans öra
 Ljöd samma karl-röst, som han först fått höra;
 Och jemte honom stod en svart gestalt,
 På ögonhvitan när, svart öfverallt:
 Deri ej olik dvergarna, som smida
 Åt bergets konung skatter i hans sal;
 Men i sin vext han öfver dem stod vida,
 Och ej hans uppsyn var, som deras, hal.
 Nu kröp ur busken fram en liten tärna,
 Som för en Elfva kunnat tagas gerna:
 Så var hon späd, och hade fäst så nätt
 På sig en krans, och trippade så lätt.
 När hon fick SVANTE se, hon sprang tillbaka,
 Och sökte opp en skäppa full med bär,
 Och bar den fram och neg: "Var god och smaka.
 De största ligga öfverst. Alltid plär
 Man göra så till heders, nådig Herre!
 Men sedan duga nog också de smärre!"

"Tack!" sade SVANTE och på munnen drog,
 I det hans hand en nyipa hallon tog.

"Ni säkert vilse gått och tycks må illa,"
 Den svarte sade: "Gå du, KARIN lilla!"

Och visa Herrn hvar han kan hvila få.
Jag måste här i natt vid milan stå.
Guds frid med er!"

Dervid sin hand tillbaka,
Ty den var full af sot, han höfligt drog:
Den SVANTE dock, för att den hjertligt skaka,
Emellan begge sina händer tog.
Hvarpå till KARIN vänd, han följde henne;
Som sprang förut, ett steg, om icke två.
Den lilla var ej blyg och talte så:

"Vi ha ett främmandrum, vi ha väl tvenne,
Och våra bästa kläder hänga der.
Der får ni se, hvad jag till helgdags bär.
Rätt trefflig är också vår egen stuga;
Och den blef skurad, vet ni, just i går.
Men helgdagskammarn alltid pyntad står.
Dit nosar ingen, knappt en näsvis fluga:
Dock vädras der och dammas alla dar.
Mor öfverallt med tjädervingen far;
Och spindeln törs ej bjuda till i knuten,
Mer än i fenstret. Om hon bara ser
En tråd så fin från taket hänga ner,

Hon stiger på en stol och stryker ut'en.
Hofslagarns hustru talar på min mor,
Att hon vill vara herrskapslik och stor.
Men Prosten säger: "Ni är just en Sara.
När helst jag kommer, bittid eller sent,
Är här, som i ett bönehus, så rent.
Ja, som vårt hjerta, bör vår boning vara." —
Om gossarne ej skynda sig, hvar gång
De komma hem, att tvätta af sig sotet,
Så hotar hon med ämbaret, och hotet
Är intet falskt. Sist öfver LARS, så lång
Han stod der, slog hon hela ämbarskuren.
Han är rätt snygg för öfrigt, och blir man
Åt syster INGRI. Kära i hvarann
De voro ren som barn."

Härvid af STUREN

En ängslig suck bröt hennes tungas fart.

"Hvad ni är blek! men vi ä framme snart.

Det är i bröstet, kan jag se, det värker.

Ach! ni skall låta gnida er af mor:

Så blir det bättre. Eljes, som jag tror,

Behöfver ni blott litet mat, som stärker.

Vår gamla tupp skall soppa bli åt er,
 Sen låter han väl bli att gala mer!”

Fem pelare af rök sig redan höjde
 Och gårdens grannskap bakom skogen röjde.
 Fem bröder delte den vid fadrens död,
 Och i en femkant hvar sin boning ställde.
 Allt ägdes lika, med ett samfält välde.
 Allt röjde välstånd och välkommen böd.
 Det var ett bondfolk af det äkta, rena,
 Som med en Svensk allmoge man bör mena,
 Som WASA mente, då till strids han drog
 För Sverges frälsning och till valspråk tog:
 ”Gud och Allmogen.” Alla husen lika
 I höjd och vidd och snörrätt timrad vägg,
 Hvert med sitt loft, sin qvist, sin ronn och hägg,
 Och nu till högtids pryddt med välluktsrika,
 Nyss brutna löf på dörrn; ty äfven de,
 Som ej till Hjessan fara för att se,
 Dock hemma fägna sig att endast tänka
 Den glädje GUSTAF åt sitt folk vill skänka.
 Och skulle han, lik Zevs, besöka dem,
 Han lika fägnad i dem alla fem
 Af en Philemon och en Baucis funne.

Ett sådant par nu SVANTE tog emot;
 Och menskohatarn sjelf sitt hjertas bot
 I detta hus, om någonstädes, vunne.
 Skall då en STURE af de godas fröjd
 Midt i sin sorg ej känna sig förnöjd?
 Dock vid det ämne, hvarpå snart föll talet,
 Hans uppsyn röjde än det gömda qvalet.

”Gud och vår Konung vare dagligt pris!”
 Brast gubben ut: ”vi kunna vid vår spis,
 Hvar en med sin käregna, sitta lugna,
 Och med Guds gåfvor oss och barnen hugna.
 Ej Dansken mer tar brödet från vårt bord,
 Ej man från hustru, son från mor han rycker
 Till strid mot egna, till ett brodermord;
 Och ingen inhemsk herre oss förtrycker.”

”Ja,” svarte gumman: ”prisad vare Gud!
 För sådan Kung och sådan konglig brud!
 Och att vi här få se dem beggedera!
 Nu annan önskan hyser jag ej mera,
 Än att de må välsignas med en ätt,
 Som blir dem lik och skaffar frid och rätt
 Åt våra barnbarn. Herre Gud! min fänta

Skall också snart stå brud, den unga der!
Nå, nå! till julen måste du dock vänta,
Min kära LARS, så trägen du ock är.
Var herrn i morse ute med de andra
Och såg det höga par, hur för hvarandra
De äro skapta, just som dessa två?"

"Nej," svarte STUREN brydd.

"Nå, Herre, då"

Skrek LARS och trädde fram, "skall jag er säga
Just hvad jag tänkte, när jag såg dem stå
I fenstret vid hvarann. Jag tänkte så:
En sådan man bör sådan qvinna äga;
Ty såsom han är lik en landets far,
Så af en landets mor hon tycke har.
Ja, som MARIA, med sitt barn i famnen,
På en gång både mor och jungfru är;
Så ger jag Kungens brud de begge namnen:
Ren vid sitt hjerta oss som barn hon bär."

"Det sägs likväl, att hon har blifvit tvungen,"
Föll INGRI sakta in. "Mer än om Kungen,
Så Kung han är, hon tyckte om en ann!"

”Åh! tvungen är hon ej, fast folket pratar
Och ljuger: tro mig, ingen Fröken ratar
En konglig krona och en sådan man!”
Skrek gumman, och gick ut att bädda sängen,
Sen hon den lilla lade sändt förut,
Att så till prydnad, som till lukt, från ängen
Jungfru-Marie-sänghalm leta ut.

”Du INGRI,” sade LARS, ”sjelf gerna ginge
I brudsäng med Kung GUSTAF, om du finge.”

”Helt säkert!” svarte hon med liten harm
Och sköt ifrån sitt smärta lif hans arm.

Han log förnöjd och dit den åter lade
Med dessa ord: ”Om Kungen åt mig sade:
Tag du min fästmö, jag skall taga din:
Tack, svarte jag, må hvar behålla sin!
Den Fröken der, visst är hon hjertans dejlig
Och ståtlig som det höfs en Kungabrud.
Och att på henne bara se, vid Gud!
Det är en glädje som är outsäglich.
Men när det gäller, att i brudsäng gå,
Då är du, INGRI, vackrare ändå.
Tror du jag tordes henne ta i fam'en?

Nej aldrig! om ock presten sade amen.
Som när jag ser på himlajungfruns bild,
Jag tyckte mig vid hennes åsyn skild
Från allt, som jordiskt är.”

”Detsamma tycker
Jag äfven, kära LARS!” är INGRIS svar,
Som nu hans hand emot sitt hjerta trycker.
”Guld på sitt hufvud hon i strålar har.
När jag det såg, och hur på bröstet blänkte
En stjernklar dufva, och hur hjertans mild
Hon helsade på oss: som du, jag tänkte:
Hvad hon är lik den helga jungfruns bild,
Som står med Engeln fram Mariedagen.
Vet herrn, vår gamla prest behållit qvar,
Fast deremot den unga ifrat har,
Ett altarskåp, der man i fastelagen,
Då det slås upp, ser allt hvad Christus led,
Och hur till slut han bars i grafven ned;
Och i det inre, när man det upplåter,
Hur han stod upp och for till himlen åter.
Men på dess yttre dörr man endast ser,
Hur Engeln stiger till MARIA ner.
Nu såsom han står herrlig vid den fromma,

Och räcker i dess hand en himmelsk blomma,
Så stod i fenstret GUSTAF stolt och huld,
Och gaf sin brud jag vet ej hvad af guld.
Om det ej varit synd, jag velat falla
På mina knän och dem med bön åkalla,
Som i min enfald jag det gjorde förr,
När jag var barn, vid skåpets helga dörr!"

"Skyddsenglar för vårt land de äro båda,"
Tillade LARS; "ja, äfven hon det är,
Jag vet ej hvad oss hennes ögon båda,
Som gör vår Konung oss än mera kär.
Hvad dårskap att en bild af St. BRIGITTA,
Som hvarken hörde eller såg, tillbe,
Som mången än, när prester det ej se,
Gör för de bilder qvar i kyrkan sitta.
Om vi ett helgon finge ha ännu,
Så toge vi tillsammans, jag och du,
Vår vackra Kungsbrud; eller hur, min flicka?"

"Ja," svarte hon, "om jag åt henne bar
Ett offer af en frukt, som vore rar,
Så skulle hon ju nådigt åt mig nicka.
Hon gjorde det för ingenting i dag.

BRIGITTA gör det ej, hur mycket jag
För henne niger: hon det aldrig gjorde.”

”Tig,” ropte gumman, som kom in och sporde,
Hur talet vändt sig. ”Fänta! tycker du,
Det anstår dig att bruka så din tunga
Om sådan helig, högtbenådad Fru.
Men nu för tiden hålla sig de unga
För klokare än vi. Det är rätt väl,
Att du på Svenska Herrans ord fått lära.
Vi andra få det ock, Gud vare ära,
I kyrkan höra. Rökelsen likväl
Och ringningen med bjellrorna jag saknar,
När jag vid smälln af kyrkostöten vaknar.”

LARS' ord till INGRI bragte mellertid
I SVANTES hjerta tröst igen och frid.
De älska henne, tänkte han, de rena,
Som ett förklaradt helgon: det allena
Är MARGARETA ock för mig nu mer.
”Lef, skall jag säga, när jag henne ser,
Lef säll som Drottning, säll som GUSTAFS maka,
Tills du, som Engel, ges åt mig tillbaka.
Men såsom barn du blir ånyo min
Der, hvarest blott som barn man kommer in.”

Af denna tanke lugnad, sof han roligt
Och drömde om en lund, MARGRETAS lik,
Men öfverjordisk grön och blomsterrik,
Der han med henne vandrade förtroligt,
Och tyckte att de voro barn ännu,
Men barn för evigt, aldrig skilda nu.

När dagen, tänd, också hans ögon tände,
Han sig fullkomligt frisk och munter kände.
Den goda gumman som i går förtröt,
Att han ej smakt på hennes goda gröt,
Nu fick den fägnaden att honom fägna.
”Vår Herre nådig var och lät det regna
I våras gyllne regn; så heter regn
För midsommarn. Gud vare lof för betet!
Också för säden! Allt som står i hägn,
Ger frukt i år; fast litet skralt är hvetet.”

Med dessa landtlighetens hjerteord,
Bar hon så fryntligt fram på hvitklädt bord
Af bröd, i morse gräddadt, smör, nyss kärnadt,
Och gås i halfvor, sedan julen spard,
Och mjölk, som grädda stark, en morgonvard,
Som STURENS vandring stärkte dit han ärnat.

Som pelegrimen, då hans blick till slut
 Den helga staden når, vill leta ut
 Bland dess moskér och minarér det ena,
 För honom dyra stället, dit allena
 Hans tankar rigtats med hans steg hvar dag:
 Så SVANTES ögon nu ibland de gröna,
 I tusen grupper och af hundra slag
 Rikt vuxna träd, som Ombergs hufvud kröna,
 Apostelboken, i hvars skygd hans hopp
 Ser mötet redan, ville söka opp.
 Dock än förgäfves han det visste vara,
 Ty trädet ej på denna sida stod;
 Men tanken flög dit, och allt mer hans mod
 Upplifvadt blef, allt mer hans ögon klara.
 Då, jagad af en björn, en elg kom fram,
 Sprang ner i sjön och till en holme sam.
 På björnen SVANTE ser och han på SVANTE;
 Men begge gå, som tvenne ohekante,
 I tysthet hvar sin väg. Dock stanna de,
 Ett ögonblick, och sig tillbaka se.

Nu syntes ren i bergets brant det stället,
 Han för SOPHIA nämnt. En liten teg,
 Emellan klippor, till det trefna tjellet,
 Bakom en dunge, ledde upp hans steg.

”Förtusan!” ropte der den gamle THORE,
 ”Om jag uppsyningsman ännu här vore,
 Jag skulle näpsa sådant vårdslöst pack,
 Som på vid gafvel lemnat djurgårdsporten.
 Jag varnar dem, men ovett får till tack.
 Der springer nu en kronhjort, bästa hjorten,
 I gapet på en björn. — Är son min der?
 Hit, pojke, skynda, hit med ditt gevär! —
 Det är försent! Med besten uppå nacken,
 Det sköna djuret ligger ren på backen.
 Här skall bli jagt. Fast jag är sjutti år,
 Jag sjelf ännu en gång mot Nalle går. —
 Är ni från hofvet, herre? Säg åt Kungen,
 Att här är björn att fälla. Han är tvungen,
 Säg honom det, till sådan konglig jagt.
 Säg att den förre jägarn det har sagt,
 Som än kan vara med, fast gammal vorden.”

Förrän den gamle sluta hann de orden,
 Fick SVANTE se hans son, en ungdomsvän,
 Som han i Lübeck kände glad igen,
 Då han från LUTHER, omvänd, kom tillbaka,
 Fast de ej sett hvarann med skäggig haka.
 Nu äfven glad att finna här en man,

Till hvilken sig förtro han säkert kan,
 Han sad' på Tyska: "Låt mig här få vara
 En utländning tills vidare. Din far
 Ej känner gossen, sen han blifvit karl.
 Mitt skäl dertill jag sedan skall förklara!"

"Igen en Tysk! Vi ha förut en mängd!
 Vår gode Kung dem tror; men att bli hängd
 Förtjente mången, jag är rädd, de fleste."
 Utlät sig gubben, och på fremlingen,
 I det han tog för gifvet, att han än
 Ej Svenska kunde, skarpa ögon fäste.

Nu SVANTE CLAUDIUS under armen tog,
 Och i en skuggrik gång bland lindar drog,
 Och först om Kungen och hans fästmö sporde;
 Sen göt sitt hjerta ut, och viste skäl,
 Att han vid hofvet icke synas borde,
 Men hoppades MARGRETA se likväl.

CLAUDIUS.

Ehur för detta munk, jag väl kan skatta,
 Hvad oersättelig förlust ni gjort.
 Och sen jag LUTHERS giftermål försport,

Jag sjelf begynt en dylik tanke fatta.
 Förr från en qvinnas syn var äpplets bild
 Och ormens aldrig i min tanke skild;
 Nu ser jag vid hvar brunn, om en REBECKA
 Ej skall åt mig sin vattenkruka räcka.
 Mig ömmar, med ett ord, ert hjertas sår;
 Men jag bekänner att jag ej förstår,
 Hvad ni af mötet med MARGRETA vunne,
 Om ni dertill en möjlighet ock funne,
 Hvarom jag tviflar; eller hur ni kan,
 Ni, näst vår Konung, rikets främste man,
 Det med er värdighet och frid förena,
 Att undan hofvet smyga här allena,
 Och ej lyckönska Kungen och hans brud,
 Ej delta i hans högtid? Om det hände,
 Att någon här er varse blef och kände,
 Tror ni att GUSTAF ej derom fick bud?
 Betänk hvad misstanke det kunde väcka.
 Smäländska jakter, som på Vettern gå,
 Att lifsförråd så väl som kunskap få,
 Allt hit sin djerfva fart begynna sträcka.
 En sådan nyss sig vist på denna redd,
 Med starkt och välbeväpnadt folk försedd.
 Tänk om det komme för Kung GUSTAFS öra,

Att samma tid ni varit här fördold!
Ni vet, hans fiender i Småland göra,
Som de i Lübeck. Fast ej list, ej våld
Förmått er bringa uppå deras sida:
Dock för att stärka sitt parti, och er
Från GUSTAF söndra, de kring landet sprida,
Att ni ert bistånd dem i tysthet ger.

SVANTE.

Ej mer på sorlet af förflugna rykten,
Som med en vindfläkt komma och ta flykten,
Än på förtalets i en blomsterkorg,
I kungasal så väl som riddarborg,
Insmygda orm, som kryper fram så sakta
Och hugger lömskt, kan GUSTAF WASA akta.
På ormen trampar han och myggens svärm
Kör bort med fläkten af sin nattrocksärm.
Hur jag i Lübeck, och nu sist hos DACKEN,
Förhållit mig, vet nog Hans Majestät.
Jag drömde väl ej då, att sådan tacken
Af honom blef; men om jag väntat det,
Jag dock ej kunnat från det sinne vika,
Som jag med bloden ärfde af min far,
Och sög ur hennes bröst, hvars famn mig bar.

Ja, han skall finna mig härefter, lika
 Som hittills, värd de ädla STURARS ätt,
 Så väl i handling, som i tänkesätt.
 Långt från all hämd, jag har ej ens den trösten,
 Att kunna hata den min ofärd gjort.
 Emot min klagan ropar hos mig rösten
 Af fosterlandet, jemte allt hvad stort
 Och ädelt ligger i det ordet WASA.
 Ach! vore jag en Lübsk, som tändren skär
 Mot Nordens SALOMON, en munk, som bär
 För LUTHERS vän en antichristisk fasa!
 Jag ville med den sorg, som tär min barm,
 Förent den grad åtminstone af harm,
 Att utan sky jag honom nalkas kunde
 Och säga: "David! då du mig ej unde
 Att min Bathseba, min, behålla få,
 Så skrif mig ett Uriebref också!"
 Men nu hvad strid af känslor som mig slita?
 Dock — mot min pligt är ingen strid hos mig,
 Derpå min Konung, som mitt land, må lita!
 Säg honom det, och säg det först åt dig:
 Sjelf tillfredsställd, du honom tillfredsställe!
 Behöfver han min tjenst, är jag tillreds.
 Men att jag nu ej syns i hofvets krets,

Dertill det goda skäl i tysthet gälle,
Att en förskjuten fästman är en gäst,
Som saknas minst vid en förlofningsfest.”

”Det gällde visst,” så CLAUDIUS invände,
”Om blott Hans Majestät det skälet kände.”

”Hvad säger du?” var SVANTES bråda svar.
”Vet GUSTAF ej, att jag med MARGARETA,
Som nu hans fästmö är, förlofvad var?”

”Allt hvad jag tror att han derom fått veta,”
Tog presten åter, ”är att ni, som små,
Tillsammans lekt och varit vänner då.”

”O du, den störste man, som krona burit,”
Skrek SVANTE rörd: ”hvad jag dig orätt gjort!
Och hon förteg den ed hon redan svurit? —
Det vällde hennes bror! — Kom följ mig, fort!
När Kungen upplyst blir, han mig min maka —
Min är hon inför Gud — skall ge tillbaka.
Kan det ej ändras än? Hvad menar du?”

”Nej!” svarte THORSSON: ”för de höga tu
Ej endast Omberg nu sitt hufvud sirar,
Men hela riket deras kärlek firar.

Högst upp i Finnens och i Lappens nord,
En allmän glädje är deröfver spord.
Förlåt, om folket ej er smärta delar,
Ehuru kärt det har ert namn och er:
Ty sår, som pilen ur två ögon ger,
Det tror att lågan af två andra helar.”

Från SVANTES kinder hoppets färg försvann,
Likt fällda sacklan, som på drifvan brann. —
”Allt är förbi och vinns ej mera åter!
Var säll, MARGRETA! och jag dig förlåter!”

”Var säll, så äfven hon skall säga er,
Då vid sin högtid Konungen förklarar,
Att han sin Fränkas hand åt SVANTE ger,
Och med ett glädjerop allt folket svarar.”

”Är det hans afsigt? Var det icke nog
Att han mitt hjertas vän ifrån mig tog?
Begär han än ett offer?” sade STUREN.
”Vill han mig binda med förgyllda band?”

”Vid en, som allt hvad skönast af naturen
Och lyckan ges, er bjuder med sin hand!”
Föll THORSSON in; men sänkt i djupa tankar,

Han hörde icke honom, icke THORD,
Som kom ur stugan nu med dessa ord:

”Stig in och håll till godo hvad som vankar!
CLAS! säg på Tyska du, och hjälp din far!”

”Han kan ock Svenska, han det kunde redan,
Förrn han till Sverge kom;” var sonens svar.
”Men han har fått ett stort bekymmer sedan.”

”Hör, herre, till bekymmer och besvär
Vi föddes alla!” så, i det han lade
Sin hand på SVANTES skuldra, gubben sade.
”Men allting har sin tid. Min regel är:
När jag till sängs skall gå, till bords mig sätta,
Bekymren alla jag ifrån mig slår;
Och det har gjort för mig min ålders år,
Gud vare pris! så många och så lätta.
Kom, fisken kallnar! Den tog son min här,
Som eljest fiskare af menskor är! —
Gud låte honom rätt det kunna vara!
Han fångat till och med sin gamla far,
Ehur på linan litet än jag drar.
Jag tror i enfald, jag. Men han skall svara
På domedagen, om det nya sätt,

Att själar taga, icke vore rätt. —

CLAS, med ett ord, tog nyss i sjön en gädda,
Och jag en tjäder sköt. Än någon gång
Jag träffar Jösse sjelf i bästa språng.
Sen tör ock mor ha litet bär och grädda!"

De gingo in, och med en viktig min
Han läste upp ett välförvaradt skrin.
"Här," sade han, "är af det nya, rara,
Som elden skarpa, fastän vattenklara,
Förunderliga vin, som mången här
Har aldrig sett, och vet ej hvad det är!"

"Bevare Gud! hur af den ädla säden
Man gör, med trollkonst, sådan farlig saft!
Den nyttjas ju till krut och har dess kraft.
Fins icke öl och mjöd? Också af träden
Har man tillräckligt både äpplemust
Och kirsedrank, att dricka, sig till lust."
De orden THORES goda gumma fällde,
Och tumlarn fram emot sin vilja ställde.

"Jag räds, det är dens påfund, som gör gift,
Jemväl af säden i den Helga Skrift.
I hvarje perla, fast de äro ljusa,

Jag tror mig se en mörksens ande susa.
Dess rätta namn, ehur det tittel bär
Af aqua vitæ, afgrundsvatten är.”
Så talte THORSSON, som han skulle kunnat
Den pest i landet, det förderf och ve,
Som denna dryck beredde, förutse.

Försagd blef THOR, som jemte SVANTE unnat
Sig sjelf en tår deraf: den han ock tog,
Fast hemlig skräck dervid hans hjerta slog.
Om något djefvulskt der sig gömma torde,
Att det fördrifva, bön och kors han gjorde.

”Se,” ropte THOR: ”der kommer än en gäst! —
Den raska gossen sitter väl till häst!”

Den kommande var JAN, som SVANTE sände,
Och som i aftons ren bort vara här.
Ett äfventyr på vägen honom hände,
Som rum för sig i nästa säng begär.

FJORTONDE SÅNGEN.

Från SVANTE, lik en pil, som skjuts, försvunnen,
Och till Alvastra utan hinder hunnen,
Ur sadeln neder och i trappan opp
Den trogne gossen sprang, och med sitt hopp
Så när i kull STEN LEJONHUVUD stötte,
Som med förnäm förundran honom mötte.
Han kom från Kungen. Mellan dem just nu
Var detta samtal:

GÜSTAF.

SVANTE, säger du,
Förbi sin Konung andra gången farit!
Hvar har han vistats mellertid?

STEN.

Jag tror,
Att han besökt på Hörningsholm sin mor.
Nu att från Vreta, der han sist har varit,

Han till Alvastra rest, jag hörde der;
Men blott i skogen har han vist sig här.”

STEN af sin syster, som han mött på Vreta,
Sport SVANTES färd till MARGARETAS lund;
Men höll för bäst, på lätt begriplig grund,
Att ej derom för Kungen låtsa veta.

”Främst till sitt hjerta borde visst hans mor” —
Var GUSTAFS svar — ”sin frälsta son få trycka.
Men om han här förbi ånyo for,
Det måste jag som kung, som far, förtycka.
Dock, utan tvifvel det ett misstag är:
Jag känner på mig, att han snart är här.”

STEN.

Jag sändt ett bud att derom visshet vinna:
Må det ej bringa er ny harm och sorg!
Jag fick en vink, att han på Susenborg
I råd med Roos och JÖNS skall sig befinna.
Min Konung vet, att desse hedersmän
Inbilla sig, att kunna allt det gamla
I stat och kyrka lyfta upp igen,
Ehur de sett det, murket, sönderramla.

GUSTAF.

Hvad de må tänka eller drömma der,
Ej angår mig, så snart de intet göra,
Som rikets ordning eller lugn kan störa.
Om deras språk ock mindre skickligt är,
Jag det ej aktar, då för sig allena
De brösta sig, som riddersman den ena,
Och som prelat den andra, åt en ren
Förlorad höghets tomma eftersken.
Hvad SVANTE rör, det mig ej blott förtröte,
Men smärtade för hans skull, som för min,
Om han, med mig undvikande ett möte,
Sökt deras sällskap.

STEN.

Jag har lagt mig vinn,
Att derom spana: ej att SVANTE fälla,
Som varnad blott, och frälst, jag ville se;
Men att min Kung en säker kunskap ge
Om DACKENS upprorsband, som hotar ställa
På sjelfva Omberg sina fanor snart.
En sådan brand har en förskräcklig fart.

GUSTAF.

Var lugn, min vän! jag släckt så många andra.
Du känner folkets tro om landets far:

När han kring elden en gång ridit har,
Den stannar strax. Dock vill jag icke klandra,
Tvertom, jag prisar din försigtighet.
Till hälften frälst är den som faran vet.

STEN.

De sammansvurnes kedja sig förlänger
Hvar dag, min Konung, mer än ni det tror.
Hon med det påfveri, som ännu bor
Bland oss förställdt, i löndom sammanhänger.
Men hvad jag fruktar mest, är STURENS namn:
Det går i riket som en fredlös hamn,
Och oro gör, som ännu större sedan,
Då han i dagen träder fram, skall bli.
Derföre släppte honom DACKEN fri.
Det kan man märka i de trakter redan,
Der han sig smygt, på ropet derifrån
Om STEN den ädles honom lika son.

GUSTAF.

En gång för alla sagdt: Dig Gud förläte,
Men jag, som Konung, ej förläter dig,
Ehur min vän, om du en undersäte
För obevisligt brott ger an hos mig.

STEN.

Brott af en STURE kunde jag ej mena:

Om folket talar jag, om det allena,
Hur det är hänfördt af en vänlig blick,
Ett hjertligt handslag, en förtrolig nick.
Väl skola bref, som de i Lübeck skrifna,
I STURENS namn kring landet åter gå,
Men säkert icke mera nu, än då,
Utaf hans egen ädla hand utgifna.
Den är dock härmad, sägs det, mycket bra.
Om SSEN i hans namn den bugt nu ha,
Som i de förra saknats, jag ej känner.
I alla fall är det ett haltlost skäl.
I allvarsamma värf, hvem leker väl
Så barnsligt, sker det än i bref till vänner?
Men hur det skälet vederläggas kan,
Att det sigill man i hans ficka fann,
Är tryckt på brefven, blir för mig en gåta.
Tills den är upplöst, må man mig förlåta,
Om jag hans skygghet, att sig visa här,
Tar för en brottslings, som ej än den panna
I skamlöst öfvermod förhärdad bär,
Att han för WASAS åskblick vågar stanna.

GUSTAF.

Skall då, som David öfver Absalon,
Jag nödgas klaga: o min son, min son!
Gå, skaffa honom hit. Ehuru litet
Jag eljest skonar frände eller vän,
Som rifver upp de läkta sår igen
I fosterlandet, ach! så länge slitet:
Jag honom återger en faders famn.
Han först mig nämnde med det sköna namn.
Jag hoppas, än hans oskuld kan sig rena
Ifrån de sken, mot henne sig förena.”

STEN gick med annat hopp. Af SVANTES skuld,
Fast honom förr som systrens fästman huld,
Han ville nu sitt samvete få lättadt:
Man älskar ej den som man oförrättat.
Till JAN, i trappan mött, han känsla drog.
Han hört af MÄRTHA att han STUREN följde:
Och brefvet ur hans hand, som han ej döljde,
Mån att det lemna få, med ifver tog,
Och ropte: ”vänta! jag går in till Kungen.”
Men gossen hastigt ner åt porten sprungen,
Ren tömmen af sin häst med glädje höll,
Då BRAHES hand uppå hans skuldra föll.

BRAHE.

Hvar är din herre?

JOHAN.

Icke här, ej heller
Der han var sist: förlåt, jag svarar kort.
Så är min herres bud. Jag måste bort.

BRAHE.

Det budet, hoppas jag, mot mig ej gäller!

JOHAN.

Ach! låt mig fara! i hans namn jag ber.
Han höd mig här, så snart hans bref jag lemnat,
Med ingen tala, intet yttra mer,
Ej yppa, hvar han är och hvart han ämnat.

BRAHE.

Säg honom då, att jag, i denna stund
Till Vreta far, men är i morgon åter,
Och med det vilkor, att hans egen mund
Din tystnad godtgör, honom det förlåter.
Men pilt, med dig en särskild sak jag har,
Och släpper dig ej förr, än jag fått svar.
Bekänn: har icke du en sammetsklädning
Bland mina saker gömt, som ej är min?

JOHAN.

Den är Herr SVANTES; men i hastig vändning
Den kom att läggas i er koffert in.
En skänk af Lübecks Råd, han till dess ära
Tog den emot; men af dess ränker sen
Tillbaka stött, han den ej ville bära,
Och mig förböd till Sverge föra den.
Jag tyckte synd att kasta bort den rara:
I landet knappt dess like torde vara.

BRAHE.

Än det sigillet, som i fickan fanns,
Har SVANTE lagt det dit?

JOHAN.

Att det är hans,
Vet han ej än. Af dem, som rocken sände,
Det säkert gömdes dit, men orördt låg,
Tills vid inpackningen min hand det kände.
Då tog jag upp det, och i hast besåg,
Och tänkte: honom bör det dock tillhöra,
Då det hans namn så väl som vapen bär.

BRAHE.

Kan du för Kungen sjelf det intyg göra,
Att det ännu för SVANTE okänt är?

JOHAN.

Det kan jag visst, ty klädningen har legat,
Allt sen den kom, i mitt förvar; och nu,
Att den är med, han känner ej ännu:
Hvarför jag äfven om sigillet tegat.

BRAHE.

Till Kungen följ mig straxt, och, vid ditt lif!
På samma frågor samma svar mig gif.

STEN mellertid i Kungens förmak stannat.
I brevet, tänkte han, är väl ej annat
Än tomma ord. Jag ville dock det se,
Förrän jag går att det åt Kungen ge.
Förgäfves tittar han deri, och vänder
Väl tie gånger det i sina händer.
I det han hålls dermed och har till slut
Mot fenstret lyft det, träder Kungen ut;
Och i detsamma kommer BRAHE äfven,
Och för med sig den arme JAN vid näfven,
Som darrar utaf skräck att frågor få
Af Konung GUSTAF, dem att svara på,
Han är förbuden. Hellre hvilken våda
Som helst beslöte han till mötes gå,
Än att sin goda husbonde förråda.

Men BRAHE hjälpte honom ur sin nöd;
Ty sen i Kungens namn han sport allenast
Om det han nyss bekänt, han honom bød
För Kungen buga sig och fara genast.
Med släppta fågelns fröjd han satte af,
Och upp åt THORES hydda sig begaf.

STEN mellertid åt Kungen brefvet gifvit
Och spejade hans blick från rad till rad.

”Allt är förklaradt!” sade GUSTAF glad:
”Han ämnat hit, men sjuk på vägen blifvit,
Och till en vän i nejden sig begett.
Läs, BRAHE, och du STEN, och glädens båda,
Att i hvart ord hans rena hjerta skåda.”

Torrt sade STEN, sen han i brefvet sett:
”Han nämner icke den, som har den ära
Att hysa sådan gäst. Ej heller står
I brefvet ställe, mer än dag och år.”

”Utaf en sjuk kan man väl ej begära
En sådan noggrannhet,” var Kungens svar.
”Det syns på stylen att han feber har.

Gud vare lof! jag har min SVANTE åter.
Hvad i hans namn sprids ut af Dackpartit
Bevisar intet. STEN! ditt varma nit
Jag tackar, och dess misstag dig förläter.”

”Hvar SVANTE är, hans bud oss säga bör!”

Sad STEN och gick med hast, men harmsen hör,
Att JAN i skogen längesen försvunnit.

”Rid efter, fort, och spåna hvart han for.”

Han böd en knekt, som lydde strax, men svor,
Att det var fåfängt, ty för långt han hunnit.

Vi mellertid, vi honom hinna opp.

Der! far han genom skogen i galopp,

Mött af en man, som, ridande längs stranden,
Nyss åt ett fartyg vinkade med handen.

Ej viss om det är DJUP, ty nu han bär

Vingåkersdrägt, och slät om hakan är,

JAN i allt fall ser i hans min en gåta;

Och för att slippa sig i tal inlåta,

Han nu, som sist, ej Svenska kunna låts,

Och svarar blott med Tyska eders trots.

Han flyr, — men följs af DJUP, som slår beständigt

Sin tröga kamp, i hopp att honom snart

Vid grunden nå, som dröja skall hans fart.

Men JAN i lås den skjuta hann behändigt,
 Och medan bonden måste stiga ned,
 Han vek i skogen af och länge red
 I mången slingrig krok att undan ila.
 Till slut förlorad PEDER honom gaf;
 Och JAN, som från sin väg var viken af,
 Och fann det redan natt, för att sig hvila,
 In i en lada kröp på höt deri,
 Sen han på ängen släppt sin fåle fri.
 Förrän han somnat, in i ladan stiga
 Två andra karlar. Han ej sedd, ej spord
 Bakom en skärm af hö, besluter tiga,
 Dertill bestämd af deras första ord.

”Det varit gjordt i går, om jag från jakten
 Fått båt, och blott en man till mig.”

”Hur så?”

”Jo, ser du, invid sjön, just i den trakten,
 Der den är sedd, jag såg MARGRETA gå
 Blott med ett litet barn, som sprang på stranden,
 Och hvita snäckor plockade ur sanden,
 Och dem till Fröken, som ett under, bar.
 Prins ERIK sjelf, jag tror, det barnet var.
 Två spikar på en gång vi skulle slagit,

Om vi med fästmän äfven sonen tagit!
Hon går väl dit igen, och då till hands
Skall manskap vara båd till sjös och lands.
När vi MARGRETA vackert fått i buren,
Så hoppas vi ock locka till oss STUREN.
En brud med krona honom fånga bör!”

”Den mesen! han er ingen nytta gör.
Jag känner honom väl, alltsen den gången,
Han genom mig blef af de Lübska fången.
Da fann jag, att han var ett våp, en narr,
Som lät af inga föreställningar,
Ej hotelser, ej smicker sig beveka,
Att ta emot den magt hans fader haft.
I måsten välja er en man af kraft:
Att bli regent, en sådan ej plär neka.
Det bästa är, att J från Tyskland fån
En som är Förste född, en FREDRIK, eller —”

”Det må vi sen afgöra, när det gäller.
Emellertid, om vi STEN STURES son
Nu med oss finge, hjälpte det oss mera,
Än allt hvad Lübeck lofvar att spendera,
Och någon platttysk, eller vore han
Än högtysk, prins af vax oss hjälpa kan.”

”Af vax?”

”Ja, en lik ALBRECHT, som med spira
Och krona prydd, sig låter kongligt fira;
Men hvilkens långa näsa än är hit
Af Tyska krämarfingrar krökt, än dit
Af Svenska herrars spända tumme vriden.
När fann sig folket bättre, än den tiden,
Då utan Kung det under egna stod.
STEN STURE var ej Furste, ej ens Grefve,
Men var en man af vett och kraft och mod.”

”Likväl af Adel. Männ ej Sverge blefve
Bäst styrdt, som Lübeck, utaf folkets män?
Hvad folket tål, de kända bäst, min vän.”

”Du menar borgare som du, men bönder,
Dem vill du sluta ut?”

”Nej, hvarför så?”

I Rådet sutte NILS, och du också.

Det värsta är, att få det gamla sönder:

Det sker, då WASA undanröjs. — — Hvad nu?

Hvem nös här? — Icke var det jag, ej du.

Här måste finnas någon tredje näsa,

Som har med sig två öron och en mund:

Ett näsvist sällskap! Vänta! om en stund
Skall du ej mera nysa eller fräsa.”

JAN, som var sjelf uppå sin näsa vred,
Knep henne hårdt och dödlig ångest led,
Då de i höt begynte kring sig sparka:
Nu fann han på det råd att börja snarka.

”Du låtsar sofva. Tro dig hin likväl!
Nej, säkrast är att lyssnarn slå ihjäl!”

”Först ville jag dock se, hvem det kan vara.
Hvad gör du här din skurk?”

”Gott sey bey mir!
Was wollen sie? Darf ich nicht schlafen hier?”

”Det är en Tysk, då är det ingen fara:
Han ej förstätt oss, om han vakat än.
Men ser jag rätt? Det är ju STURENS sven!”

”Den kan visst Svenska: stryp'en, att han
tiger!”

Nu LÜTKE fram att hjälpa mördarn stiger;

Ty upp till motvärn gossen reste sig,
Och fast ett barn mot DJUP, var rask och vig.
”Men vänta, lät oss först den skurken höra.
Han skall bekänna hvart han ärnat nu.
Sen få vi se hvad vi med honom göra.
Du, som kan tyska, fråga honom du?”

Emellan JAN och krämaren begyntes
På tyska nu ett samtal, hvilket syntes
Rätt farligt för den arma gossen bli.
Det kostade hans lif, om han deri
Sin svenskhet röjde. Ung till Tyskland faren,
Han talte lyckligtvis en infödd likt,
Och kände mått och vigt och annat slikt,
Till LÜTKES nöje, fintlig uti svaren;
Hvarvid han lät med halfva ord förstå,
Att STURENS puls nu icke slog som då,
När MEYERS hand på den i Lübeck kände.

”Han skonas bör! Han blir oss nyttig än!”
De sade åt hvarann, och sporde sen,
Hvar SVANTE var och hvart sin väg han vände.
Till lycka fann han på det kloka svar,
Att han hos Kungen i Alvastra var.

”Dit,” tänkte han, ”de mig ej följa våga!”

Ej mindre snällt från mången annan fråga

Han redde sig, och slutligt fara fick.

Då i hans hand med en förtrolig nick

DJUP stack ett bref, som DACKEN honom lemnat,

Och nämde SVANTES namn. En nick igen,

Att han förstod, åt hvilken det var ämnadt,

Gaf JAN och for, en stund bekymrad än,

Då han sig följas såg: men när de funno,

Att han for fram åt klostret, de försvunno.

Hvar på sin snabba häst han svängde om,

Och, som vi sett, till THORES boning kom.

Nu DACKENS bref han åt sin herre smyger,

Hvars blick med häpen harm deröfver flyger.

”Din skall hon bli på nytt, om du blir vår:

Med henne kronan, lit på oss, du får.

Blott några dar ännu i tysthet bida,

Och hon skall, frälsad ur tyrannens makt,

Sjelf kalla dig att träda på vår sida.”

Ur SVANTES händer kastad med förakt,

Den lumpna lappen dock hans sorg förströdde,

I det hans själ, ifrån sin smärta vänd,

Mot GUSTAFS fiender af vrede glödde.

Den ädla harmen i hans ådror tänd,
Hans bleka kinders färg i hast förhöjde,
Och gaf hans ögon, gaf hans anletsdrag
Sin rätta anblicks eldiga behag.

Den gamle THORES blick på honom dröjde
Förundransfull: nu en bekant, en vän,
Han tror sig känna mer och mer igen.

”Ha mina ögon bländats utaf solen?

Är det ej SVANTE? fast ej gosse mer. —

Min kära SVANTE!” ropte han och stolen
Tillbakasköt, och ställde glaset ner:

”Han som på jagt mig följde, jemte Kungen,
Och var så rask, så flink, den vackra ungen!”

Ej längre motstod SVANTE, utan föll
I öppna famnen, som den gamle höll.

Nu lät han glädjen upp till taket stiga,
Men SVANTE honom bød sitt namn förtiga,
Och gubben lofvar det, fast icke nöjd,
Att ej för alla ropa få sin fröjd.

Men snart hos SVANTE röjde blickens stirring
Och hela uppsyns fasa och förvirring,

Att JOHAN ren för honom kunnigt gjort
Hvad han af hofvarne i ladan sport.

”Med det begärda mötet, i hvad fara
Jag bringar henne!” ropte han. ”O Gud!
Om ren i deras våld hon skulle vara!”

”Var lugn!” föll THORSSON in. ”SOPHIAS bud
Först från MARGRETA er ju skulle helsa,
Och mötets stund och ställe sätta ut.”

SVANTE.

”Kom! skyndom oss, min vän, att henne frälsa!”

CLAUDIUS.

”Nu måste ni till hofs. Dock, sänd förut
Mig till SOPHIA, att om faran nämna,
Och skrif en rad, som jag må henne lemna.”

Det sista strax af SVANTE bifall vann;

”Men tala ej om hofvet,” sade han:

”Derom ett ord ej mera vill jag höra.

Säg blott hvad här jag kan för henne göra.

Gud! om i afton, som i går, hon gått

På berget, åtföljd af den lilla blott?

Jag flyger att till hennes frälsning hinna!”

”Men om ni blefve sedd, och känd, besinna!”

Invände THORSSON.

”Du har rätt, min vän!

Men hör ett infall!” SVANTE tog igen.

”Din fordna munkekåpa, med sin hätta,

Jag såg uppå din vägg förvarad än.

Jag känns af ingen, då jag sveps i den.

Jag vill med JANNE i din båt mig sätta

Och låna af din far hans skjutgevär.

Jag låtsar fara efter elgen der,

Som simmar än i sjön, ur stånd att komma

Ur tvära branten åter upp i land,

Sen han för björnen hoppade från strand.

Jag smyger mig emellertid till Omma,

Jag menar grottan: hvarifrån det är

En väg åt Hjessan. Möt mig sedan der!”

I klostret THORSSON ej SOPHIA råkte,

Ty ungdomen i hö på ängen åkte.

Han ärnar dit, men ändrar sitt beslut:

Han borde faran ej för Kungen dölja;

Och då han hör, att han med Fröken ut

I parken gått, han deras spår vill följa.

Vid Ombergs fot, i täta bokars skygd,
Som der, de enda i så nordlig bygd,

Stå än i dag så majestätligt sköna,
 Det höga paret satt sig i det gröna.
 I gräset jemte dem en luta låg.

”Den plär min tröst i mulna stunder vara,
 Men nu min kärleks fröjd den skall förklara.”
 Vid dessa ord han tjust på henne såg
 Och lutan tog: men då den litet däfven
 I gräset blifvit, och att torka den,
 Han drog sin näsduk opp, så framkom äfven
 Det bref han fått af hennes fordna vän.
 Hans öga föll derpå, och nu först märkte
 I namnets S det hjerta BRAHE nämnt:
 Hvarvid hans sinne syntes bli förstämndt.
 Hon såg det och blef ängslig; och det stärkte
 Blott mer den känsla af en svartsjuk art,
 Som väckts af ERIKS ord, fast glömda snart.
 Nu jemte dessa föll ock i hans minne,
 Hvad BRAHE yttrat om betydelsen
 Af SSens släng, men tagit brydd igen.
 Så blef den glädje störd, som tjust hans sinne.
 Förlägen känner sig allt mer och mer
 MARGRETA äfven, som hans oro ser.
 På allt som kan hans hjerta komma nära!

Hon redan ger med vaksam huldhet akt,
Hon vill ta del, ej i hans värf och makt,
Men i hans sorg och fröjd och i hans ära.
"Har detta bref bragt någon harm med sig,
Så låt mitt hjerta dela den med dig!"

"Nej! glädje: hellre den med dig jag delar.
Jag väntade likväl, att han, som skref,
Hit kommit sjelf, i stället för hans bref.
Det är en gäst, som vid vår högtid felar,
Och som dock främst jag ville ställt vid den.
Men att till dess han friskna må igen,
Förenom våra böner, MARGARETA!
Om du förut ej känt hans vackra själ,
(Hans vackra växt och ögon mins du väl?),
Så läs."

En väg sig GUSTAFS blickar leta
I hennes hjerta, då hon brefvet tar,
Och känner stylen. Fåfångt, att sig dölja
Bakom dess skärm, hon bladet upplyft har.
Han reser sig att hennes ögon följa;
Och som en fjellspets af Auroras glöd,

Af hennes rodnad blir hans panna röd.
Vid brevets läsning länge nog hon dröjer;
Men knappt ett ord af innehållet vet.
Dock, hemtande sig sjelf, med rådighet
Hon så sin röst ej utan brytning höjer.

”Med min gemål jag gläds att se igen
En sådan landets och sin Konungs vän,
Och äfven min. Jag honom nära känner:
Från våra barnaår vi voro vänner.”

Den öppenhet, i lugna blicken spord,
Hvarmed MARGRETA talte dessa ord,
Sen öfver sig hon återfått sitt välde,
Gaf äfven GUSTAF lugn. ”Barn var han än,
När han for bort, och barn var du, min vän!”
Utlät han sig och tjusta ögon ställde
På hennes skönhet, som, i all sin glans
Utvecklad och fullkomnad, blott en mans,
Ej mer en gosses ögon fästa borde.
En gosse tänkte han sig SVANTE än,
Och nu den plåga, som hans hjerta sporde
Midt i sin tjusning, kom ej mer igen.

MARGRETA smålog i sin själ och tänkte:
"Jag var dock sexton år och sjutton han!"
Men skrämnd af tanken blott, sin blick hon sänkte.

"En yngling än, dock som en stadig man,"
For Kungen fort, "han sig betett derute,
Och vist sig värd sitt land, sin ätt, sin mor.
Mig skall han bli en son och dig en bror:
Så i vår famn vi hegge honom slute.
Hur jag vet skatta sonens trogna dygd,
Så väl som modrens, skall han snart få röna,
Då med den främsta plats i thronens skygd
I hennes son jag begge skall belöna.
Jag gör än mer: med äktenskapets band,
Vid WASAS blod jag fästa vill hans hjerta.
Jag honom ger min systerdotter's hand,
Och BRAHE vinna skall din syster MÄRTHA."

Åsklika moln sig hade hvälft i skyn;
Men nu den klarnat, som de ögonbryn,
Der friden hvilar som på segerbågar,
Vid WASAS ögon, der blott kärlek lågar.
"Se, dagens drottning skjuter slöjan bort,
Att på min sköna brud ännu få blicka;

Och alla stjernor komma innan kort,
 Att se på dig och åt sin syster nicka,
 Ja, med den själen i de ögonen
 På deras himlaätt du bråds, min vän.”

Nu tar han lutan och en sång sig höjer,
 I konglig bildprakt Höga Visan lik,
 Mer tämd likväl; ty, fast på färger rik,
 Dess brudgumseld sig ej så sydligt röjer;
 Och lutan svarar, som hon ur det bröst,
 Hvarpå hon hvilar, finge själ och röst.

”Blott i en op’ra hör man hjeltar sjunga,
 Och äfven der en drill från WASAS tunga,
 Hur skönt den klingar, föga gillas kan!”

Är det af granskarn jag det hör? Välan!
 Så låter jag min egen pensel falla,
 Och ställer fram den bild, hans systerson
 Af honom teknat: ”Hur han, alltid mån
 Att hålla ärligt hof och säga alla,
 Hvar efter stånd och art, ett lämpligt ord,
 I dansesalen, såsom vid sitt bord
 Och på en lustfärd, var en ljuflig herre,
 Som kongligt snack med fruentimbret höll,

Hvarvid hans ord som dagg på rösor föll.
I stora saker stor, han ock i smärre,
I måleverk och byggning, dömde grannt,
Skarpsynt i allt som vackert är och sannt.
Vän af musik, sjelf mästare af luta,
Sin dag med spel och sång han brukte sluta.
Han gaf jemväl på blomster, foglar, djur,
Den akt, att han förstod alltings natur.”

PER BRAHE skrifver så. När vi det känne,
Vi ej af GUSTAF — då han går med henne,
Som honom gjort nu först ungdomligt kär,
Går i den stund naturen skönast är,
Med henne ensam, i de gröna salar, —
Må vänta sådant språk, som i de bref
Han, kongligt vred, till sina fogdar skref.
För öfrigt när han handlar eller talar,
Hvem ropar: håll! hvem vågar säga: tig!
Hvem mer, än jag, af dem som läsa mig?
Författarn kan man väl i talet falla,
Men ej hans hjeltar: WASA minst af alla.

Det törs ej THORSSON, som i branten står,
Och ser så lycklig med sin brud den store.

Rörd af de samljud han ur lutan slår,
Han önskar att det Davids harpa vore,
Och att han sjöng af dennes psalmer en:
Så är hans sång högtidligt skön och ren.
Ej orden kan han fatta, endast ljudet;
Men ord ur Psaltarn han i tanken hör,
Och hela berget till ett tempel gör.

”Skall jag dem störa med det olycksbudet?”
Så, ur sin tjusning vaknande till slut,
Han frågar sig: ”Nej! jag vill se förut,
Om de gå upp på bergets andra sida.
På denna, som är vänd åt klostrets bygd,
Törs ingen våldsman fram. I skogens skygd
Till solens nedgång de helt säkert bida.”

Att SVANTE möta, mellertid han gick,
Och såg sig rundtomkring med vaksam blick.

FEMTONDE SÅNGEN.

Om ni en resa upp till Omberg gör,
Dess Röda Gafvel ni besöka bör;
Dock ej från ofvan, der man i det djupa
Lodrätta fallet ser en ättestupa:
Lätt från dess brädd, med klippan der man står,
Man far den väg, som ingen återgår.
Men gamle Jägarn Skott, som tårögd klagar,
Att Omberg ej är mera, hvad han minns,
Att det var än uti hans unga dagar,
Då jagt der hölls af både Kung och Prins,
Skall i sin båt till gafvelns fot er föra.
Då får ni af hans mun om Omma höra,
Hur i sin grotta, på en bädd af tång,
Hon hade Necken haft till gäst en gång;
Men när dem skogens vilda gastar störde
Med skratt, som gaf i hela nejden dån,
Sprang gästen upp med harm, och derifrån
I sjön med sig en hälft af berget förde.
Den andra hälften står der, öfver er

Tillreds att falla, då ni uppåt ser,
 På en gång qvald och tjust, att i det stora
 Af en Titanisk fornverld er förlora.
 Men grottan, dit man in med båten far,
 Är icke mera hvad hon fordom var:
 Ett trollpalats med salar, höga, vida,
 Der bergkristaller täflade att sprida
 En glans, lik skummets i ett vattenfall,
 Då månen spelar på det hvita svall.
 Ej vid dess ingång växer mer det gröna,
 Som hängde der i rankor sällsamt sköna,
 Med löf af egen både form och färg.
 Jag menar murgrön, som på detta berg,
 Ibland dess sällsamheter fordom funnet,
 Är med dess hjortar längesen försvunnet.
 En liten försal blott, der Omma än,
 Som folket tror, har möten med sin vän,
 Man når nu mera. Klippor, sand och mylla,
 Den fordna gången genom berget fylla.
 I SVANTES tid ännu den öppen var,
 Som, läsarn mins, han sjelf berättat har.

Nu lyckligt ditländ, sände han sin julle
 Straxt bort med JAN, som honom möta skulle,

Så fort han hunne, vid det träd, som står
 Der man ur hålan upp på berget går.
 På sjön blir gossen varse rövvarjakten,
 Och derifrån med väpnadt folk en båt,
 Hvars rigtning hotar med ett kors hans stråt.
 En vägg är stranden: ej i hela trakten
 Finns någon annan hamn än Ommas port,
 Förrän vid THORES tjell, dit huru fort,
 Med sparfvens fart att undan höken hinna,
 Den lilla, lätta farkosten han ror,
 Omöjlig dock sin räddning ur de klor,
 Mot honom spännas, han begynner finna.
 Men lyckligtvis, att han ur grottan kom
 De icke sett, ty jakten svängde om
 Just då, med rodret kastadt åt en sida
 Och seglen fladdrande, och allas blick
 På vändningen var fäst, som långsamt gick.
 Också var afståndet ännu för vida,
 Till tydligt sigte. Gossen, med ett ord,
 Blef först på sjön af båtens manskap spord.
 För honom måne att sitt mål fördölja,
 De låtsa blott den flyende förfölja,
 Tills i en bugt han undangöms, då de,
 Med omvänd köl, åt grottan sig bege.

Emellertid går SVANTE, dubbelt väpnad,
 Ty vapen ock åt CLAUDIUS han bär,
 I hålan in, men stannar, blek af häpnad,
 Då sjelfva bergets rå han möter der.
 Hvad han som barn berättas hört om Omma,
 Hur hon med långsamma och tysta fjät,
 Och fastän liten, dock med majestät,
 Ur inre salen stundom brukte komma,
 I rödgrå mantel klädd, med håret fäst
 I gräsgrönt nät, och nicka åt en gäst,
 Hvars tysta vördnad hennes nöje gjorde:
 Allt detta nu som verkligt han försporde.
 Med vänligt lugn hon honom tog emot:
 Dock syntes plötsligt både skräck och hot
 I hennes blick, som på hans drägt sig fäste.

”Munk,” sade hon, ”hvad gör du här? Gå hän!
 Far öfver sjön: der finner du ett näste
 För svarta troll. Dem må du läsa dän!
 Men lemna mig i fred: jag vill ej störa
 För minsta myra eller mygg dess ro,
 Än mindre för en man med christlig tro.
 Men deras glädje är att skada göra.
 På deras klippa jag mig ensam fann:

Det var ett spel af dem att han försvann,
 Den mig så käre, från sitt barn, sin maka;
 Men dem till trots han komma skall tillbaka.
 En man står vid sitt ord. Tyst, hör! hvad sus!
 Nu kommer Necken till sin Ommas hus.
 Han kommer dock, ehur han dröjt så länge.
 Till högtids kommer han: en högtid här
 Ges af vår Kung, som i Alvastra är.
 Nu skall jag bära sjelf mitt perlehänge:
 Jag tänkte skänka det åt Kungens brud.
 Brud var ock jag! Bevare henne Gud!"

Djup var den suck, hvaraf de orden följdes,
 Och ej ett trolles var blicken, som dervid
 Åt skyn sig höjde och af tårar sköljdes.
 De syntes henne ge en stund af frid;
 Tills vid ett sqvalp af vågor, som sig röra,
 Hon tror sig åter Neckens antåg höra.
 Det röda guldband om hans hufvud fäst,
 Och silfvermanen af hans stolta häst,
 Hon ser så tydligt ren vid vattnets yta,
 Då aftonsolens strålar der sig bryta,
 Och sjunger, med en ton, som hjertats är,
 Den sång, som namn af Neckens pålska bär.

Förut den sången, med de gamla orden,
 Var hörd af SVANTE. Det var redan natt
 Och lugn på hafvet vid hans färd till Norden.
 Med tanken på sin vän, han ensam satt,
 Då dessa ljud hans häpnade öra hinna.
 Han ser sig om, men kan ej sångarn finna.
 Är det af Necken sjelf, ur hafvets bryn,
 Han hör hans sång? Nej, rösten är i skyn,
 Ätminstone på masten öfver korgen:
 En yngling stiger dän, ej skapt för sorgen.

”Jag lärde den som barn, utaf min mor,”
 Förtäljde han. ”Min far från henne for,
 For samma stund, då att dem rätt förena
 I kyrkan var beredt det helga band.
 På vägen dit, det var på Vetterns strand,
 Han sprang från henne i en båt allena,
 Drog seglet opp, och aldrig kom igen.
 Beständigt satt hon på en klippa sen,
 Och visor sjöng i ömklig sinnesvilla.
 Att Necken henne tjust och var min far,
 Hon trodde sjelf och ville mig inbilla.
 Hvem vet? — I land jag ingen trefnad har;
 Mitt element är sjön: der gör jag lycka:

Ätminstone så här att börja med,”
 Tillade han och på en tågstamp vred.
 ”Den sjömanslyckan håller, kan jag tycka,
 Om jag än ville hänga mig på den:
 Dock dertill ingen lust jag känner än.”

Då SVANTE detta sig till minnes förde,
 Han slöt att qvinnan här densamma var.
 Hon mellertid, då vägen, som sig rörde,
 I hennes famn den väntade ej bar,
 På andra tankar kom, och andra sånger
 Begynte sjunga. En, som alla gånger,
 Då hon ej Omma var, ej Neckens brud,
 Och kände blott sin sorg, i klagoljud
 Af stilla ömhet hennes själ lät höra,
 Nu äfven blef från hennes läppar spord,
 Med ton och uttryck, som ej ges med ord;
 Och SVANTES hjerta lyftes i hans öra.

Svalan far med sommarn bort:
 Sommarn! ach, den är så kort!
 Fåfängt letar jag på stranden
 Efter min försvunna vän,
 Ser åt sjön och dit med handen
 Vinkar än.

Blott två moln, som följas åt,
Ser jag, nästan blind af gråt.

Svalan sjunger, när hon far,
Helsar dem som stanna kvar.
Ach! jag lyssnar här förgäfves:
Endast vindens röst jag hör.
Såsom sjön mitt hjerta häfves,
Tills jag dör.

Se, hvar äro molnen nu?
Stormen skilde åt de tu.

Hvad andra lida, af det hjerta kännes,
Som sjelf har lidit. SVANTE, med en tår,
Sitt eget öde speglade i hennes,
Och in i berget vände sina spår.

Den ljusa mellanstund, som HANNA kände,
Försyunnen var, då till sin grottas port
Hon nalkas såg den båt, vi redan sport,
Som mötte JAN. I den till henne lände
Fem axelbreda, väderbitna män,
Som buro skjutgevär och andra vapen.
Lätt hos dem alla kände man igen

Den gamla Svenska Vikings-egenskapen,
Dock blandad med en nyare, nog lik
Den tapperhet, hvars lön är rep och spik.
Med trotsigt prat de in i grottan stego,
Men häpnade vid Ommas syn, och tego.

”För tusan!” ropte en af dem till slut.

”På folkets prat jag icke trott förut,
Mer än på presternas. Af något annat
Har jag ej vetat, som en ande är,
Än vind och storm. Det vore väl förbannadt,
Om oss en käring skulle skrämma här.
Hur du än bliga må, jag skall dig sätta
Uppå ett litet prof, och det är detta.”

Med bössan i sin hand, mot Omma vänd,
Han lade an, och hanen ren var spänd,
Då i hans arm en yngling hastigt fattar,
Och ropar: ”Håll! det är min galna mor.”

”Förmätne däre!” ropar hon och skrattar:
”Du med ditt lumpna rör mig döda tror.
Skjut först på detta berg: ser du det falla,
Då vänd mot Ommas bröst ditt mordgevär.”

Men räds, att Vettern öfver dig skall svalla:
Vet, att min man dess envåldsherre är.
Jag, såsom han, jemnåldrig är med jorden,
Och du mig hotar? Skuggbild!”

Vid de orden

Hon slog på honom en föraktlig blick,
Och i en inre sal med stolthet gick.

”Grip henne!” ropte flera: ”Hon oss röjer.”

”Tyst!” säger sonen och sin stämma höjer,
I Neckens namn, till svar på hennes sång.
Hvarpå i berget in de andras gång
Han skyndar, medan ut på ingångshällen
Den tjusta Omma springer med det hopp,
Att hennes vän ur sjön nu stigit opp.

”Der till hans harpa lyss hon hela qvällen,
Och tror sig höra den i böljans dån
Och vindens susning,” säger hennes son:
”För intet annat har hon syn och öra
Och stör ej oss, blott vi ej henne störa.
Allt var förut betänkt af DJUP och mig,
Då vi till landningsställe valde detta,
Som, med sin håla och sin dolda stig,

Oss syntes bäst det djerfva steget lätta.
 Om jag ej vore viss, att hon ej kan
 Oss röja eller skada, tron mig, bröder!
 Jag skulle nyss, när HOLGER lade an,
 Ej hindrat skottet; fast mitt hjerta blöder,
 Jag det bekänner, för min usla mor!
 Men fick jag se min far, förstås en annan,
 Än den hon i sin dröm det vara tror,
 Jag sköt förrädaren, jag sjelf, för pannan.
 En trolös man och en omenskelig far
 Jag ville straffa, om jag visste, hvar
 Han funnes än. Men han ur riket farit
 Med CHRISTIERNES följe, vid hvars hof han varit.
 Till sjös, som yngling, for jag från den strand,
 Der jag var uppfödd vid den galnas hand.
 När jag tillbaka kom, var hon försvunnen.
 Jag trodde henne död, tills jag en gång
 Af fiskare förnam, att här en sång
 Om Necken hördes. Här utaf mig funnen,
 Hon kände mig ej mer, och härifrån
 Ej skulle följt mig, om hon än för son
 Mig hade erkänt. Så i hennes hjerna
 Den nya grillen, att hon Omma var,
 Växt på den förra, att hon var en tärna,

Som Necken dårat. Med ett ord, hon har,
Som bergets Drottning, tagit här sitt säte.
Men hur förnäm och stenrik Omma är,
Så saknar hon dock bröd. — Ni hör ett läte:
Det är af hönsen, som hon föder här.
De äro stundom plockade helt bara;
Och, fast hon sjelf det utan tvifvel gör,
Hon skyller skogens leda troll därför.
Med ägg i stan hon plär som oftast vara
Och köpa bröd; då hon sig vanligt klär,
Och tycks förgäta, att hon Omma är.
Men när på landet hon en gård besöker,
Då träder hon i dräkt af bergets rå
Högtidligt in, och alla häpna stå.
Men i den gården mjölken sig föröker,
Och afveln trifs af både lam och gris.
Hon kommer sent om qvällen, och vanligtvis
Emot en helg. Hon talar icke ordet,
Och allt är tyst då hon går fram till bordet,
Och tar en bulla dän och lägger dit
Af kattgull eller bergkristall en bit,
En skänk åt barnen, och, när bröllop stundar,
En korg med ägg, hos Svenska bonden rart,
Som anser höns, likt falkar och jagthundar,

Tillhöra endast hus af adlig art.

Så är min stackars mor i hela orten

Välkommen gäst, fast ingen vågar här

Besöka henne, knappast se åt porten

Af hennes grotta, när hon sitter der.

Derföre nu vi kunne trygge vara,

Om någon än förbi här skulle fara.”

Emellertid går SVANTE i en trång,

Än upp, än nedböjd labyrinthisk gång:

Der nu ett brådjud vill hans vandring hindra,

Nu, lik en jätte, reser sig med hot

En klippa, otillgänglig för hans fot.

Ur djupa mörkret ser han plötsligt tindra

En stjernlik punkt, som växer och till slut

En underjordisk måne föreställer,

Att icke säga sol, som uppgår röd.

Det är en brasas fjerran sedda glöd;

Ej glöd likväl, ty än dess låga sväller,

Och lyser upp för hans förtjusta syn,

En prakt, ej väntad under jordens bryn:

En prakt, lik den af ett palats som remnat,

Der pelarne hvarandra stött omkull;

Och der det ras, som jordens bäfning lemnat,

Yfs i sitt fall af marmor, bronz och gull.
Beundransvärdt är eldens, från de hundra,
Olika skiftningar af malm och sten
Och vattendroppar, spridda återsken.
Men nu ej tid, att detta allt beundra,
Har SVANTE, som bestört vid brasan ser
Ett par, likt djeflar. Med en eldröd flamma
I ansigtet, som gör dess stygghet mer
Helvetiskt ryslig, stå de der och glamma.
Bakom ett block han smyger sig på tå,
Och DJUP och LÜTKE hör, som tala så:

LÜTKE.

Det var ju sinnrikt påfund med det krutet
I kyrkan under Kungens stol. — Hvad ha?

DJUP.

Om det blott lyckats! — Dråpligt skulle slutet
På den predikan blifvit! Ha! ha! ha!
Ett sådant domedags basunadunder!
Om amen glömts dervid, ej varit under.
Allt var ju färdigt ren?

LÜTKE.

Ja, fjerdingen
Låg under stolen gömd, och jemte den

En lunta, tänd att i en kopparpipa
Tre timmar brinna, och Hans Majestät
Till kyrkan väntad. Men det druckna fät,
Vindränk, det röjde, som ej lärt begripa,
Att slikt är bortskämdt, när en ann det vet,
Ån den, som vågar lifvet att det göra.
Hvad man har hviskat i ett käringöra,
Det har man blåst uti en stadstrumpet.
Men han i ruset — Vindränk må han heta —
Lät sin förtrogna sqvallra det få veta.

DJUP.

Ån myntarn HANSSON, som — att Bispen BRASK,
Sin svåger, hämna, ställde sig så rask,
Och att sin räkning upp med Kungen göra
I silfverkammarn, der han ofta satt
Med honom ensam och besåg sin skatt, —
En dolk för griffel lofvade att föra:
Hur gick det honom?

LÜTKE.

Med de andra röjd,
Ifrån Tre Kronors torn, en vacker höjd,
Han sprang och bröt sin hals.

DJUP.

Än det försöket

Att i en lifrätt smyga litet saft:

Hur slog det ut?

LÜTKE.

Det stannade i köket;

En hund åt upp hvad Kungen skulle haft

Och dog deraf, och kocken måste hänga.

Men här i hvimlet, här vid Kungens fest,

Ett Smäländskt skott, männ det ej lyckas bäst?

DJUP.

Hvarför ej Lübskt?

LÜTKE.

Att hela Omberg spränga,

Har Lübeck krut, och ville det bestå,

Om vi blott hit i hast det kunde få.

I sanning! ja, att se med slikt spektakel

Hans högtid slutas, vore pengar värdt;

Och vet du, för en man, som konsten lärt,

Det icke blefve svårare mirakel,

Än att ett krigsskepp låta flyga opp.

Åtminstone den håll på bergets topp

Der tältet uppställs, kunde bäras under
Och späckas upp med krut. Men hvarken stunder,
Ej heller medel, dertill finnas här,
Och att han dödas, hufvudsaken är.
På Lübecks torg jag ville sett'en hänga.
Ej nog att Svenska skepp han bragt att gå
Så långt, som våra, låter han också
Holländska in i Östersjön sig tränga.”

DJUP.

Det är er klagan: icke klage vi,
Som nu få salt för bättre pris, deröfver.
Men vi ha våra skäl och edra J.
Man hjälps dock åt, när man hvarann behöfver.
Ert hat till GUSTAF jag rätt väl förstår,
Då han är sådan man, som icke låter
Det Lübska ok på Sverige läggas åter.
Men är det sannt det rykte, som här går,
Att man ett tyg i Lübeck redan väfver,
Hvaraf en narrskrud åt vår Konung görs,
Tills han dit fången på en åsna förs.”

LÜTKE.

Det var ett infall blott af WOLLENWEWER,
Då i ett tal han böd de Lübske män,
Att den, de uppsatt, sätta ned igen.”

DJUP.

Men om hans skryt jag kunde verkligt göra,
Och lemna GUSTAF lefvande åt er?

LÜTKE.

Du! Med hvad konst? Det ville jag väl höra!

DJUP.

Säg först, hvad lön er rika stad mig ger.

LÜTKE.

Om odjuret blir fäldt, för det allenast
Tre tusen mark du har att lyfta genast.

DJUP.

Det är ju stadens penningar du ger?

LÜTKE.

Förstås, fast i mitt namn det hemligt sker.

DJUP.

Jag tillstår, vore jag uti ditt ställe,
Förtjente jag dem sjelf.

LÜTKE.

Jag? på hvad sätt?

DJUP.

Så som du vill, du hala krämarsälle!
Att jag dem vinna skall. Det går helt lätt.
Du kan väl icke, hvad du såg mig göra,
Med armbost fälla Kungens högdjur här.

Men Kungen sjelf, då han dig ger sitt öra,
Kanske sin hand, som han ej sällan plär,
Då det hans lynne är att nådig vara,
Du träffar med en puffert, med en knif.
Dertill behöfs det lilla vilkor bara,
Att du till spillo ger ditt eget lif.
Emellertid kan du i egen ficka
De väl förtjenta penningarna sticka.
Att der dem känna, fagnar dig ännu
I galgen, eller hur? Hvad tänker du?

LÜTKE.

Jag tänker, att du är en luf till bonde:
Du måste gått i skola hos hin Onde!

DJUP.

Vi bönder tryckas hårdt af Herremän;
Men, Mammons skrä! Ditt ok är värre än.
Vårt Svenska blod vi skola låta rinna,
Att med ert Tyska kram J oss må skinna.

LÜTKE.

Nå, var ej ond. Om du oss lemna kan
Kung GUSTAF fången, vi vår räkning göre
Nu genast upp: hvad är ditt pris? Välan!

DJUP.

Sextusen mark: jag slår ej af ett öre.

Lüt-

LÜTKE.

Nå väl! du skall dem lyfta samma dag,
Som han i Lübeck är, det lofvar jag.

DJUP.

Nej, tack! till Småland vill jag honom föra.
Sen mån J sjelfva hämta honom dän.

LÜTKE.

Då är så godt att besten här förgöra!
Dock säg: hur tror du dig få honom hän?

DJUP.

Gif mig du först för pengarna en borgen.

LÜTKE.

Se här min hand, och att jag svara kan
För sådan lumpen summa, vet hvar man,
Som hört mitt namn i burspråk och på torgen,

DJUP.

Din hand är god, då fast jag håller den;
Men när den släpps, står ingenting igen.
Gif mig ditt skrifna ord uppå en sedel.

LÜTKE.

Nå! du skall få den: säg mig blott ditt medel.

DJUP.

Så hör mig: då hit ner jag skulle gå,
Jag såg derute Kungaparet stå,

Och smög mig efter dem. Då fick jag höra,
Att de en längre vandring skulle göra:
Jag tror de tänkte solens nedgång se,
Och allt till Röda Gafveln sig bege.

I fall så skedde, lättast för oss vore,
Att dän dem störta båda på en gång,
Hvarpå i båten, som emot dem fore,
De kunde fiskas opp.

LÜTKE.

Hvad härligt fång!

DJUP.

Dock lär det näppligen sig låta göra:
Den unga Fröken är kanhända rädd,
Att gå så nära ättestupans brädd.

LÜTKE.

Men med vårt folk vi kunna dit dem föra.

DJUP.

Ja, eller hit, alltsom det stället är,
Der vi dem gripa.

LÜTKE.

Blott vi hade här
I tid de andra. Säg du ej till båten?

DJUP.

Jo, då jag gick, jag såg dem lägga ut,

Sen jag dem lecken gett, med granrisbråten
På Gafveln ställd, som aftaladt var förut.

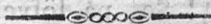
Vid detta tal man tänke sig den fasan,
Som SVANTE kände. Dertill kom också,
Att enda vägen ur hans dolda vrå
För deras ögon gick, helt nära brasan.
Han reder sig till värn med två gevär.
De lyss dervid. Rättnu han upptäckt är.
Ren sina bössor har han båda spända,
Att sen han dödat en, han genast må
En annan mynning mot den andra vända.
Men skjutgevär de bära, de också;
Och utgången kan ej så säker vara.
Han aktar ej sitt lif, men Kungens fara,
Och Frökens, om han dem ej varna får,
Den oro gör, hvarmed hans hjerta slår.
En kiselsten, som för sin fot han finner,
Ger honom råd: den sakta upp han tar,
Och slungar åt den väg, han kommen var;
Och då den längst i mörka gången hinner,
Dess buller lockar dit de andra två.
Emellertid kan SVANTE osedd gå,
Och möter dagen i det sista rummet.

Likt Pantheon i Rom, det lystes opp
Från midten af sitt hvalf, allt ner till skummet
Af Ommas källa, som i djupet lopp.
Beses förtjente utan tvifvel denna;
Men henne framdeles vi lära känna. —
Nu efter SVANTE skyndom oss, som fort
Sig längs med väggens brutna skiffer klänger,
Och genom fenstret, som är äfven port,
Går ut, der skyn blott öfver honom hänger.

Men nu, fast glad att stå på berget opp,
Han kom ur nöd i nöd. Skall han sitt lopp,
Med rop om hjälp, till klosterdalen ställa?
Men dessförinnan torde faran gälla.
Skall han ej söka upp det dyra par,
För att dem varna? Men hvad väg han tar,
Är han väl viss att dem på stranden finna,
Att bofvarna ej, förr än han, dem hinna?
Om qvar vid hålans gap han skulle stå,
Och hindra dem att upp i dagen gå?
Men hvad förmår han ensam mot de många!
I alla händelser är hans beslut,
Att förr hans hjerteblod skall rinna ut,
Än de MARGRETA eller GUSTAF fånga.

Hvad ädel hämd, om han för honom dör!
Och att för henne dö, hans vällust gör.

Nu hör han steg, och ser en man som hastar
Och rundt omkring sig skärpta ögon kastar.
Är det af bandet en som spejar här?
Nej, glad ser SVANTE att det THORSSON är.
Hvad de försport meddelande hvarandra,
Hvarann sitt råd meddela de också.
Beslutet blir, att de på stunden gå,
Och se, hvar Kungen och hans fästmö vandra,
För att dem varning kunna ge i tid,
Och om det gäller, färdiga till strid.
De dubbla vapnen SVANTE med sig burit,
Han delar med sin vän, som, stark och stor,
Har mod derefter. Såsom klosterbror,
Behöll han styrkan, fast hans hår blef skurit.
Som jägarson, att skjuta tidigt lärd,
Kan han ock fäkta, som en knekt, med svärd.

SEXTONDE SÅNGEN.

Emellertid, då qvällen var så skön,
Den branta bergstig, allt till toppen grön,
De höga tu, af ingen följda gingo,
Dess mer förnöjda, och af land och sky,
Af klostrets tempel och dess dal, en ny
Vid hvarje steg förskönad utsigt fingo.

”Hvad landskap och hvad himmel!” så till slut

MARGRETA göt sin fulla känsla ut.

”Hvad skiftningar af grönt på fält och lunder!

I sjön hvad aftonlugn och aftonglans!

Och rundt om den af högtidsmoln en krans.

Men öfver oss, o! se hvad präktigt under!

Regnbågen står med ena foten här,

På sjelfva berget! Se, på löfvet der,

Och längs med gräset, som af regnet strålar,

Han sina färgor alla tydligt målar:

En prakfull väg allt upp till bergets topp!

Sen tar den vid, som går på himmeln opp!

Det är en bild af WASAS höga bana.
Så Nordens hjeltar voro fordom vana,
Att öfver Bifrost upp till Valhall gå.”

”Nej!” svarte GUSTAF: ”tyd det icke så:
Det är din väg från himlen ner till jorden,
Der himla-blommor ströddes efter dig,
Då, att min engel bli, du kom till mig:
Ej endast min, men Sverges engel vorden,
En fridens engel! Ja, med nya band
Du, landets dotter, knyter thron och land.
Väl hotar nu, sen jag de högas välde
Och ännu mer de andeligas fälde,
Allmogens uppror. Snart dock hoppas jag
De stora barnen tukta med ett slag
Af fadersriset, fast jag hör de bida
En härsmagt utifrån att krossa mig,
En Förstlig, Konglig, ja, en Kejslerlig!
Men jag är lugn, då du är på min sida,
Du, Svenska qvinna,” fortfor han och log.
”Jag skall till Småland dig allena sända,
För att påminna dem, hur fordom BLÄNDA
En utländsk Kung med bara qvinnor slog.
Men utan skämt: blott Sverige ett vill vara,

Ett med sig sjelf, skall det sig nog försvara.
 Och trots den oro, som beständigt än,
 Hur jag det binder, söndrar det igen,
 Jag dock ett helt deraf till slut skall dana,
 Ett helt och fast. Och när jag fyllt min bana,
 Står jag, som här, och ser från höjden ner,
 Och lugn och ljus, och lif och trefnad ser.”

I det de talte så, de höjden hunno,
 Och der den tafla, som de väntat, funno,
 Af hela Vettern med dess gröna krans,
 Och solen öfver den, som i det samma
 Gick ned, och spridde, af sin purpurflamma,
 Kring land och sjö, ännu en efterglans.
 Se fyra landskap upp till Omberg blicka,
 Och till det höga par sin hyllning skicka.
 Hvad kyrkors mängd bland byar utan tal!
 Hur vänligt helsa der de muntra städer!
 Nu hvilar ögat i en ljusgrön dal,
 Och åt de trefna, som der bo, sig gläder;
 Nu flyr det vilse bakom skog och berg,
 I töcknigt fjerran af en gråblå färg.
 Här möter Visingsö, der Kinnekulle:
 Och bjuder tanken, dit ej ögat når,
 I annat fjerran af forflutna år.

”Se fiskarns glada blick, då i sin julle
 Han kastar in det silfverblanka fång!”
 Utropar Fröken; och på samma gång
 Bli Kungen varse seglarn, som der dröjer,
 Med ena seglet mot det andra vändt.
 Hvad fång han väntar, om det vore kändt
 Af WASA! — Mellertid dess byggnad röjer,
 Ehur dess manskap gömt sig under däck,
 Att den från Småland är, och tvifvelsutän
 Densamma nyss omtalta röfvarskutan,
 Som spridt i Vetterns södra nejder skräck!
 Att den förmättna här sig visa tordes,
 Oväntadt var. Dock ren, på Kungens bud,
 I Vadstena ett fartyg färdigt gjordes,
 Som bar kanoner, hvilkas blotta ljud,
 Ej förr vid Vettern hördt, likt Herrans stämma
 Ur mörka åskmoln, skulle böndren skrämma.
 Om nu det vore här, och gaf ett lag,
 Med blixtpå blixtpå rök och dunderslag,
 Och kulors hvin, som döden med sig bära,
 Här under WASAs egen blick så nära;
 Hvad kongligt nöje! Genom Kungens själ
 Den tanken flög. Han den förteg likväl;
 Och att all oro för den hulda spara

Han sade , kryssarn der en Vestgöth vara,
Som sig till Vadstena med gods begaf,
Dem Svenska flaggan, allt från Spaniens haf,
Har bragt till Lödese, det nyss inredda,
Men sådant det skall bli, med frejdadt namn
Ej blott af Göthas borg men Göthas hamn,
Nu ren af GUSTAFS siar-ögon sedda.

Men nattens skuggor samla sig allt mer,
Och af det guld, som vesterns sky förvarar,
Den endast Ombergs hufvud ännu ger
Ett sken, som likt en gloria det förklarar;
Och i det skenet WASA och hans vän
Kring mörka nejden äro sedda än,
Allena lysta. Kolaren i skogen,
Och åkermannen, som går hem med plojen,
Och fiskarn vid sitt nät betagne stå
Och se dit upp; och tro sig skåda två
Ur tiden frälsta, i det ljusa fjerran.

Ett gammalt folk, som i sin bön till Herran
Nyss hade tänkt på Kungen och hans brud,
Ur fönstret ser dem. ”Är det himlabud,”
Så gumman frågar, ”komna för att viga

Till Kungens högtid in den glada höjd,
Dit med sin dyra hälft han ämnar stiga,
Och dela med sitt folk sin kärleks fröjd?”

”Det är de sjelfva,” gubben henne svarar:
”Vår store Konung och hans ädla brud
Der stå som på Guds berg, och bedja Gud,
Som dem sin nåd i sådan glans förklarar.”

Då de så talte, som en himmelsk syn
De skulle sett, och sjelfva nalkats skyn,
Hölls mot de tvenne ljusomhöljda sälla
Ett afgrundsrad, i hålan under dem,
Af DJUP och LÜTKE och de andra fem,
Som nu sin väg åt bergets öppning ställa.

Vid samma tid, till SVANTE lyckligt länd,
Hans sven blef efter hjälp till klostret sänd.
Men nu han sjelf är nära att förglömma
Den fara och den strid dem förestå,
Då han åt berget ser och ser de två.
Än het än kall sin blod han känner strömma.
Att henne skåda på den ljusa höjd
I öfverjordisk glans, hvad salig fröjd!

Men ach! hon står der vid en annans sida!
 Den sköna handen, var den icke min?
 Och nu en annan håller den som sin!
 Hur bär hans hjerta känslor, som så strida?
 Än med en strålfull blick, en flamröd kind,
 Han upp i branten ilar, som en vind,
 Att henne närmre se och igenkänna:
 Än står han blek, och på en omväg går,
 Bakom en klippa, der ej honom när
 Den blick, som örnligt WASAS ögon spänna.

Ehur på afstånd, skönjde Kungen dock
 Det hufvud, som stack fram ur munkens rock,
 Som alltför ungt. ”Jag kan det ej förklara,
 Då ingen invigd är på många år,
 Och blott för dem, hos hvilka åldern rår,
 Alvastras fristad än jag velat spara.”

”Blott ej en bof det är, till munk förklädd,”
 Är Frökens svar, som ser omkring sig rädd.
 ”Så mycken otack dig ännu förföljer,
 Och när i helig drägt sig ondskan höljer,
 Hon mest att frukta är.”

”Var lugn, min vän!
Den högre hand, som ur så mången fara,
Från det jag framstod, mig har frälst, skall än,
Tills jag mitt verk fullbordat, mig bevara.
Men låt oss nu, som det vår afsigt var,
Åt Gafveln gå, då natten är så klar.
Högtidligast dess åsyn är om natten.
Dock hör dertill en storm, som luft och vatten
I uppror sätter, och den fruktan ger,
Att berget än en gång skall ramla ner;
Men det för mycket torde dig förskräcka.
Nu är det lugnt: nu kan du stå helt när,
Blott du för svindel icke fallen är,
Och låta ögat ner i djupet räcka,
Som visar dig, då der du speglar skyn,
Ett engla-hufvud öfver Gafvelns bryn.”

De orden SVANTES häpnad öron nådde
Der, medan THORSSON än på spaning var,
Han stod fördold, men färdig till försvar.
Han spratt med skräck och sig så när förrådde:
Att ned från Gafveln störta båda tu,
Var DJUPS förslag: ”skall det bli verkligt nu?”
Han tänkte, då de dit sin vandring ställde,
Och dem i spåren följde med sin vän,
Som ingen våldsman hade funnit än.

MARGRETA såg dem skygg, och Kungen fällde
På dem en hotfull blick: då kring en lund
Af glesa björkar gjorde de en rund.
Om SVANTE icke skytt, att känd sig göra
Och skrämma Fröken, skulle han gått fram,
Och yppat hvad i hålan han förnam.
Men i det hopp att JOHAN snart skall föra
All nödig hjälp, han dermed dröjer än.
Och mellertid på egen glaf, och den
Som THORSSON bär, han litar, om det gäller.

Det gäller nu. Fem starka män der stå:
Tre gripa Kungen och hans Fröken två.
Oväpnad, med sin käpp dock en han fäller;
Men mellertid om lifvet honom tog,
Med armar som af jern, en knubbig sälle,
Och på hans axlar sina ramar slog
Den länge HOLGER. Dock ifrån sitt ställe
Den lik en ek, der stående ej rörs.
Emellertid utaf de andra förs
MARGRETA bort, och SVANTE synes tveka,
Till hvilkenderas hjälp han skynda bör.
Kan han sitt hjerta hennes frälsning neka?
Dock fosterlandets röst en STURE hör,

Han lopp till Kungen. I det samma rigtar
Mot HOLGERS hufvud THORSSON sitt gevär.
Vid WASA står han, högre, men helt när.
Ve! THORSSON, ve! om icke rätt du sigtar.
Han föll, lik en kolonn, som templets grund
I fallet skakar. Men i samma stund
Till sansning kom den först af GUSTAF slagne,
Och anföll SVANTE, medan Kungens hand
Slet bort de armar honom fäst i band.
Af denna strid ifrån MARGRETA dragne,
Sig skyndade till hjälp de andra två;
Men förrn de hunno fram, för SVANTE blödde,
Med den mot honom vända, den också
Som höll om Kungen. Begge genast dödde.

Nu en mot STUREN, en mot THORSSON gå,
Likt arga hundar, de som återstå.
Då de i striden än ej tömt sin styrka,
De med ett säkert mod på segren yrka.

DJUP mellertid, som stilla stod förtut,
Beredd att ta emot sin höga fänge,
Med tal, som böndrens klagan förde ut.
Nu, när han THORSSON fälla såg den länge,

Att honom löna lossade ett skott,
 Men genomsköt hans vida kappa blott.
 Förbittrad drar han stora Smålands-knifven,
 Och då de andra kämpa, två mot två,
 Han GUSTAF griper an. Att Kungen slå,
 Har han försyn likväl, och genomdrifven
 I brottningskonst, försöker endast den.
 Blott den ock till sitt värn har Kungen än;
 Ty från den förra vorden lös med möda,
 Förrän ett svärd hos någon af de döda
 Han kunde nå, af DJUP han fattad var.
 Förgäfves spänner han sitt knä och drar,
 Med senig arm, sig ur hans famn tillbaka.
 Han ej förmår hans fasta styrka skaka,
 Ej skakad sjelf. Der stå de, barm mot barm,
 Och ingendera rör sin fot, sin arm.
 Så i en bild af bronz tillhopa gjutna,
 Två kämpar stå. Och fins väl någon man,
 Som har den kraft att han dem skilja kan?
 Hur vill hon skilja då de sammanslutna,
 Hon, som förbleknad, darrande och svag,
 Der står med skräck i hvarje anletsdrag.
 Djups mening var, att så sitt rof förvara,
 Tills striden slöts, som lång ej kunde vara.

Snart på en prestman och en munk de två
Stormbitne sjömän borde kunna rå;
Men en af dem för SVANTE flykten tagit,
Och CLAUDIUS till döds den andra slagit.
Nu af dem bägge gripen på en gång,
DJUP måste släppa af sitt dyra fång.
På afstånd LÜTKE hade skådat striden;
Men sprang sin kos, förän den slutad var.
Ty af det manskap, JOHAN bådat har,
Han såg allt flera nalkas under tiden.
Nu af dem någre voro framme ren,
Och grepo DJUP, och honom bundo sen.

Lugn, som hans bild, med spiran trygg i handen,
Står på sin plats med stadig hjeltefot,
Stod GUSTAF, och af THORSSON tog emot
Barett och käpp, och blåste af dem sanden,
Som skulle intet händt, och såg sig om,
Hvar munken var, som till sin Kung ej kom
Att få det pris, hans tapperhet förtjente.

”Du, lika tappre, haf min tack! men säj:
Är han en verklig munk? Jag tror det ej.
För ung dertill, en larf han endast länte.

Han hör kanske till något motparti:
Nu från all skuld jag säger honom fri.
Och CLAS, att du min kämpe skulle vara,
Du LUTHERS lärling, Evangelii bud!
Jag ser deri en skickelse af Gud.”

”Ja, Herrans finger tycks dermed förklara,
Att af den tro, som ni beskyddat har,
Ni sjelf beskyddas skall,” var prestens svar.
”Jag ser i sekler fram, ser Ijus kring landet,
Och mod och frihet hos det folk der bor.
Ja, denna tro befäster samhällsbandet,
Gör Sverige lyckligt, och dess Konung stor.”

Sjelf fram i tiden hänförd af de orden,
En konungslig profet, lik David, vorden,
Utroppte WASA: ”Herre! i ditt ljus
Mitt folk sig fröjde och din sanning prise!
Och träde en gång af mitt Kungahus
En hjelte fram, och för all verlden vise,
Som jag för Sverige vist, hvad den förmår,
Som med Guds svärd mot våld och vantro står.”

Då han så talade, hans blick sig tände
Och hela ansigtet fick högre färg,

Liksom hos Moses på det helga berg,
Der saligt rörd han Herran när sig kände.
Sen sade han: "I morgon under tak
Vi talas vid om LUTHER och hans sak.
Och denne munk! — jag vill om honom höra;
Han sjelf i klostret mig besök skall göra."

Nu ner i dalen stego Kung och brud,
Der ryktet sprang och skrek med klagoljud,
Att Kungen mördad var och bruden fången;
Men bragt till stumhet, när det såg sig om,
Och såg dem båda, af sig så det kom,
Att, om ej Minnets döttrar genom sängen.
Nu ersatt häfdens brist!, af händelsen .
Också det sanna vore okänt än.

STEN samma qväll begärte Kungens öra
För MICHEL, som en vigtig upptäckt gjort;
Och GUSTAF nedlät sig att spejarn höra,
Som talte så: "När jag i klostret sport,
Att Smålandsjakten ända hit sig vågat,
Jag mig begaf till gamla Jägarn THOR,
Som på den sidan utaf berget bor,
Der den är sedd; och sen jag gubben frågat,

Fast han mot vanan gaf mig korta svar,
Förstod jag dock att gömd hos honom var
En gäst af vigt, som i förstånd tycks vara
Med dem på jakten.

GUSTAF.

Ha! hvad säger han?

THORS son på berget kom att mig försvara;
THOR sjelf jag känner för en hedersman.
Ve! den mig nalkas, för att falskt anklaga.

MICHEL.

Blott vittne, ej anklagare jag är.

GUSTAF.

Du såg då sjelf den man, som gästar der?

MICHEL.

Nej, han var faren, sade THOR, att jaga:
En märklig jagt! ty icke ett var kvar
Af de gevär, som THOR på väggen har.
Härsvängarn till och med, som främst der hängde,
Och hvarmed gubben stolt omkring sig svängde,
Då Kungens jagt han förestod ännu,
En skänk af Kungen sjelf, var borta nu.
Jag vill derom ej yttra mig förhastadt;
Men jagten var en sjöjagt, sade THOR.
Skrämd af en björn, en elg i sjön sig kastat,

Och i hans spår den obekante for.
Jag hölle det för lögn, om gamla THORE
En sådan pröfvad hedersman ej vore.
Beklagligen likväl en hedersman,
Fast han ej sjelf bedrar, bedragas kan;
Helst då han barn på nytt begynner vara.
En liten ordlek blott tör allt förklara:
På jakten, ej på jagt, hans gästvän for.

GUSTAF.

Hvem tror du denne vara?

MICHEL.

Den jag tror,
Jag ej tors nämna. Dock bör jag berätta,
Hvad jag har sett. Det föll mig in att gå,
För att af kryssarn bättre sigte få,
Till Gafvelns brädd och der fördold mig sätta.
Då, såg jag, kom ur Ommas grotta ut
En julle med en gosse, som förut
Jag hade sett och genast igenkände.
På sjön en båt med väpnadt manskap låg,
Och att till den han for, jag tydligt såg,
Hvarefter båten sig åt grottan vände.

GUSTAF.

Det såg du, och det ej tillkännagaf?

MICHEL.

På stunden till Herr STEN jag mig begaf.
Att Kungen och hans brud på berget voro,
Jag visste ej.

STEN.

Ej heller jag. Jag ber
Om nåd min Kung. Ej förr vi det erforo,
Än vid den glada syn, då ni kom ner.
Jag var på ängen gången med de unga:
Der fann mig MICHEL.

MICHEL.

Och att dit också
De Kongliga begett sig begge två,
Sad' en lakej, som mista bör sin tunga
För sådan lögn.

GUSTAF.

Var om din egen rädd,
Och tala sanning. Hvem var den du kände,
Som kom ur grottan?

MICHEL.

Den Herr SVANTE sände
Hit med sitt bref. Fast nu ej lika klädd,
Var det dock han. Jag sett den gossen redan
På Susenborg, och vid Alvastra sedan.

GUSTAF,

Du sagt mig nog. Farväl. Du, STEN, befall
THOR med sin son i morgon hos mig vara.
Då äfven MICHEL sig infinna skall,
Att, inför dem, för hvad han vittnat svara.
Var det en orm jag hyste vid min barm?"
Han sade sedan, mer med sorg än harm:
"Kan ej vid WASAS thron en STURE trifvas?
Endera måste då till spillo gifvas?"

Nu glädjen, som på hofvet nyss förut
Följt på förskräckelsen, tog hastigt slut,
Då Kungen dyster kom till aftonbordet.
När de stått upp, om hans bekymmer spør
Hans hulda vän; och då hon svaret hör,
Hon bleknar först, sen tar med rodnad ordet:
"Att SVANTE kunnat sig med hofvar sälla,
Och mot sin Konung i försåt sig ställa,
Omöjligt är. Hvad! om det vore han,
Som för vår frälsning stridde och försvann."

"Hvad säger du? Då vore allt förklaradt."

Knappt hade Kungen så med glädje svarat,
Och åt MARGRETA, som sig tyckte sett
Hos munken drag af STUREN, bifall gett;

Då en hos PEDER funnen lapp anländer,
Lik gnistan som ett fat med krut antänder.
När GUSTAF ögnat den, hans ögonbryn,
Likt Vetterns, då med hast dess bild af skyn
Bryts af en stormil, hota och förfära.

”En trogen pilgrim till din lund jag far:
Är du mot mig densamma som du var,
Då skall ej GUSTAF Sveriges krona bära —”
Så lydde orden, som i STURENS bref
MÅNS lemnat qvar, då han det sönderref.

Vänd åt MARGRETA, den förställda WASA,
Mordengeln lik, som Nilens strand med fasa
Och död uppfyllde ur en blodröd sky,
Hämdfulla ögon hvälfver med en ny
Misstankes grymhet och sin tystnad bryter,
Lik lejonet, som står på lur och ryter.

”Var det ej du, som föreslog för mig
Att gå på berget opp? Var det ej dig
Man sökte, dig man tog och bortbar genast?
Mig höll man fast, och hindrade allenast
Att stå dig bi! Man skonade mitt blod.
Hvem röjer sig i detta ädelmod?
Männ PEDER DJUP?”

”Hvad än min Kung må mena:

Oskyldig är jag, och ej jag allena,
Men äfven STUREN,” föll MARGRETA in.
”Jag för hans heder svarar, som för min.
Den natt nu förestår jag blott beklagar,
Men går till hvila med det hopp till Gud,
Att morgonsolen, lydande hans bud,
Skall allt försona, då den allt uppdragar.”

”Du sjelf med dig en himmelsk klarhet bär,
Som skingrar allt hvad mörkt och misstänkt är.
O! kan jag se din pannas rena spegel,
Och dina läppars heliga insegel,
Och dina ögons himlaburna själ,
Och tvifla på din dygd? Om än likväl,
Hvad SVANTE rör, det står en skugga åter,
Jag tror som du, (som du jag är hans vän,)
Att klara dagen skall förskingra den.
Du mellertid mitt hugskott mig förlåter.”

På Sinai, hvad skön och salig stund,
Då Herrans folk blef fäst i hans förbund!
Kring samma berg, som under hämnarn skälfdes,
Då han i eld dit steg, och lagens bud
Ur åskmoln gaf med domsbasunens ljud,
En klarnad himmel fridens båge hvälfdes

Af blå Saphir, der ur en sky af guld
 Sig frambröt nådens sol, och himmelskt huld
 Såg ned på Aron och de sjutti äldste,
 Som nu i folkets namn, sen offrets blod
 Det från förbannelsen af lagen frälste,
 Fått stiga upp, der förr blott Moses stod.
 Likså, — om annars liknas må det höga
 I Herrans verk med det af menskor sker, —
 Likså, der nyss af GUSTAFS vreda öga
 Spreds dödlig skräck, nu åter glädjen ler,
 Då med den ljufhet, som hans kärlek gjuter,
 Till majestätet af hans anletsdrag,
 Sin sköna brud han till sitt hjerta sluter,
 Och ger en kyss till afsked för i dag.

Hon i sitt sofrum gick, och för SOPHIA
 Och MÄRTHA göt sin svällda känsla ut,
 Ej utan gråt, och yttrade till slut:
 ”För att båd SVANTE och mig sjelf befria
 Från all misstanke, vänner! hvad är bäst?
 Männ ej att straxt han kommer hit som gäst?”

SOPHIA.

Dertill blott du kan honom öfvertala.

MÄRTHA.

Ja, skrif; men ach! det farligt är kanske?

SOPHIA.

Slikt aldrig skrifs, det kan man endast tala.

MÄRTHA.

Men hvar? Skall hon på berget sig bege,
För att ännu en gång sig fånga låta?

SOPHIA.

Du skämtar, fast du färdig är att gråta.

Med munken SVANTE hade jag också

Väl lust att skämta. Han af mig skall få

Ett dylikt bjudningslöf, som det till lunden

Du fick af honom. Skada blott, att här

Ett sådant bud, som STYR, tillhands ej är!

Han tillsägs mellertid om bönestunden,

Den första, då blott de i kyrkan gå,

Som qvar vid klostrets helga krubbor stå.

Vi skola der oss alla tre infinna,

Då hela hofvet har sin bästa blund.

MÄRTHA.

Men huru skall vårt bud till honom hinna,

Och hvem törs bära det i denna stund

På berget, midt bland röfvare i skogen?

SOPHIA.

Prinsessans gamla kusk. Ehur så när
 Han körde oss omkull, är han dock trogen
 Och tyst och orädd. Men det bästa är,
 Att han går vägen, dit man honom sänder,
 Rätt fram som oxen, och beskedligt gör
 Hvad han befalls, men eljest hvarken hör
 Ej heller ser hvad helst kring honom händer.
 Du skall få se, att när jag säger: "Gå
 På berget, der du vet tolf bokar stå
 På samma rot, och gif, då dagen tändes,
 Åt en som der dig möter detta blad!"
 Så tar han det helt kallt och går åstad,
 Och ler ej ens, att med ett löf han sändes."

Emellertid på STENS befallning går
 En stark patrull, att leta SVANTES spår.
 Hos THOR han icke fanns. Dock blef på stället
 En väpnad vakt till gubbens häpnad satt,
 Ett fridens läger mellertid var tjellet,
 Der han i samvetsro sof ut sin natt.
 Af morgonsägarn väckt, så tuppen nämdes,
 (En sten på gården middagssägarn var,)
 Han vägen muntert åt Alvastra tar,
 Dit jemte sonen han af Kungen ständes.

SJUTTONDE SÅNGEN.

Vid stridens slut, då endast SVANTE än
Mot sista röfvarn segerns glafven lyfte,
Han kände plötsligt Ommas son igen,
Och höll tillbaka dödens vissa syfte.
"Fly!" sade han: "och blif, hvad än du kan,
Från en förlorad son en dugtig man."
Sen tog han flykten sjelf, att sig ej röja;
Och rädd, att bli hos THORE spanad ut,
Beslöt i hålan öfver natten dröja.
Men äfven der han söks, och lär till slut
Dock fången bli: se, hur sig vakter ställa
Så väl vid Ommas port, som vid dess källa.
Dock innan öppningen åt bergets topp
Besättas hinner, har han, i det hopp
Att få ett ord utaf SOPHIA skrifvit,
Ner till apostelboken sig begifvit.
Der in på lifvet honom kom en karl,
Som under lugg en tölpig uppsyn bar.

På värjan SVANTE drog, men sköt den åter,
Då karlen räckte i hans hand det blad,
SOPHIA skickat, der han läste glad:
”Hvad ej för Riddarn mer sig göra låter
I gröna templet, stundar i det blå
För Munken, då till bön dess klockor slå.”

Han går, men hör patrullens rop i trakten,
Som varse blifvit, vid dess återgång,
Den som bar brefvet. Lyckligtvis det fång
På honom sker, så sysselsätter vakten,
Att SVANTE oförmärkt kan gå förbi,
Och finner sen sin hela vandring fri.

Vid templets sköna syn han måste dröja,
Till andakt rörd, först utanför en stund.
Sen inne ser han en förstenad lund
Af helga palmer, som åt skyn sig höja,
Och sina kronor knyta. ”Endast så
Jag kan dess hvalf och pelare förstå;
Och endast så dess löfverk jag förklarar,
Och dagen, som der bryts, högtidligt skum,
Och annat allt, som mot det ordet svarar:
”Här Herren bor, det är ett heligt rum.”

Och när jag lunden i en öcken tänker,
Och i dess skygd en källa, och vid den
Af törst och hetta qvalda vandringsmän,
Dem hon förfriskar, dem nytt lif hon skänker,
Jag känner hos mig sjelf, i det jag här
Förbarmarn nalkas, hvad ett tempel är!"

Sjelf sådan vandringsman, han här fick åter
Hvad han förlorat i MARGRETA'S lund,
Som, lik det Eden, menniskan begråter,
Hemskt följde efter all hans vandrings rund.
Nu hvad han sen ej känt, hans hjerta känner,
Den tröst af Gud, den frid, hvaraf hans vänner,
Ju mer de tryckas ner af kors och strid,
Dess mer upplyftas öfver verld och tid;
Och då han nu besinnar, hvilken fara
För Kung och land, i det försökta rån,
Hans kärlek vållat, rodnar han att vara,
Det som hans ära gör, STEN STURES son.
Han rodnar för sin skuld, ej blott mot WASA,
Men mot MARGRETA sjelf; och fast dervid
Han borde tröstas af sin tappra strid
Och vunna seger, dock med hemlig fasa

Han ser sin tjusning; och hans själ nu mer
Lyfts upp af det, som förr slog henne ner,
Af tanken, att sin kärlek helt försaka,
I MARGARETA se blott GUSTAFS maka,
Och sjelfva bilden, som han dyrkar än,
I skugga ställa, tills han glömmer den.

Emellertid besåg han Kungagrafven,
Och läste många, sen i jordens famn,
Med stenen som dem bar, begrafna namn.
”Här hvilar den, som pansar drog och glafven,
Vid den som kåpa blott och bönbok bar.
Alvastra både hof och kloster var;
Och klerker ligga här bland kämpar gömda.
Här lades SVERKERS konungsliga stam
I bredd med munkar, som de bokar, glömda,
I hvilkas skygd de stått vid Ombergs fot
Och såsom de förvissnat på sin rot.
Om någras krona upp åt höjden sträfvat
Och fåglar hyst, som dån åt molnen sväfvat,
Marbuskar blott och stubbar mängden var,
En gagnlös börda för den jord dem bar!”

Härvid sin blick uppå sig sjelf han sänkte,
Besåg sin munkdrägt och med rodnad tänkte:

”Jag sjelf, hur när jag var att bli en slik,
Då jag beslöt, att i en klosterlik,
Åt sorgen egnad, enslighet mig dölja.
Bort med en ömhet, som all kraft förtär.
Med denna rock jag henne af mig klär,
Och går att pligtens röst och ärans följa.”

Nu på en grafvård fäste sig hans blick:
Der låg ett lik af sten, i prydligt skick,
Med händern upp emot hvarandra ställda.
Två kronor lågo under föttren fällda,
En tredje räcktes af en Engel ner.
Och nedantill han denna inskrift ser:
”Här hvilar ALFHILD, klostrets stiftarinna.
Två rikens kronor hon på jorden bar,
Och att den tredje i Guds rike vinna
Sjelf här den främsta hon i fromhet var.”

”Ach!” sade han, i det han ögat fällde
På bildens skönhet, ”från en åldrad Kung
En yngling henne tog, som sjelf var ung.
Det var ej kronan, som hos henne gällde,
Blott kärleken. Då först hon kände den.
Men du, MARGRETA, offrar kärleken

För kronan, offerar — ach! — den första,
Som ej i evighet ersättas kan.
Hvad säger jag? att älska sådan man,
Är det ej kärlek, ej den alldrastörsta.
En hjelte är han, och så huld, som skön,
Han priset vunne hos ditt hela kön,
Om han ock endast svärd, ej spira bure.
Du älskar honom, du det måste ju;
Han gör dig lycklig, såsom honom du.
Det är den enda tröst för SVANTE STURE:
Den af dig sjelf begär jag: därför här
Ännu en gång jag dig till mötes är.”

Ja, fast hans hjerta nyss en gnista röjde
Af svartsjuk låga, den dock blott förhöjde
Hans seger öfver sig, då han förnöjd,
Att han så skönt på dem sig kunnat hämna,
Och sjelf de frälsta åt hvarandra lemna,
Nu deras sällhet tänkte sig med fröjd.

I templet redan syntes en och annan
Med krans af hår, en hvitnad krans, om pannan.
En öfverlevva från en annan tid,
De sig så tyste fram åt choret röra,

Likt hamnar, som ej mer till världen höra,
Och dock i jordens sköt ej finna frid.
Men nu en stilla sång högtidligt ljuder
Och SVANTE fram i helgedomen bjuder.

Är hon der ren? Alltmer hans hjerta slår,
Då han ditfram med denna tanke går.
Sjelf dold han blickar genom dörrens galler,
Och vid den dag, som skum, men skön och mild,
Med trons och kärlekens och hoppets bild,
Ur höga fenstrets klara målning faller,
Han får i lefvande gestalt der se
Desamma christliga Chariter tre,
Etheriskt rena, öfverjordiskt ljusa,
Som de i fenstrets glas; nej, som i skyn
Martyren såg dem i en himmelsk syn.
En himmelsk syn tycks SVANTE sjelf förtjusa:
"Tron" ser han främst i stilla höghet stå,
Och upp till Frälsarns kors med himmelsblå,
Fridsälla ögon genom tårar blicka.
Hon som på tå der sväfva tycks, och ler,
Då hon dit upp på ljusets färgspel ser,
Sen till de andra vänd att åt dem nicka
Med den betydelsen, att äfven de

Dit upp med hennes glada blick må se,
Hvem är det om ej "Hoppet"? — och den lilla,
På en gång barnsligt yr och barnsligt söt,
Som trycks emellan dem till begges sköt,
Och endast så kan hållas länge stilla,
Är "Kärleken", om SVANTE dömma får,
Fast ej hans känsla än sig sjelf förstår.
Sitt hjerta deladt mellan dem han känner:
SOPHIA är hans vän, en af de vänner
Man älskar mer än någon af sitt kön,
Dock ej som qvinna, är hon än så skön.

Men då han nu betraktar MARGARETA,
Som han på berget dels ej kom så när,
Dels såg i dödsskräck, har han svårt att leta
Hos henne fram den bild hans hjerta bär.
Ej blott i växt och min är hon en annan:
I sjelfva dragen en förändring skett,
Som majestät åt hennes skönhet gett.
Den vackra näsan från den hvälfda pannan
Gick rak förut, men nu är litet böjd;
Och ögonen förbytt sin morgonfröjd
I middagsstundens höga, klara låga,
Och mera mörk är ögonbrynens båga.

Men hvad han saknar mest hos henne nu
 Är tycket, det så milda, ljufva, söta,
 Som allas hjertan drog. Nu är det ju,
 Som ville hon dem stolt ifrån sig stöta.

Hon hade nyss, då han vid dörrens glänt
 Der blifvit synlig, dit sitt öga sändt,
 Och mot den inre rörelse hon kände,
 Med uppsyns yttre köld sig väpnat så,
 I det hon ögat bort från honom vände,
 Att lik en stenbild, hon der tycktes stå.
 För systemn deremot, nu när dem båda
 Han ser i bredd, den eld som ren förut
 Brann i hans hjerta, slår i läga ut.
 För henne sjelf hans ögon det förråda,
 Då hon åt sidan, der han står, i hast
 Stjäl fram ett genast nedfäldt ögonkast.

”Hur länge varar denna psalmodia?

Den måste trötta sjelfva Sanct MARIA.

Det syns på bilden, hur den ledsen står,

Då den beständigt ”Ave” höra får.”

MARGRETA drar på mun vid systemns fråga,
 Och ser åt dörren; och då ej SVANTE mer,

Men i hans ställe hon en annan ser,
Förbyter hennes kind i snö sin låga.
"Gud! det är Kungen sjelf." — Han hade sport,
Att de så tidig morgonvandring gjort,
Och följde efter dem med hemlig oro.
Men nu med lugn han deras mål förnam,
Och fastän sång och prest katholska voro,
Sjelf stämd till andakt, gick han sakta fram.
Dock ljungade en blick ifrån hans öga,
Från munk till munk kring hela chorets rund;
Och SVANTES kåpa honom båtad föga,
Om han ej dän försvunnit samma stund.

Att Antichristus se i helgedomen,
Ej skulle skrämt den arma messarn mer,
Än WASAS syn. Han fällde boken ner,
Och sången fastnade så när i gomen.
Till lycka var det i detsamma slut.
Kors slog för sig hvar munk och smög sig ut.

Emellertid gick GUSTAF till de andra,
Och sade: "Det är Gudstjenst blott att vandra
Till detta tempel i så tidig stund,
Än mer att mötas på dess helga grund

Med sina egna, stilla och allena,
Och inför Gud i kärlek sig förena.”

Vid dessa ord han THORE och dess son
I dörren ser, och vinkar derifrån
Och säger: ”Mötoms här. I Kungasalen
På utsatt stund ni sökt mig, kan jag tro.
Här både sanningen och nåden bo.
I bädas namn jag här er manar: — Talen!
Du THORE hos dig hyst en okänd man.
Hvem är det? Säg!”

THORE.

Herr SVANTE.

GUSTAF.

Skulle han
Fördolt sig så? i hvilken afsigt? svara!

THORE.

Det vet jag ej; det får han sjelf förklara.

GUSTAF.

Gick han beväpnad ut?

THORE.

Han for på jagt.

GUSTAF.

På jagt? Till sjös?

THORE.

Ja, att en elg förfölja,
Som sam i Vettern.

GUSTAF.

Så? men mig är sagdt,
Att han på röfvarskutan sig skall dölja.

THORE.

Hvem är den niding, som den dikten fann?
Men jag förstår anledningen törhända.
En lodrät vägg, der ingen landa kan,
Är hela stranden, allt till bergets ända.
När elgen, som der rådlös sam förut,
Nu fann sig jagad, lär han gett sig ut
På öppna redde; SVANTE efter djuret
For utan tvifvel: detta någon såg,
Och slöt, att han till jakten, som der låg,
Begett sig, och det blef till Kungen buret.

GUSTAF.

Väl funnet! Mellertid från jakten bud
Han haft förut hos dig.

THORE.

Det är, vid Gud,
En nedrig lögn!

GUSTAF.

Bekänn, och jag förlåter.

THORE.

Det är en nedrig lögn, bedyrar jag,
Säg jag ock alldrig mer min boning åter.

GUSTAF.

I alla fall det kommer för en dag,
Att SVANTE mig förrådt.

THORE.

Det är omöjligt!

CLAUDIUS.

Nej, store Konung, det har ingen grund.

GUSTAF.

Ransakningen derom sker ofördröjligt.

CLAUDIUS.

Den torde ej behövas från den stund
Han sjelf infinner sig, och allt förklarar.

GUSTAF.

Må han det kunna! Se på detta blad.

CLAUDIUS.

Bortrifven derifrån jag ser en rad,
Den hoppas jag det öfriga försvarar:
Jag tror jag sjelf den kunde gissa dit;

Men munken, som Ers Nåd befallde hit,
Uppllysning torde ge om det och annat.

GUSTAF.

Hvar är han?

CLAUDIUS.

Utanföre här han stannat.

GUSTAF.

Gå, kalla honom in på stund!

Han gick,
Och GUSTAF smög en brydd och tveksam blick
På MARGARETA. Under hela talet
Hon med de andra hade delat qvalet,
Dock mer än dessa mot sig sjelf på vakt,
Och tröstad af det ord, som CLAUDIUS sagt.

Nu SVANTE träder in, och Kungen säger:
"Hvad helst dig dref att låna denna larf,
Som ej kan dölja hvad du ädelt äger
Af egna dygder och af fäders arf:
Om du för ungdoms-öfverilning dömdes
Och flydde, eller uppfödd i en ätt,
Som bär mot mig fiendtligt tänkesätt,
Och oviss om det än af mig förglömdes,
Förklädd mig nalkas: så förklarar jag

Ifrån all skuld dig fri från denna dag.
Det var det första jag dig ville säga,
Det andra är, hvad äfven THORSSON rör,
Att jag den lön, er begge två tillhör,
Ej glömma skall, som Kungar ofta pläga.”

SVANTE.

Jag vet af intet brott; men har ändå
Af nåd behof, och lycklig att den få,
Förrän jag hönföll, ber jag om en annan,
Den, att min Konung på min oskuld tror:
Ja, SVANTE kommer sådan som han for.

Nu kåpans påse, nedfälld öfver pannan,
Han sköt tillbaka, och det här den höll,
I sköna lockar kring hans kinder föll.
På fyra år förändrad af naturen
Och af den bildning han derute fått,
Han dock igenkänd blef.

”Hvad! det är STUREN!

Allt är förklaradt derigenom blott:”
Utroppte Kungen och den återfunna,
Den på ett dubbelt sätt tillbakavunna,

I famnen slöt; och gör det om igen,
Sen han af honom hört berättelsen.

Men när på brefvet helt, som det var skrifvit,
Han fäster tanken, mulnar han igen.
Igenom det en annan färg, än den
MARGRETAS fränder hade deråt gifvit,
Får bandet som förent de unga tu.

Han såg på henne, och en skiftning nu
Fick hennes uppsyn, lik en sjö, hvars ljusa
Och rena spegelbryn små vindar krusa,
Som tyna straxt igen, då himlens bild
På nytt der strålar, från all skugga skild.
Till GUSTAF vänd, för att hans oro skingra,
Med det behag, som henne eget var,
Då hon sin tröst till hans bekymmer bar,
Likt löfven som sig lent om klippan slingra,
Hon sade: "Se, hur lyckligt för vår fest,
Allt träffar in, som vi det önskat bäst.
Först BRAHE och hans syster hit vi fingo
Med BIRGER GRIP, och sen Herr SVANTE nu.
Tänk om min dröm slår in! Tredubbla tu
Jag tyckte jemte oss i brudstol gingo."

”Tredubbla? Jag förstår!” Hans blick härvid
Föll på SOPHIA. Klar igen och blid,
Som hon det hoppats, blef han, då han tänkte
På sina egna giftermålsförslag.

”Min systerson är säkert här i dag:”
Härvid på MÄRTHA sig hans ögon sänkte.

”Hur kär han än sin goda Gudmor har,
I går så ifrig att till Vreta fara,
Han nu helt visst Alvastra föredrar;
Och här på nytt välkommen skall han vara,
Då han en helsning från din mor oss bär,
Hvars namn så dyrbart för oss alla är.”

Vid talets slut han till sin brud sig vände,
Och hon hans huldhet med en blick erkände,
Der makans ömhet smält i dottrens var:
Så syntes de det lyckligaste par.

”Och nu, min SVANTE! för att dig belöna
Hvad kan jag mer, än då jag lofvar dig
En Frökens hand, som räknas bland de sköna,
Och näst min egen brud är kär för mig?”

Som läsarn minnas tör, blef SVANTE redan
På Susenborg förledd, att anse den
Han hos SOPHIA såg, och som han sedan
I sina tankar ofta såg igen,
För Fröken BRAHE. Och nu blef ej föga
Det missförståndet styrkt, då Kungens öga
Vid BRAHES namn på Fröken MÄRTHA föll;
Och att han henne för densamma höll,
Som Kungen i de sista orden mente,
Naturligt var, då för hans ögon här
Hon stod, och han, i henne redan kär,
Såg, att hon allt, hvad älskvärdt var, förente.
Nu detta misstag främjas ännu mer,
Då, att sin rodnad och förvirring dölja,
Hon låtsar laga om sin slöjas bölja,
Och han på hennes arm ett smycke ser,
Som här en vase af juveler knuten,
En skänk af GUSTAF, då föreningen
Blef mellan honom och MARGRETA sluten.
Men SVANTE tror ett tecken se i den,
Att hon en WASA är, att det är henne,
Som GUSTAF menar. Derfor ock de trenne
Förundra sig, att öfver Kungens ord
Ej någon oro i hans blick är spord:

Att hela anletet tvärtom en ljusning
Har fått, som röjer hemlig fröjd och tjusning.

Emellertid detsamma, som förut,
För MÄRTHAS skönhet tycks hans blick förklara,
Och det än mera tydligt tala ut,
Hvarpå sålunda hennes tankar svara:

”Förstod han ej att det BRIGITTA var,
Som Kungen mente? Eller männ han tar
Mig för BRIGITTA? Må i denna villa
En stund för mig han sina suckar spilla!”

Härvid hon suckar sjelf, ehur hon ler,
I det hon går för tempeltrappan ner.
”Det gör en knut för Kungen, som jag hoppas.
Rår han om våra hjertan? Icke mer,
Än om de fåglar jag der flyga ser,
Och om de blommor här på grafven knoppas.”

Då GUSTAF gick, steg THORE fram och sad:
”Ers Majestät! nu blir er högtid glad.
Dock blir den det ej rätt, förrän han knäckes,
Den store rövvarn! Tänk! han ej förskräckes,

Att midt på dagen öfver Omberg gå.
Väl, att sin lön DJUP och de andra få!
Men denne! — att på honom bryta nacken
Är ej ett verk blott för en mästerman.”

GUSTAF.

Hvad vill du säga? Kan du mena DACKEN?
Så långt går ej hans djerfhet! Skulle han
Sig vågat ända hit?

THORE.

Högborne Herre!

En best är DACKEN, denne är dock värre.
Jag har försökt, att brottas med en jag:
Det är nu femti år sen, just i dag.

Den nya jägarstaten i all ära,
Ej något odjur dristade så nära
Till Kungens hjordar, medan i sin vård
THOR NILSSON hade både jagt och gård.

En större björn jag alldrig sett än denne,
Och ungar har den, en, om icke tvenne:
Närgången är dess glupskhet destomer.

Ers Nåd! den är just värd ett skott af er
Och tänk om nådig Fröken fällde ungen:
Det är ej farligt, när man är med Kungen.
Om jag får styra för, så går allt väl.

”Att vara Konung, lust, ej börda, vore,”
Var GUSTAFS svar, ”med tjenstemän som THORE.
Beställ om jagten i mitt namn. Farväl!”

I det de stego in i kungasalen,
For Biskop JÖNS förbi, med samma ståt
Som han till staden kom; och på hans stråt
Sprang hop vid hop från hela klosterdalen:
Der till hans boning var en by beställd,
Och för hans bord dess halfva ladgård fälld.

Kung GUSTAF smålog: ”Tror han då ej tiden
För Biskoparnas högmod än förliden?”
På ögonblicket flög ett kongligt ord,
Och JÖNS till frukost böd vid Kungens bord.

Ett gästabud han låtit sjelf bereda,
Och ärnade till hofs i morgon först.
Då tänkte han, när folkets mängd var störst,
Till Kungens trots i allas åsyn breda,
Påfågeln lik, sin hela högfärd ut,
Som han så länge spart och gömt förut.
Ej med sin svit, ty endast han är bjuden,
Han nu får fara, ej i högtidsskruden.

Sin stolta min han mellertid behöll:
För WASAS blick dock efterhand den föll.
Det redan, när han sätter sig vid bordet,
Och, jemte THORKIL vid sin högra arm,
Ser vid den venstra THORSSON, gör hans harm;
Än mer, när Kungen tar sålunda ordet:

”Det är ju BENEDICT, som stiftat har
Det första kloster uti Vesterlandet:
Han för Alvastra äfven skyddsnamn var.
Ej mente han, att de som togo bandet
Utaf hans regel an, i maklig ro
Sig göda skulle och som furstar bo.
Hvad säger JÖNS derom?”

JÖNS.

Jag vågar svara:

Hvad furstar göra, måste furstligt vara.
Af stora Kungar byggdes fordom opp
Hvad nu — så tiden har förbytt sitt lopp —
Rifs ner — af andra Kungar, lika stora.
När staten vinner, kyrkan må förlora!

THORKIL.

Det är ej värdigt taladt af en prest,
Om ock vid Kungens bord han är en gäst.

Främst måste kyrkan stå. Främst är Guds rike:
För det allt verldsligt och förgängligt vike.
Vår helga orden kan för öfrigt fram
För Gud och menskor träda utan skam:
Af BENCT och BERNHARD gifven är dess regel,
Den att förena arbete och bön.
De begge helgon gafvo oss en spegel
Af äkta fromhet, evangeliskt skön.
Den förre länge i en grotta bodde,
Tills nejdens folk, som ännu hedniskt var,
Rördt af hans dygder, på hans lära trodde,
Och der det nyss åt solen offer bar,
Hos Christus sökte nu det rätta ljuset.
Så i Cassino blef afgudahuset
En christlig kyrka och ett kloster sen.
Der af Apollos tjenst en lemning än
Blef qvar i studier. Alltid litet lärde,
(Det hoppas jag bevist sig äfven här),
Benedictinerne förstätt det värde,
I annan odling, än blott jordens, är.”
Härvid en sidoblick på JÖNS han sänder.
”Dock äfven jordens ans och folkets flit,
Så med sin föresyn som med sitt nit,
De här befrämjat, som i andra länder.”

”Väl!” sade GUSTAF: ”men hvad tänker du,
För detta munk, i detta ämne nu?”

CLAUDIUS.

Också i hummelbon är litet honung:

Likväl förstör man dem, att trifvas må
Dess mer de kupor, som för bina stå.
Pris vare Gud och LUTHER och vår Konung,
Att klostren upphört. Dem förutan sker
Hvad godt de gjort, och ondt de gjorde mer.
Dock tackar jag Ers Nad, som här de gamla
I stillhet låter till den hjord sig samla,
Der hvarje troget får, hur örat än
Må vara klippt, af herden käns igen.

JÖNS.

Om BENEDICT här taltes, som jag tyckte,
Rätt vackert af min värda vän, och lärdt;
Dock glömdes något att berättas värdt.
Som en profet han stod i heligt rykte,
Då honom hoppades beslå en ung
Och, såsom ungdom är, förmäten Kung,
Kung för de Göther: TOTILA han nämdes.
Hans väpnare var sänd i konglig drägt
Att helgonet bedra, men blef förskräckt,
Då för Guds dom han med sin Konung stämdes;

Och kort derefter dödde begge två.

En slem tyrann den Kungen var också.”

”Tvertom,” föll THORSSON in: ”hvad än en
nunna

Må drömt om honom, häfderna hans bild

Oss visa menskligt stor och ädelt mild:

Bröd på sitt svärd han bar till öfvervunna.”

”Med verldsliga historier så bekant

Jag icke trodde er, Herr Biskop, vara;”

Tog Kungen vid, och log: ”fast, det är sant,

Det är en andelig historia bara!

Emellertid påminner den mig om

Vår häfdateknare JOHANNES STORE,

Som, lög han mindre, ändå större vore.

Emellertid det honom väl bekom,

Att vid en högtid få Majgrefve-heder:

Densamma nu vid morgondagens fest

Jag egnar er, som min förnämsta gäst.

Glöm ej den pligt hvartill den binder eder,

Att hålla ordning på all bordets ring,

Och låta bågarn flitigt gå ikring,

Och främst mot egna läppar honom luta.”

”JOHANNIS MAGNI rol du spela vill,”

Så i sin tanke GUSTAF lade till:

”Nå väl! som han, skall du ock den få sluta!”

Härvid ej endast af en billig hämd

För majestätet GUSTAF var bestämd,

Men af den oro, som det redan gjorde,

Hvad man om JÖNS från Susenborg försporde:

Hur med sin messning der han fällde ned

Sin larf af luthersk prest: derom ett rykte

På vingar flög omkring, ej endast red

Bakom Herr MICHEL och hans sporre tryckte.

Likväl ej nu till häst Herr MICHEL satt:

Med en patrull han hade gått sig matt,

Och nyss att pusta stannat vid en stubbe.

Han hvilade mot den sin runda kropp,

Då han på afstånd varse blef en gubbe

Med tvenne unga män, och bød sin tropp

I skogen dväljas, medan han att höra,

Af IVAR följd, sig smög med girigt öra.

ADERTONDE SÅNGEN.

"P_{ris} vare Gud! sig sjelf har SVANTE åter,
Och Sverige fått STEN STURES son igen,
Och WASA funnit en förlorad vän,
Som återför hans vilsne undersäter.
Ja, detta är ert kall, så skönt, som stort,
En STURE värdigt."

Så vid templets port
Göt THORSSON ut den fröjd, hvarmed derinne
Han en förändring märkt i SVANTES sinne;
Och denne sjelf deröfver upp till skyn
Ur tacksamt hjerta glädjens offer sände,
Och sade: "Underbart en mild försyn
Min väg från Susenborg till Omberg vände,
Att strida — för min Kung — och för hans vän,
Dem åt sitt land och åt hvarann bevara,
Och vinna sjelf det hopp, det lif igen,
Jag trodde för all tid förloradt vara."

”Mig,” sade THORSSON, ”Omberg gaf dervid
En sinnebild af lifvets stora strid.

Ifrån en verld, hvars tomhet natten höljer,
Upp till Guds berg, att i dess klarhet stå,
På branta klippor Tro och Kärlek gå.
Men oafslåtligt dem i spåren följer
Det ondas makt, som i det helga sjelft
Åt sig en håla och en lönngång hvälft.
Dock med det svärd, som de i ordet finna,
Nu renadt från sin rost, de seger vinna.”

Med THORE hem, att der sig kläda om,
Begaf sig SVANTE, och på berget kom.
Då på dess höjd de sågo en tillrustning
För morgondagens fest. ”Se!” ropte THOR,
”Ej hofvet blott, men folket en förlustning
Vill Kungen ge, också i nöjen stor.
Östgöthen är det värd; ty han ej sviker,
Som Smålandsbon, och Vestgöthen förut,
Och Dalkarl'n sjelf. Men här, om allt tog slut,
Här är ett folk, som från sin ed ej viker.
Det folket likaså er ädla far
Och mor var troget. Ach! hvad härligt par!
Det skulle kunnat, också det, sig visa

Från Omberg. Skön var hon och ståtlig han.

Mer än all fägring, är väl dygd att prisa:

Dock i förening pryda de hvarann.

STEN bar ej krona. Men för land och rike

Han stod i Konungs stad, en Konungs like,

Och när han föll: "nu är på Sverige slut!"

Så i förtviflan alla ropte ut.

Men se, då steg den unga, milda qvinnan

Allena fram, och tog sin makas svärd.

Hon att det bära sig beviste värd.

Så ur sitt näste rusar fram björninnan

Att det försvara, som på muren opp

Hon stod i spetsen för sin käckä tropp.

Blott genom lögn och svek vann CHRISTIERN riket,

Nu sörjde hon, nu först, sin enkesorg:

Hur grymt förnyad, då det röda torg

Beviste STURENS död, då äfven liket

Refs opp ur grafven, och med raseri,

Lik en hyen, tyrannen bet deri!

När staten så ur sjelfva hjertat blödde,

Då roptes åter: Sverige är ej mer.

Ve! sådant rop, det störtar riken ner.

Af skräck för döden mången sjukling dödde.

Men Sverige lefver; ty en man med mod,

Att tro sig Svensk ännu, der öfrig stod,
Och ensam gick, att fram till vapen kalla
Från berg och dal trofaste Dannemän;
Och der de finnas, der är Sverige än.
Det gamla Manhem står, och skall ej falla,
Förrn minnet dör, att det en WASA haft.
Det minnet blott, när riket är i fara,
Skall ge åt Kung och folk den hjeltekraft,
Som kan dess frihet mot en verld försvara.”

Han teg, men sade sen: ”Hur skönt, hur
sällt,
Om WASAS blod med STURENS sammansmält.
När från sin fångenskap hon kom tillbaka,
CHRISTINA bort bli GUSTAFS första maka.
Dock, det är sant, det skulle ej gått an:
Hon är hans moster, fast så ung som han,
Halfmoster blott. Det Päfven hjälpa kunnat,
Som honom heldre dock en häxa unnat.”

”I alla fall ett härligt hjeltepar
Tillsamman äro de,” var sonens svar:
”Ett par att ställa fram på kungaborgen!”

En gång, när Sverige, krönt af ljus och frid,
 Uppodlar fältet af sin vunna strid,
 Och stora kungars bilder pryda torgen,
 Skall äfven hennes i ett tempel stå,
 Dit mödrarne med sina söner gå,
 Att de af hennes, som af GUSTAFS ära,
 Uppeldas må för frihet och för dygd.
 Der äfven män i nödens stund må lära,
 Att ej förtvifla om sin fosterbygd.
 Ja, en gång skall hon upp till WASA stiga
 I minnets tempel, der dess prester viga
 De ädla tu till ett odödligt par.
 Ett mera skönt der ännu aldrig var.”

”Här ha vi honom ändtligt! Grip den
 I Kungens höga namn och med hans makt!”
 Skrek MICHEL och steg fram med väpnad vakt.
 ”Med honom följe ock de andra tvenne!
 Jag hört dem tala blott om STURENS ätt,
 Och dess till thronen föregifna rätt.”

Att för en MICHEL ingå i förklaring
 Höll SVANTE under sig, och fruktlöst var
 Hvad CLAUDIUS androg och hans gamla far.
 Så fördes de af vakten i förvaring.

Okunnig än, om hvad i kyrkan skett,
Var STEN, som sent till hvila sig begett,
Och satt förnäm i sina morgonkläder:
Då MICHEL in med eldröd uppsyn träder
Och stolt berättar, hvilken fångst han gjort,
Och hvilken upptäckt i det tal, han sport
Utaf de fångnas egen mun på vägen.

STEN, klädd i hast, till Kungen sig beger,
Och anger saken, ren förut förlägen,
Än mer, då GUSTAF deråt hemligt ler.
De fångna in likväl befalls han föra.
Dem inför MICHEL Kungen vill förhöra,
Men främst blir vaktanförarn IVAR spord.

”Herr MICHEL säger, att du hört de ord,
Med hvilka desse kränkt min rätt och ära.
Träd fram, som ärlig man, att vittne bära.”

”Herr SVANTE sade intet,” var hans svar:
”Men väl af THORSSON och hans gamla far
Jag hörde tal om STEN och om hans enka,
Hur i sin tid de voro dyra tu,
Som Konung GUSTAF och hans Fröken nu.

THOR sade ock, — oskyldigt, kan jag tänka, —
Att som CHRISTINA än var skön och ung,
Hon bort bli maka åt vår store Kung,
Om hon ej råkat att hans moster vara.
Men THORSSON i allt fall dem ville para,
Och viga till och med. Dock, om jag rätt
Förstod hans mening, blott på samma sätt,
Som Davids bild och Judiths vid hvarandra
Stå här på väggen, hållande i hand,
Den ena Goljaths hufvud och den andra
Ett dylikt odjurs, dens som Juda land
Föll an, som CHRISTIERN vårt, att det förstöra.
Men Judith fick hans hufvud i sin säck.
Om Fru CHRISTINA kommit åt att göra
Så med den besten, som var Sveriges skräck:
Då skulle han ej sträckt den långa raden
Af ädla hufvun midt i hufvudstaden.
Men — pris ske Gud och Kungen, som vi fått, —
Det är förbi — jag ville säga blott —”

”Nog!” sade GUSTAF, när att låta falla
Sitt höga allvar, och ej tyst blott le.
Sen sporde han de öfriga; och de,
Hvad IVAR burit fram, bestyrkte alla.

De hade intet ord, som kronan rört,
Af honom eller af de andra hört.

Väl ville MICHEL än sin dikt försvara,
Men GUSTAF bröt hans tal, att för de tu,
Som honom frälst, sin tacksamhet förklara.
Med glad förvåning sågo alla nu
På SVANTE och hans vän, högtidligt rörde.
Bort smög sig SVENSKE, då han detta hörde,
Och hem ett ormbett i den tanke bar:
Din qvickhet denna gång en dumhet var.

Kring hela orten ren förut var buren
Den nyhet, som han spridt från Susenborg,
Om envig mellan Konungen och STUREN.
Den väckte någras fröjd och mångas sorg;
Men många tviflare deråt blott logo.
Bland dem, som saken mer allvarligt togo,
Var BROCKENHUS. "Det är ju," sade han,
"Så likt en värdig äkta Riddersman,
Att SVANTE, sen han först sin Kung försvarat,
Nu för sin fästmö vill med honom slåss:
Dock, enligt riddarbruket rätt förklaradt,
På Kungens vägnar stride en af oss."

Att derom närmare sig underrätta,
Han gick, och hörde uppå vägen detta:
”Vid sjelfva högtiden, på Ombergs spets,
I hela hofvets, hela folkets krets,
Skall striden ske. Till den, så väl som dansen,
En slätt är redan jemnad midt i kransen
Af bok och ek, som omge bergets topp.
När Konung GUSTAF från sin thron står opp,
Ger handen åt sin brud och stolt sig ställer
Vid hennes sida till en menuett,
Den Spanska dansen, som vi förr ej sett,
Går SVANTE fram, och med en bugning fäller
På riddarvis sin handske för hans fot,
Och Kungen, utan vrede, utan hot,
Tar upp den med en nick.”

”Det skall han icke:
Först genom detta bröst sitt svärd han sticke!
Jag tar den opp, jag HENNING BROCKENHUS.”
Så för sig sjelf han skrek, och i ett rus
Utaf det hopp att bli den trefallt sälle,
Som får med SVANTE slåss i Kungens ställe,
Af ERLAND möts, som deråt endast ler.

”Tror du,” är dennes ord, ”att slikt nu mer
Sig låter göra, sedan riddartiden,
Med sina sällsamheter, är förbi?”

”Ej tiden oss, nej, tiden skapa vi,”

Var HENNINGS svar. ”Är ej den stora striden,
Som WASA ensam vågade och vann,
En riddarbragd? Ej större gifvas kan!

Och har ej SVANTE, likasom hans fäder,
Bevist sig ridderlig i tänkesätt?

Förr vill han dö, än han en hårsman träder
Från det som ädelt är och sannt och rätt:
När han så tänker, kan han draga svärdet
Mot Kung och Kejsare på riddarvis.

Det viset alltid hållas hör i pris:

Af dygd och ära skiftar icke värdet.

För Gud och konung, fosterland och mö,
Hur skönt att strida och hur ljuft att dö!”

Han gick, då han sig så förklarade,

Och gaf ej örat åt den andras svar.

Sen med sig sjelf, då han allena var

I klosterträdgålden, talte han och sade:

”Jag

”Jag ville gerna sett, hur SVANTE skref.
Så ungefär jag tänker mig hans bref:”

”Den spiras tyngd, som mina fäder förde,
Jag unnar dig, och dertill kronans glans.
Du är den värd! Hvem, om ej dig, tillhörde
Den thron, det folk, som utan dig ej fanns?
Men min MARGRETA fordrar jag tillbaka:
Hon är min barndoms brud, min ungdoms maka.
Drag svärdet — dock ej du: till ditt försvar
Emot mig sänd den tappreste du har.
Ditt blod är heligt; icke dig, du store,
Mitt fosterland igenom mig förlöre.
Mitt hjertas guddom blott jag strider för.
Om hon ej vinns af mig, jag gerna dör.”

Hvad han så tänkte ut, han med en penna
Skref upp, och läste det högtidligt sen,
Och ropade förnöjd: ”Rätt tänkt, min vän!
Väl sagdt, också! På brefvet kan man känna
STENS son igen: du är din fader värd.
Det vore synd, om af ett blodigt svärd
Din död vid denna lek du skulle möta.
Blott värjan ur din hand jag ärnar stöta,

Och bära den till GUSTAF, att han den,
Viss om sin brud, må lemna dig igen."

I det han sade så, och sedan ställde
Längs med en häck af ideträn sin gång,
Han i sin tankspriddhet ur handen fällde
Det skrifna blad, som kom i vädrets fång.
Hvem vet, hvart vinden kan de orden föra?
Det torde vi väl innan kort få höra.

I sjelfva Kungasalen redan blef
En hviskning, man från man, om STURENS bref.
Af två personer blott det icke spordes,
Af Kungen och hans brud. För honom tordes,
För henne nämndes man ej yppa det.
Dock sade HENNING: "Gör ERS Majestät
Ej sin förlofningshögtid lik sin kröning,
Och ger oss en tornering, såsom då,
Att äfven jag ett pris eröfra må,
Likt GUDMUNDS? Ach, den lyckliges belöning
Var ANNA LILJA, så med rätta nämnd.
Han bröt sin lans, då han och SASSE möttes,
Men denne sedan ner ur sadeln stöttes:
Så vann han bruden och en ståtlig hämd."

En stund med svaret Konung GUSTAF dröjer,
Och ser på honom, forskande, och ler;
Men snart med huldhet detta svar han ger:
"Min HENNING! du har rätt: ja, det förhöjer,
Ej blott för dagen, min lycksalighet,
Om flera par jag kring mig sälla vet.
Gå, kungör om en strid för trenne sköna
Och ädla damer. Kämparne dertill,
Så väl som Frökvarne, jag nämna vill
I morgon, då vi samlas i det gröna."

"Godt!" tänkte HENNING, "oförmärkt kan så
I en tornering enviget förbytas;
Och står mig lyckan bi, så tör också
För mig till slut en krans af myrten knyts!
Men att ej Kungen röjde med en min,
Hvad nära del han tar, han sjelf, i striden?
Hög i det stora, i det vackra fin,
Han är en man af gamla riddartiden."

En vink emellertid af Kungen fick
STEN LEJONHUFVUD, och till systemn gick,
Att henne och SOPHIA underrätta
Om det han sjelf BRIGITTA lät förstå,

Att deras hand till pris han skulle sätta;
Men att det priset de blott skulle få,
Som värdiga dertill han sjelf bestämde,
Och dem de kunde all sin kärlek ge.

STEN, sen han detta sagt, dem alla tre
I örat på den häpna systemen nämde;
Och då i hennes uppsyn, för den fröjd,
Han hade väntat, endast skräck blef röjd,
Fortfor han högt: "J frukten, tordehända,
Att till en seger för de andra tre,
Som strida mot dem, spelet sig kan vända,
Men såsom Kungen vill, det måste ske.
Allt är så tillståndt, att det ej kan fela.
Dock måste hvar och en sin rol så spela,
Att det har skenet af en verklig strid,
Fast det är blott en lek. Emellertid
Förstås att giftermålet är allvarligt."

"Dess värre!" svarte hon med ton af sorg.

"Hvad säger du?" skrek brodern, "tala
varligt!"

Kung GUSTAFS systerson tar ingen korg.
Jag sagt dig Kungens vilja, och jag säger

Min egen nu, i kraft af det befäl,
Jag som din broder och din målsman äger.
PER BRAHE är din fästman! Sagdt! Farväl.”

”Du sjelf upphäfver dig till Kung för ätten.”
Så MÄRTHAS ord, som hon för brodren höll
Med våld i munnen, bakom honom föll.
”Ej sträcker sig den broderliga rätten,
Ej ens den kongliga så långt ändå,
Att på mitt tänkesätt, min handling, rå.
En liten konung sitter ock härinne;
Och endast hans befallning lyda de,
Hvad namn man än behagar honom ge,
Af sinnesstyrka eller egensinne.”

Så i sitt stolta mod hon fann en tröst;
Dock gret hon sedan vid SOPHIAS bröst.
I trädgåln gångna, för att ej bli störda,
Vid GERHARDS brunn, ett minne af hans dygd,
De satte sig i tvenne lindars skygd,
Då af ett ängsligt ljud de blefvo rörda.
Det var en suck som öfvergick till gråt.

”Ach!” ropte MÄRTHA, som att titta åt,
I löfsaln sprungit. ”Är det dig, BRIGITTA,

Jag ser här ensam och i tårar sitta?

Hvad fattas dig?"

"O! vet du icke än,
Hvad spel det blir om oss. Dock dig, min vän,
Lyckönskar jag. Min bror är värd ditt hjerta,
Och hans är fritt. Men jag! — Beklaga mig
Och hjälp mig! Ja, min goda, söta MÄRTHA,
Jag har mitt hopp, mitt enda hopp till dig:
Du på din syster rår och hon på WASA."

"Nå, den ovärdige, som gör din fasa,
Hvem är det väl?" Då MÄRTHA sporde så,
Hon, fast förnöjd, såg sticken ut ändå.

"Ovärdig!" ropade bestört den andra:

"Hvem skulle väl en man, som STUREN, klandra?
Men ach! hans hjerta är ju fäst?"

"Af hvem?"

Föll MÄRTHA in, och kindren blefvo bjerta,
Som skulle vesterns sol bepurprat dem.

"MARGRETA ej blott haft, men har hans hjerta!"
BRIGITTA fortfor. "I allt fall — Nå väl!"

Er begge jag förtror min hela själ.
Jag älskar BIRGER, yppa det för Kungen
Jag vågar ej. Men vid en annan tvungen,
Jag skulle dö.”

MÄRTHA.

Ach! om han dig förut

Begärt af GUSTAF, endast en minut,
Förrn det beslöts, det dumma riddarspelet!
Han har sin Konungs nåd, är mycket rik,
Och af en slägt med din i anor lik.
Men GUSTAF har, som store män, det felet,
Att stå vid ordet, som han en gång sagt,
Om än det vore mindre öfverlagdt.
Det kan ej ske i andra mål än dessa,
För honom små. Han erfor sjelf likväl,
Fäst vid en skön men svärmodig Prinsessa,
Hur tungt det bandet är, hvare ej själ
Och hjerta sammanstämt.

BRIGITTA.

Kan du ej finna
Ett medel, att Hans Nåd derom påminna?

MÄRTHA.

Hvad säger du, SOPHIA? — — Också du,
Så rådig annars, finner dig ej nu.

”Det går väl an för er, som begge veten,
Hvem er skall vinna,” föll SOPHIA in;

”Men jag lär stå till buds för allmänheten.
Tänk, om Herr MICHEL spelte mig till sin.”

”Emot en HENNING ej en MICHEL vågar.”

”Är HENNING med?” SOPHIA hastigt frågar,
Och hennes uppsyn liknar morgonskyn,
Då dimman flyr från röda himlabryn.

”Du skämtar. — Kunde vi alltsammans göra
Till blott ett skämt, en lek!”

MÄRTHA.

Dertill ett sätt

Mig faller in, så oskyldigt, som lätt,
Blott du det vill, BRIGITTA.

BRIGITTA.

Nå, lät höra!

MÄRTHA.

Jo, om vi spelte Herrarna det spratt,
Och bytte om person, så att du satt
Med mina färgor der jag skulle sitta,
Och jag med dina tog ditt rum, BRIGITTA.

Vi äro lika små, och af hvarann
Ha till och med ett tycke, säger man.

”Det är förträffligt råd,” BRIGITTA svarar:
”Så blir jag vunnen af min egen bror,
Och du af SVANTE. Denne, som jag tror,
Det dock till slut ej blott som skämt förklarar.”

Nu sitt förslag vill MÄRTHA ta igen.

”Nej, sagdt och gjordt! Det blir dervid, min vän!”
Inföll den andra. ”Nu förstår jag saken.
Jag mins, då Kungen, helt högtidligt, mig
För honom nämde, såg han blott på dig.
För min person var han liksom ej vaken;
Men i en syster af hans första vän
Hon, blott föryngrad, honom tillhör än.
Der kommer han: ach, lemnom dem allena!
Följ mig, SOPHIA!”

”Nej!” var hennes svar,
”En helsning af Prinsessan MAGDALENA,
Från hennes dödssäng, jag till honom har,
Som jag skall bära fram.

”Då gå vi båda!”
Är MÄRTHAS ord, som tar BRIGITTAS arm,

Med dämpad oro. Hennes häfda barm
Och bleka kinder den likväl förråda.

”Nej, arma hjerta! du får icke gå!”

SOPHIA hviskade åt MÄRTHA så;

”Du sjelf bör se, hvad intryck på hans sinne,
Det ordet gör som jag till honom bär,
Och deraf dömma, hvilken han har kär,
Dig eller —”

SVANTE, som dem sett derinne,
I glesa buren, blomrikt slingrad om
Af rosenbenved, nu till stället kom;
Och sen han vänligt, utan att det brydda
Deri bemärka, svarat på den nick,
BRIGITTA honom gaf, i det hon gick,
Steg han mot MÄRTHA, då hon att den flydda
I spåren följa, sig åt dörren drog,
Och hennes hand ej utan darrning tog.

”Min Fröken!” sade han, ”ni torde tycka
Att lika djerf, som lättsinnig jag är,
Då, nyss förtviflad, nu min lefnads lycka
Jag af ert hjerta, af er hand begär.”

”Förlåt! att falla i ditt tal mig tvingar
En helig pligt;” SOPHIA yttrar sig.

”Ifrån CARL KNUTSSONS dotter jag dig bringar
Ett ord, som vid sin död hon sände dig.
Det råd, att WASAS blod med ditt förena,
Sjelf född af STURAR, gaf dig MAGDALENA,
I eget och i STENS, den gamles, namn.”

”Frid följe hennes stoft i grafvens famn,
Som hennes ande frid der ofvan äger.”

Så med en blick åt himlen SVANTE säger:

”Och nu, då Fädrens röst förenar sig
Med Konung GUSTAFS, att uppmana mig
Till en förklaring af mitt hjertas låga,
Bör jag än mindre tveka att den våga.
Den yrkas här utaf min pligt mot er,
Förrän af lansen i min hand den sker.”

”Om ej på Kungens höga bud allenast,
Men af ert eget val, ni drar ert svärd,
Jag önskar er den seger, ni är värd.”
Så MÄRTHA svarar, och försvinner genast.

”Är det för henne Kungen dig befallt
Att träda fram i ridderlig gestalt?
Är hennes hand ditt pris?” SOPHIA sporde.

”Hans Majestät mig sagt,” var STURENS svar,
”Att från den stund han erfor, hur jag var
I Lübeck honom trogen, som jag borde,
Bestämde han sin systerdotters hand
Att möta mig i mina fäders land,
Och främst vid sidan af hans thron mig ställa.
I går ännu, om jag det löftet hört,
Hur litet skulle det mitt hjerta rört!
Nu, hoppas jag, det gör oss begge sälla.
På Susenborg, fast jag det sjelf ej fann,
Hon redan oförmärkt min kärlek vann.
Men hör, af ödet, eller af min hjerna,
Hvad sällsamt spel! Ren i MARGRETAS lund
Jag såg af henne sjelf i hennes tärna
En afbild, och hvad mer, i denna stund
Jag ser desamma dragen för mig sväfva
Och med BRIGITTAS bild sig sammanväfva.
Men mest förundrar mig, att fastän skild
I växt och ställning, hon likväl den bild
I tycke liknar, som mitt hjerta gömde.

Hon har ju till och med MARGRETAS drag,
Och mera, än hon sjelf, af det behag,
Som hos min barndoms glada vän jag drömde.”

”Det är naturligt! yngre systemen är
Nu, hvad MARGRETA då var, ungefär;”
SOPHIA tänkte. ”Skall jag allt förklara?
Nej, i sin villa må han ännu vara.
Det passar väl till sprattet af de två,
Som i hvarandras ställe ärna gå.”

Hon gaf sin arm åt SVANTE, och de gingo,
Då de på afstånd Kungen skåda fingo.
Med honom HENNING kom och tankspridd blef,
Bäst han torneringslagarna beskref;
Ty med SOPHIAS skymt hans tanke följde,
Fast den försvann i samma ögonblick.
Ur Kungens åsyn hon med SVANTE gick,
Han såg dem dock, i det en häck dem höljde.
MARGRETA dit med lilla Prinsen kom,
Men straxt till Kungens möte vände om.

Nu gossen hastigt släpper hennes finger,
Och efter skimret af en fjärlil springer,

Att öfver honom kasta ned sin hatt;
Då för de granna gullbestänkta vingar
Han får ett skrifvet blad ur busken fatt.
Det med ett rop han till MARGRETA bringar:
Hon ger deråt ett flyktigt ögonkast,
Och ärnar hos sig gömma det i hast.
Men då hon ser hur Kungens blick det följer,
Som lejonets en hjort, i skogen flydd,
Hon i hans hand det ger, allt mera brydd,
För purpurn, som allt mer hans kinder höljer.
Hon bäfvar, då hon ser från henne vänd
Hans spotska blick, af svartsjuk vrede tänd.

”Läs!” sade han till HENNING med en blandning
Af harm och skämt, ”och säg, om du vill bli
Min kämpe för min brud? Det här i sanning
Är af det äktaste chevaleri!
Mitt barn! har du det fått af SVANTES händer?”

ERIK.

”Nej, Pappa: det låg här. — Du är ej glad?
Du blir det sällan af de hvita blad,
Som komma flygande med svarta ränder.
Men se på honom, du hans goda vän,
Och säg ett ord: så blir han glad igen.

Du är hans engel: så i går han sade;
Då såg jag efter om du vingar hade,
Som den i taflan: annars ser du så
Alldeles ut, ja mera söt ändå.

”Du sjelf en engel är,” MARGRETA svarar,
Och lyfter Prinsen opp till Kungens mund:
”En fridens Engel, sänd i nådens stund!
Om du ej gåtan mer än jag förklarar,
Dock med en kyss du skingrar för din far
Hvad ledsamt hit med detta blad du bar.
Dess innehåll jag ännu känner föga;
Men då jag fällde dit i hast mitt öga
Jag fann, att SVANTES hand det icke var.”

”Nej, det är jag, som detta skrifvit har,”
Utroppte HENNING.

GUSTAF.

Du? På STURENS vägnar?
Har han dig bedt derom?

HENNING.

Det har han ej.

GUSTAF.

Har han då sagt att han så tänker?

HENNING.

Nej!

Men att en sådan tanke honom egnar,
Jag tänkte, jag, och för mig sjelf det skref
På detta blad, som här förloradt blef.
Det sägs, han sjelf har något dylikt skrivit.
Men dermed vare hur det vill! — Jag ser,
Att hela saken är försont nu mer,
Då ni en annan brud åt honom gifvit.
Nu vill jag slåss, att sjelf en fästmö få:
Min Konung har ju ren det ordnat så?”

”Din trohet gör, att jag dig allt förlåter;
Men kom ej mer med slika påfund åter.
Gift skall du bli: en maka, huld och klok,
Oss bildar mer än någon riddarbok.”

Vid dessa ord han till sin brud sig vände:
Af hennes kärlek han fullkomnad kände
Ej blott sin sällhet, men sin dygd jemväl.
Ett ord af henne, ja, en blick allena,
Lik solens, som går upp att himlen rena
Från nattens stormmoln, lugnade hans själ.

Till STEN emellertid smög MICHEL åter
Löntrappan upp och klappade som förr;

Men

Men afvist blef för alltid från hans dörr.
Hans sista lögn han honom ej förlåter,
Och ej sig sjelf, att han sig narra lät,
Och blottställd blef inför Hans Majestät.
Men lik en utstängd hund, som krafsar, gnäller,
Och när ej annat hjälper, äfven skäller,
Tills han blir insläppt, MICHEL så höll ut,
Med bön och pock, att han kom in till slut.

”Hos mig,” begynte han, ”var icke felet:
Trots IFVARs dumhet, skulle jag förstätt
Att hjälpa saken. Det som skämde spelet,
Hvarpå jag ej beredt mig, var det blott,
Att SVANTE sjelf befanns ha räddat Kungen.
Men nu en sak jag måste er förtro,
Tills jag den upptäckt, har jag ingen ro:
Det är som vore jag af nålar stungen.”

Den dikt om SVANTES börd, som vi förut
Af MICHEL hört, nu läggs af honom ut.
Sen tar han fram ett prestbetyg, som säger,
Att det en son af NORRBYS frilla är,
Som SVANTE STURES namn och vapen bär.

”Af prestens egen hand jag detta äger:

Hans samvete blef slaget vid hans död,
Och mig en qväll han till sin sotsäng bød.
För modrens skull jag det ej yppa velat,
Fast jag deri mot rätt och sanning felat.”

STEN tar betyget och det skarpt beser.

”Bof! det är skrifvet nyss: här sitter sanden
Uppå en bokstaf qvar, och din är handen,
Ehur förställd. Fly! men om nånsin mer
Jag här dig finner, eller annars åter
Får höra af dig, jag dig hänga låter.”

STENS oro, hvar gång SVANTE blott blef nämnd,
Förledde MICHEL att sig föreställa
Hans själ så låg, att han af hat och hämd,
Med låtsad tro, en sådan dikt lät gälla,
Helst då den medel blef till Kungens frid
Och hela rikets. Kungen sjelf dervid
Ej skulle, tänkte han, så laggrann vara,
Då han sin son den oro kunde spara,
Som STURE-namnet bredvid thronen gör,
Om det ock ej hans eget lugn mer stör.

Till GUSTAF sjelf ej MICHEL bära vågar
Hvad STEN förkastat, utan smyger stum
Och skygg sin väg, och sitter i sitt rum
Och biter fingren på sig sjelf, och frågar:
”Hvad har du vunnit, MICHEL SVENSKE, nu? —
Stor sak i vinsten. Roat har jag ju,
Och roar än, mig sjelf åt dessa narrar,
Som trott på mina infall. Vänta, STEN!
När du blir gift, som är å bane ren,
Med EBBA, och för hennes vrede darrar, —
Af sådan flicka, som i kragen nu
Kan ta sin man, hvad blir det ej för fru! —
Hvad roligt får jag då om dig berätta,
Hvad små historier på din räkning sätta!
Du tror väl att du skrämt mig med ditt hot,
Att jag ej törs på hofvet med min fot?
Det få vi se i morgon.”

Vid det ordet

Han gick att leta fram sin högtidsrock,
Som, något sliten, lyste grann ändock,
Han bredde ut den öfver hela bordet,
Att syna den, och satte sen sig ned,
Att feja, gnolande, sin riddarked.

”Nu är den värd blott guldets som den väger,”
Så suckar han, ”men när jag först den fick,
Vid CHRISTIERNES hof jag bland de främsta gick.
”Allt är fäfängligt, som predikarn säger,
Visheten sjelf: det finner jag i qväll.
Till målet hjälper ej att vara snäll.”

Så talande, han såg ur sjön en imma
Åt stranden hvälfvas, och brast ut i skratt.
”För högtiden i morgon hvilket spratt!
Om hela berget sveptes i en dimma:
Som det så ofta plär; ty bäst det står
I solskensgloria, det en slöja får
Af dunster som morass och sjöar sända.
Deraf sitt namn det äfven fått tör hända.
Än till ett Rå, som bor i berget, gjord,
Än till en Drottning, hvilkens borg här visas,
Är Omma dock, hur hennes namn må prisas,
En ånga endast: det är samma ord.”

Emellertid för den i grottan gömda,
Af honom fast ej sedda, likväl drömda,
Han bär en hemlig skräck; och han det bör,
Ehur han sjelf ännu ej vet, hvarför.

NITTONDE SÅNGEN.

Kring berg och dal trumpeter redan ljuda,
Att dagen helsa, och till festen bjuda;
Och redan närmar sig åt Ombergs ängd,
Till sjös och lands, af folk en tallös mängd.
Se, båt vid båt sig fram till stranden tränger,
Se, flock vid flock sig upp på berget klänger.
En ström af menskor fyller vägen der,
Och likt ett läger, hvimlar fältet här.
Löfhängen alla tjell och grindar sira,
Och himlen klarnat upp att dagen fira.
Var någonsin en morgon mera rik
På doft och blomster, mera sabbatslik?

Vid bergets östra fot är stängd en bana
För riddarspelet, och vid skranket står
Ett upphöjdt säte, der en konglig fana
I vågor kring sig sina fällar slår.
Dit samlas skaror ren från alla kanter,

Rad öfver rad betäcker bergets branter.
Ej Roms theater så ansenlig var;
Ej der förgudades ett sådant par,
Som det vi här se fram för folket träda,
Och allas ögon, allas hjertan gläda.
Af menskohand ej gjord, ej buren är
Den himmel öfver dem sig höjer här.
Ej guld der lyser, men Guds kärleksöga:
Den solsom värmer låga såsom höga.
Handklappning här ej hörs, men bön, att Gud
Välsigna må landsfadren och hans brud.

Med gudstjenst högtiden begyns. Så bjuder
Ej endast tidens sed, men känslans röst,
I Konungens, så väl som folkets bröst.
Allt sorl har tystnat, och från höjden ljuder
CLAS THORSSONS stämma, lik hans anda gjord,
Som nu WALLINS, till tolk af Herrans ord.
Den lyfter upp från jorden all den stora,
Tallösa mängden, lyfter den till Gud.
Sen stäms af henne sjelf en sång, hvars ljud
Kring land och sjö i genljud sig förlora
Der, lik en molnsky öfver vattnets bryn,
Det höga Omberg nås af seglarns syn.

Han med förundran fångar i sitt öra
Långväga toner, lika dem vi höra
Af colsharpan, än uppstigande,
Än fallande och brutna såsom de.
Ej Strömkarlns spets, ej Neckens kan det vara:
Det är en psalm! utropar seglarn rörd,
Och mins den sång, vid Bethlehem blef hörd,
Då dit steg ned i glans en himmelsk skara.

Så glädjen helgad är; och hennes bud
Nu bärs kring nejden af fanfarers ljud.
Ren öppnas skranket och på banan träder
En kämpe fram med snöhvith hjälm och fjäder:
För öfrigt svart hans hela rustning är.
Det är en NATT OCH DAG: så här och der
Bland folket hviskas. Till den ätten hörde
Den yngre STUREN och dess vapen förde;
Men SVANTE tänkte blott hur sorgens natt,
Till glädjens dager på hans bana gränste.
Hans häst var svart, dock i dess panna satt
En morgonstjerna, och af silfver glänste
Den långa manen, och ur ögat gick,
Som ur ett nattligt moln, en ljungeldsblick.

Blå på den andras hjälm är hägervingen,
Blå rustning har den häst, som honom bär,
Och blågult kors hans sköldemärke är.
Det är ju Svenska färgen: gissar ingen,
Att det är BRAHE? Visar icke den,
Hur han är glad att vara Svensk igen?

Uppå den tredjes sköld en ros är målad,
Ifrån en nytänd månens spets bestrålad.
Är icke rosen skönhetens symbol,
Och hela könets? Det är säkert HENNING.
I rosen ses hans dyrkans föremål,
Hans nya riddarlif i månans tändning.
Röd som en ros hans fjäderbuske är,
Och hästen fransar af den färgen bär.
Ej fins i Kungens stall en sådan fåle:
Snabb som en vind och liflig som en stråle!
Glad, som hans herre, går han nu i dans,
Att för de sköna visa all sin glans.

De mana ut, de tre; och mot dem träda
Tre kämpar, till gestalt ej af de spåda,
Och med en rustning, som, att bäras opp,
Tycks fordra jern också i deras kropp.
Inunder dem tre stora hästar gnägga,

Och med en framfot gräfva mullen opp,
Otålige att få i störtadt lopp
Den långa banans hälft tillryggalägga.

”Ach!” deras namn ej ens vi veta få! —
På frökensätet MÄRTHA hviskar så —
”Se, vit och grön är skölden hos den ena:
Din drägt är grön, min vit. Hvem kan han mena?
Männ ock hans hjerta dubbelt märke bär?”

BRIGITTA.

Han vet väl ej, hvems färg den gröna är
Och hvems den hvita. Derfor bär han båda.
I hvitt har äfven SVANTE rustat sig.

MÄRTHA.

I svart än mer. Han förutser sin våda,
Att i ditt ställe vinna endast mig.

BRIGITTA! säkert känner du den gröna:

Grön ej blott kärleken, men hoppet är.

Hur väl han för sin häst! och hur han bär

Sig sjelf! som bilder äro begge sköna!

Nu skallar stridens lur, och långt ifrån
Hörs bergets svar. Ren mark mot hof ger dån,
Ach! tusen ögon flyga före stöten;
Ej fröknarnas likväl. Ach! när den sker,

De icke se, de icke höra mer.
I egna bröst af sina kämpars möten
De känna slaget, andande med nöd,
Och att ej digna, ge hvarandra stöd,
Med arm om lif, som blommor sammanknutna,
Och bleka, såsom de i går ren brutna.

SOPHIA håller upp de andra tu,
Fast sjelf af ångest nära qväfd. Men nu,
Se huru lifligt hennes kinder glöda;
Hon hör att segren vunnits af den röda.
Hans motpart föll, liksom en mast i storm,
En BJELKE, tror jag, så till namn, som form.

Emot den blå en guldsmidd kämpe rände,
Med skicklighet i hvarje svängning röjd.
Men bäst hans konst sig viste i sin höjd,
Han föll ur sadeln. Ingen honom kände;
Dock troddes sen att sjelfva STEN det var,
Som öfver spelet, att med Kungens vilja
Dess utgång enlig blefve, tillsyn bar,
Och skulle derifrån personer skilja,
Som kunde göra, genom oblygt svek,
Ett ledsamt allvar af en konglig lek.

Med hvad förvirring skall han sedan finna,
Att BRAHE blott sin egen syster vann,
Och att han sjelf, hvad dock för Kungen han
Ej våga torts, det priset kunnat vinna.

BRIGITTA ler, och ser uppå sin vän,
Som ej kan le, ty segern väger än
Emellan svarta Riddarn och den gröna.
BRIGITTA sjelf på nytt förskräcks dervid;
Ty lika del hon tar i denna strid,
Den rör dem begge två, de arma sköna!
Och desse kämpar strida ej, som STEN
Och BJELKE gjorde, endast för ett sken.
Ej heller äran blott är deras syfte.
Åt samma Fröken begges blick sig lyfte,
Åt henne, som den hvita färgen bär
Och för BRIGITTA hålls, men MÄRTHA är.

För begge lansen bröts, men begge svänga,
Att få en ny, sig om, och snart igen
Med häst mot häst och lans mot sköld sig tränga,
Men begges stöt är lika fruktlös än.

Nu en trumpet och snart en stämma ljuder,
Som dem i Kungens namn att skiljas bjuder

Med lika ära. Hvilken af de två
Skall då den sköna, som är priset, få?

Tyst! — härlden sin röst upphöjer åter,
Och kungör en ny kamp. Deri tillåter
Hans Majestät blott dem att taga del,
Som ej förlorat i det förra spel.
Och främst de två, som från sin täflingsbana
Jemngoda gingo. Den, som tappar nu,
Får sen till annan strid de andra mana:
Blott en blir prislös af de sista tu.

Emellertid till gröna riddarn flyger
Ett bud, som i hans hand en breflapp smyger.
Brydd och förtjust han såg på en gång ut,
Då han det läst, och tog ett raskt beslut.
En ståtlig stridshäst till den nya striden
För honom sadlad blifvit under tiden;
Men till sin ridknechts undran och förtret,
Han väljer nu en ann hvars fel han vet.
Ny häst jemväl åt svarta riddarn lemnas,
Som nu den hvita kan så gerna nämnas;
Ty springaren är hvit som snön på berg,
Helt litet stänkt med dagens första färg.

Allt är tillreds igen: trumpeten skräller
 Och skakar hjertat på de unga tu
 I frökenbänken, dem ånyo nu,
 Ej mindre än de stridande det gäller
 ”Gud!” ropa alla tre med dödlig skräck,
 Då de vid skranket se den grönas skäck
 Först bakut stegra sig, sen framåt rusa.
 Nu dess af ögat icke följda språng
 Stäcks af den andras lopp. På samma gång,
 Som lansarne förbi hvarannan susa,
 Nå hästarne hvarann, och resa sig
 På tvenne fötter, till ett fraggigt krig
 Med hugg af tänder, som af vrede gnissla.
 Förgäfves tyglas de; förgäfves hvissla
 Åt hvar sin hingst de lika tappre två:
 Som dragit svärden, och i det de hänga
 Vid sina hästars halsar, klingan svänga
 För att sin vederpart till marken slå.

”O! ve! på en gång man och häst der falla
 Det är den gröna! Föll han under den?
 Nej, han är oskadd, han står upp igen.”
 Nu glädjerop från alla sidor skalla.

”Med våra hjertan hvad omenskligt spel!
 De krossas, om en häst, en lans tar fel.”

Så klagar MÄRTHA på de andras vägnar,
 Ehur hon sjelf åt utgången sig fagnar.
 BRIGITTA nyss förtviflad, nu förnöjd,
 Gaf åt sin kämpe från balkongens höjd
 En blick, hvars tröst han lik en seger kände.

Om än vid billig pröfning det befanns,
 Att felet mer var springarens än hans;
 Dock öfvervunnen han sig sjelf bekände;
 Och hvita riddarn tog emot sitt pris:
 Ett svärd med "Fosterlandet" till devis.

Men åt den öfvervunne nu förunde
 Den lag, af Kungen stiftad var i dag,
 Att han de andra två utmana kunde
 Till än en strid och välja vapenslag.

Med stolta steg som väl hans skepnad klädde,
 Han derfor fram igen på banan trädde,
 "Då skenarn svek mig, tror jag blott mitt svärd,"
 Han sade, och det höll i höjda handen.
 Nu stod i cirkeln af den mätta sanden
 Mot honom fram den blå, hans täflan värd.

Har någon sett en mera skicklig fäktning
 Och mera skön? — I ställning, steg och drag

Hvad säkerhet! Hvad vighet! Hvad behag!
Det vapenspelet liknar flöjelns fläktning,
Då den af stormen svänges af och an.
Med nöje sågs, att ingendera vann,
Af alla andra, utom af den sköna,
Som höll tillreds att segraren belöna
Ett värjgehång med grön brodering prydt,
Hvarpå hon sjelf det ordet "trohet" sytt.

Till slut den gröna svänger om sin klinga,
Att slå den andras värja ur hans hand;
Men ser dervid sin egen sönderspringa,
Fast den är gjord i Saraceners land.
Att nu hans verktyg brast, var mot hans mening.
Nu ej om äran blott, men priset mån,
Han gick med harm och ängslan derifrån;
Dock med den tröst, att aldrig en förening
Emellan henne, hvilkens färg han bär,
Och den, hans värja brutit, möjlig är.

Men GUSTAF gläds, ej drömmande om annat,
Att begge prisen, der han ville, stannat.
Det tredje återstår: om detta är
Hans önskan obestämd; ty lika kär

Är honom BIRGER, som hans trogne HENNING,
Och ännu mer kanske, som fosterländning.

Nu är det åter gröna Riddarns rätt,
Att mana ut och välja stridens sätt,
Och sedan han, så väl af häst, som klinga
Bedragen blef: han nu tar det beslut,
Att lita blott på sig, och väljer ut,
Hur föga ridderligt det än må klinga,
Ett sätt att strida, hvarvid gälla blott
De vapen, menskan af naturen fått.

GRIP i sitt hjerta nu är dubbel ledsen
Åt denna strid, som han ej vinna vill.
Om han den vunne, fölle honom till
Den han ej älskar. Men att nu i kretsen
Af hof och folk stå tredje gången fram
Och ge sig vunnen, är en trefald skam;
Och värre än den förra blir den sista,
Som ej den ursäkt har, att medlen brista.
Han hoppas dock, att hon, för hvars behag
Han offerar sig, erkänner det en dag.

Visst var det nyss en konungslig förlustning
Att se, på stolta hästar, i en rustning

Af stål och guld, de ridderliga par;
Men skönt nu ock det skådespelet var,
När de, som brottas skulle, af sig drogo
Sin tunga pansar, stego fram och togo
En trotsig ställning, och med barm mot barm
Sig sammanknöto, och i fot som arm
Sin konst betedde, Greklands kämpar lika,
I styrkan fågring visande tillika,
Och spännande sin kraft att sjelfva stå
Rotfasta och hvarann till marken slå.

Ren syntes BIRGER ge sig, som för örnen
En ädel falk sig ger, då folkets hop
Begynte röras med ett ängsligt rop.

”Hvad är å färde?”

”Herre Gud! se björnen!
I tallen der, midt öfver oss, han står.”

”Der ha vi det. Din sturske man i går
Ej lydde budet af den gamla jägarn,
Fast det var kungsord.”

”Kungsord har min man,
Att sysslan nu är hans, att det är han,
Som styr för jagten.”

”Skötte han ej bågarn,
Mer än sin syssla.”

”Tig, och varna du
Din tyska gubbe, att ej sju för tu
För garnet räkna, som går åt till drällen.”

Nu mellan breda käringen, och den,
Som talte snabbt, om läsarn mins dem än,
En träta blef, som skulle räckt till qvällen,
Om dem ej folket trängt så när i qvaf,
I vågor upprödt likt ett stormigt haf.

Fast jagten hindrades af grälet mellan
THOR och den andra, som förliktes sällan;
Så blef på Omberg dock liksom ett skall.
Då stora skaror dit begynte strömma
Från alla sidor, björnen att sig gömma,
Kröp i en dunge utaf gran och tall;
Men nu, då äfven der sig menskor rörde,
Han i ett träd ej blott sin unge dref,
Men sjelf deri för alla synlig blef.

De brottande, så snart de ropet hörde,
Och sågo björnen, grepo på en gång

Af vakten hvar sitt spjut, och med ett språng
Ur skranket, och på berget upp, till dungen.
Mer vig och lätt kom BIRGER fram förut,
I det björninnan var på marken sprungen.
”Han är förlorad,” skreks, ”han ser sitt slut!”

Men GRIP stod lugn, och mot det vilda djuret
Höll spjutet fram, i kraftfull hand så buret,
Att vid dess anfall spetsen i dess barm
Sig trängde utan knyckning på hans arm;
Dock föll hans kropp af stölen ned i backen.
På honom besten sprang; men han om nacken
Grep henne fast, och med ett väldigt språng
Tvåfota stodo begge på en gång,
Och hårdt om lifvet fattade hvarandra.

Nu blef en brottning, hvaremot den andra,
Som nyss beundrades, var blott en lek.
I armkraft riddarn ej för björnen vek,
Men för dess tänders hugg i axeln blödde:
Dock var det mest af hennes eget blod;
Ty bröstets sår göt ut en fraggig flod
Ur gapet, och hon sönk, spratt till, och dödde.
Med hjelp, om den behöfts, emellertid

Stod BROCKENHUS den kämpande helt nära,
Men trodde att han sårat BIRGERS ära,
Om han i otid stört hans vackra strid.

”Han lefver, han är frälst:” så till BRIGITTA
De andra ropa, som hos henne sitta,
Och den i vanmakt sänkta hålla opp.
Men då hon såg det blod af honom lopp,
Föll hon tillbaka i SOPHIAS sköte.
Han mellertid förbands, sig klädde om,
Och fram igen vid rop af bifall kom.
Det väckte hennes ögon till ett möte
Med hans, som sökte pris af henne blott,
Ej af SOPHIA, nu den sista sköna,
Som skulle segrarn med sin hand belöna.

Har icke HENNING ren det priset fått?
Nej, endast rätt, att om en fröken strida,
Han genom segern öfver BJELKEN vann;
Och GRIP, om än mot HENNING han låg under,
Dock sen mot björnen stridde som ett under.
I fråga sätts om HENNING eller han
Belönas bör. På ingenderas sida
Vill Kungens nåd, mot begge lika spord,

I vägen lägga vigten af sitt ord.

”De, som att dömma öfver spelet nämdes,
Afgöre saken!” svarade han blott.

Men äfven de i sitt beslut ej sändes.

”Röst står mot röst; här måste dragas lott.”

Hvad skräck, ej endast för de två, som lotta,
Men för de två, om hvilka lottning sker!

Rörd, på BRIGITTAS sorg, som utan måtta,

Lik hennes kärlek, är, SOPHIA ser;

Sjelf qvald, ty HENNING hennes hjerta vunnit:

Hans sjelfva grillar älskvärda hon funnit.

Väl brydde henne, hvad i dödens stund

Hon hade hört af sin Prinsessas mund,

Att den, som henne finge, borde vara

Ej endast landets och sin Konungs vän,

Men Svensk. Det är han ej till börden. Men —

Så skyndar kärleken att henne svara —

”Till själ och hjerta är han fosterländsk:

Den Sverge tjenar, såsom han, är Svensk.”

Det var af ERLAND hon det ordet hörde:

Och redan då det hennes hjerta rörde.

Nu tycks Prinsessan sjelf i hennes bröst

Detsamma hviska med en himmelsk röst.

Dess mer för lotten, som skall dras, hon bäfvar,
Och låter, med en blick åt HENNING sänd,
Hans själ, af harm, så väl som kärlek tänd,
Den oro se, hvori hon äfven sväfvar.

Men att han ej sin redan vunna strid
Med BIRGER slöt, och att han honom tid,
Att björnen ensam fälla, ädelt skänkte,
Förtröt han nu, hur ridderligt han tänkte.

Då trädde BRAHE fram, och i sin hand
Höll det af guld och asbest väfda band,
Som var hans vunna pris. "Ej mig med rätta,"
Så höjde han sin stämman, "tillhör detta.
Af GRIP mig öfvervunnen ren jag fann:
Hvar kännare af konsten vittna kan,
Att om i tu hans eget svärd ej sprungit,
Han skulle mig, att fälla värjan, tvungit:
Så väl uppå den fint, som gick förut,
Beräknad var hans mästerstöt till slut.
Fem gånger stridde han, och om han tvenne
Förlora tycktes, var det ej hans fel.
Två gånger slöts det med ett lika spel,
Och nu hans sista kamp! Godt folk! mot denne

Är allt det öfriga en barnlek blott.
Jag lemnar åter priset som jag fått,
Att ges åt den, som bättre det förtjente.”

Det ädelmodet allas bifall vann.
Dock GUSTAF ej deråt sitt öra länte;
Men förrn Hans Majestät det hindra hann,
Till frökensätet GRIP och HENNING gingo,
Och hvar sitt pris af hvar sin fröken fingo.
Det störde för en stund hans höga ro:
Sin makas vackra syster, i den tro,
Att det är hon, som ger åt BIRGER priset,
Han heldre unnat åt sin systerson.
Emellertid, hvarom han mest var mån,
Att SVANTE finge högsta nådbeviset,
BRIGITTAS hand: det afgjordt Kungen tror,
Okunnig att hon vanns utaf sin bror.
Der hon med MÄRTHA bytt, hans blick ej räckte,
I sidobänken, deras anleten.
Dessutom dem en hatt, och öfver den
En molnlik slöja, mestadels betäckte.

Så spelet slöts till alla parens fröjd:
Deråt sig äfven BRAHE ädelt glädde;
Fast ensam lottlös han tillbaka trädde.

Men, att Hans Majestät ej vore nöjd,
När allt blef upptäckt, BIRGERS oro väckte.
Oskyldig sjelf, dock honom mer förskräckte
Än begge Fröknarna, det djerfva spratt,
Hvarmed de Kungens plan åsidosatt.

Men SVANTE, som ännu är i den villa,
Att den han vunnit, den hans hjerta bär
Nu som sin guddom, Fröken BRAHE är,
Gläds, som de saliga, så rent och stilla.

En egen lust den lägre hopen har,
Att se på vackra och förnäma par,
Hvarvid den afund, som han mot de rika
Och höga hyser, plär för stunden vika.
Nu äfven kunde han ej mätt sig se
På svarta riddarn och hans hvita sköna,
Och på det röda paret, och det gröna.
Men hvilken bland dem är den vackraste,
Och bär sig stoltast? Medan derom striddes,
Hvarvid förutsatt var, att aldramest
Dock Kungen lyste och den brud, han fäst,
Brast ut ett skratt, som rundt om berget spriddes
Tillika med det infall, som det väckt.

”Jag har tills nu,” sig yttrade en knekt,

”På riddarväsendet förstätt mig föga.

Blott som en utländsk grannlät för de höga,
Som ger dem namn af ”Herre” och af ”Fru,”
Jag det betraktat förr, men börjar nu,
Af hvad jag ser och hör, dess mening finna.
Det är en orrlek. Såsom dessa här,
Så gör ock orren; lika käck som kär,
Han slåss och spelar att de sköna vinna.”

Nu hvilken syn! Med häpnad folket teg,
Då nedför berget sjelfva Omma steg,
Som aldrig förr var sedd på ljusa dagen.
Hvem hindrar henne, hindrar bergets rå?
Med bäfvan alla undan Omma gå.
”Fred!” ropar hon, ”ty fienden är slagen;
Fred är på Omberg, fred skall bli också,
Kung, i ditt rike: der din thron skall stå,
Som detta berg, hvad storm den än må skaka.
Fred äfven i ditt hus dig bär din maka.
Det säger Omma, och dig tacka bör
För hedern, som i dag du henne gör.
En sådan fest! Den bör ock Omma fira.
Se här en stor christall till Kungens spira,
Och detta perleband får Kungens brud.

Hvad nu? Hvem sitter här i biskopsskrud
Med majgrefs-staf, lik MAGNUS i Upsala?
Gör ej som han likväl. Nej, lyd mitt råd,
Och för Hans Nåde om din nåd ej tala:
En prest bör tala endast om Guds nåd.
Du har ej krans ännu. Jag skall dig kröna,
Se här, med murgrön, med det rara gröna,
Som växer endast öfver Ommas port.
Den porten är för Necken. — Hvems var skratten?
Bort gasta! bort med er i skogen! fort!
Tyst! hör jag ej ett brusande af vatten?
Ja, det är sjön, som går. Nu är han der,
Nu kommer han! och Omma borta är!”

I det hon gick och hopen vek för henne,
Gaf hon ett skri och nämde MICHELS namn.
Allt folket ser på mötet af de tvenne:
Med klarnad uppsyn öppnar hon sin famn;
Men han står blek, som om en hamn han blifvit,
Dock ej som andra, skrämmd för bergets rå.
Ett verkligt troll han heldre mött, än så
Sin maka, henne, som han öfvergifvit.
Han aldrig frågat om hon lefde mer,
Och nu i detta skick han henne ser.

”Stor sak i henne! bragt från sina sinnen,
Hon lefver blott i drömmar och i minnen;
Men jag, att utskämd bli, som hennes man!
Dock jag vill blanda bort det,” tänkte han.
”Nå! skynda dig, och möt din Necken, Omma!
Att han ej hit må med en störtflod komma.”

”Hvad sällsamt tal! Du känner väl igen
Din HANNA? Se! jag varit sjuk min vän!
Du har mig öfvergett — men jag förlåter.”

”Hvad angår mig din galenskap? Gå hän
Trollpacka!” sade han, och sjelf gick dän.
Hon stirrade en stund, men sjöng sen åter:

”Svalan far med sommarn bort,
Sommarn, ach! den är så kort.”

Allt detta såg och hörde hennes son,
Som stod bland hopen icke långt ifrån.
Af SVANTE skonad, flydde han ur striden,
Som läsarn mins. Han gömt sig under tiden
I berget, men i dag sig vågat fram.
Han som förut en sådan far förbannat,
Och nu hans nya trolöshet förnam,

Svor hämd. Man känner ej, hvarvid det stannat.
Ej syntes MICHEL någonstads igen ;
Men Omma sjöng i grottan länge än.

Emellertid en härolds röst förkunnar,
Att spelet slutadt är. Nu springa brunnar
Af öl och mjöd kring hela bergets krets.
Men kungaparet stiger på dess spets.
Kring en paulun, som bärs af gyldne stänger,
Ett ljusrödt silke ner i vågor hänger,
Dock så att folket, hvad derinne sker,
Från alla sidor utan hinder ser.
En sandad plan är rundt om tältet jemnad,
För hofvet och de främsta gäster ämnad.
Ifrån dess glädje dock är ingen stängd :
Den ses och käns af hela folkets mängd,
Som rundt omkring, liksom en mur, sig sluter.
Hon i den fröjd, hvarmed hon ser och njuter,
Är sjelf ett skådespel, mer värdt att ses,
Än många granna, som vid hofven ges,
Der lejda masker ljugna känslor spela.
Här är en stor natur; här är ett fritt
Och lyckligt folk, i hundra grupper spridt,
Kring Landets Fader, att dess sällhet dela.

Hvart han omkring sig ser, han speglar den
I tusen menskors glada anleten,
Och, när hans brud de sköna ögon hvälfver,
Än upp åt himlen, än på folket ner,
Och lika molnfri begges uppsyn ser,
En tår på långa ögonhåret skälfver.
Nu jemte sin gemål ett hvarf omkring
Går Kungen, helsande längs planens ring,
Och ej blott rundt om sig, men uppåt nickar;
Ty alla de, som icke fram sig trängt,
Upp i de höga, stora trån sig klängt.

En del på sjön ännu otåligt blickar
Åt bergets höjd, som lyser fjerran ren.
Ej blott af tältets glans i solens sken,
Men af den prakt, med hvilken vädret viftar
En mängd af mantlar, slöjor, fjädhar, band,
Som mot den blåa luft, det gröna land,
Den mörka skog med tusen färgor skiftar.
Det lyser längst till Vetterns andra strand,
Der folk i kyrktorn och på höjder skåda,
Och med sin högt i luften svängda hand
Sin hyllning sända åt de hulda båda.

Nu tvenne par i land en julle bär:
Det ena ungt, det andra gammalt är;
Men begges kinder äro lika röda.
Dock nästan mer mot silfverhåren glöda
De gamlas rosor, och på bergets topp
De stå i täflan med de unga opp.
De helsa SVANTE, och han dem, som vänner.
Det folk, hvars gäst han var, han igenkänner
Och hjälper fram dem alla, så att de
Få Kungen och hans brud helt nära se.
En vänlig nick MARGRETA åt dem sänder,
Och gummans svar i tårar tillrar ner.
Men gubben upp åt skyn högtidligt ser;
Hvarpå de alla knäppa sina händer.

Kung GUSTAF känner sjelf den troгна SVEN,
Sen Riksdagen i Vesterås igen.
Han, när af WASA spiran lades neder,
Steg, trygg af sina år och af sin heder,
Till den förtrutne fram och talte så:
"Du har ej gett dig kronan mer än lifvet,
Och får, ehur den dig besvära må,
Ej kasta bort, hvad dig af Gud är gifvet.
Det land du frälsat, du bevara bör;
Dock icke du, Gud genom dig, det gör.

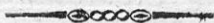
Med rörelse nu WASA mindes detta,
 Och böd den gamle fram med vänlig nick,
 Och honom lät vid kungabordet sätta.
 Densamma heder OLOF TYSTE fick
 På stadens vägnar, der han bland de främste
 I handel var, i bildning den förnämste.
 ”Så har jag en af alla stånd till gäst,
 Och en som värdigt i sitt stånd sig skickar.”
 Härvid åt ERLAND Kungens hufvud nickar.
 ”Men det är sant, här felas ju en prest:
 Herr JÖNS i dag är mera värd än gäst.”

”Min plats är ledig icke här allenast,”
 Föll JÖNS med brådska in, och talte ut
 Hvad han ej ärnat förrn vid dagens slut.
 ”Också i Linköping den blef det genast,
 Då derifrån jag for. Mitt afskedsord
 Jag lade ner på Consistorii bord.”

”Väl!” svarte Kungen, i det allt i pannan
 Hans rodnad uppsteg: ”vi förstått hvarannan.
 Majgrefven, hoppas jag, dock stannar qvar,
 Fast Biskopen oss öfvergifvit har.
 Att blott den förre kommit hit till festen,

Ehur den sednare blott buden var,
Beviste sviten. Med ett ord, jag har
En stol att bortge. STEN, säg till åt presten
Som kom från LUTHER, CLAUDIUS menar jag
Att han som Biskop sitter här i dag.”

Men då ej middagsstunden än är inne,
Beses af hofvet hvad märkvärdigast
På Omberg prisas. Följom dem i hast:
Kanske dervid historiens slut vi finne.

TJUGONDE SÅNGEN.

”Om det är sanning, att i Ommas brunn
På ljusa dagen stjernehimmlen skådas:
Så ville jag den se.”

MARGRETAS MUNN

Ej förr det sagt åt GUSTAF, än de bådas
Och alla andras fölter vändas dit.
Som på en trappa, huggen ut med flit,
Fast blott naturens verk, de i en håla,
Som nu af ras är tillstängd, stego ner,
Och på dess botten sågo källan stråla,
Och himmlen sådan, som man honom ser,
Med stjernor strödd, i klara vinternatten.
Ty natt der nere var, och gjorde skyn —
Så man förklarar denna undersyn —
Till nattlig, då den bröts i källans vatten.

”Se!” ropte WASA, ”känner du igen
Den blida, väna: det är Frejas stjerna,
Hon ser på dig, hon helsar dig, min vän.”

”Ach!” svarar hon, ”det är ju solens tärna,
Som, synlig blott om morgon eller qväll,
Att solen följa, känner sig så säll.”

”Vi se här,” sade THORSSON, ”ordets källa,
Som visar i sitt djup en högre verld.
Så dem, som forska utan vrångvis flärd
I sanningsdjupet, skall hon tillfredsställa.
Men nöjoms, att derur vi ösa få,
Då fram vår väg, vid dagens ljus, vi gå.”

”Apostelboken jag dig skulle visa,”
Utlät sig GUSTAF, vänd till sin gemål.
”Långt är väl dit, men vi dess mera prisa,
Då vi oss trötta gått, vårt middagsmål.”

De gingo, och en hjort med grenig panna
Dem mötte, följd af hela skocken snart.
Att se på dem, som dem bese, de stanna:
En skog af horn! Men straxt, med vindens fart,
(En präktig syn, som ögat knappt kan hinna!)
De fly, på en gång alla, och försvinna.

Dock längst i skogen, der sig THORE ställt,
Att af ett maste-träd, som nyss var fäldt,
Med harm deröfver, längd och tjocklek mäta,
Till honom kom, som till en gammal vän,
En kronhjört, slickade hans hand, och sen
Af trädets laf i ro begynte äta.

”Hvad gny i luften! Se der skrämdes opp
En kull af hjerpar! Ach! de små, som göra
Ett sådant buller, hvar gång de sig röra.
Så sakta deremot ur ekens topp
En hafsörn lyfte sina vingar vida,
Slog ett par slag, och lät dem sedan skrida,
Som af sig sjelfva, öfver land och sjö,
Och flög med ens allt ner till Visingsö:
Lik kungaseglet, som en medvind spände,
Då dit från klostret SVERKER återvände.
Si skall ock GUSTAF tyst till Småland gå,
Och der de fräcka bullraräna slå.”

Så tänkte BRAHE, som på Kungen hörde,
Ehur han följde, med sin blick, förnöjd
De kära paren. Deras tjusta fröjd
Hans unga hjertas rena strängar rörde;

Och nu af Ombergs blommor äfven han
Åt MÄRTHA gaf den vackraste han fann.

”För edra fötter passa de, min fröken,
De nätta skorna. Här dem tappat har
Elfdrottningen, som dem i dansen bar.”

”Nej, ni far vilse: de tillhöra göken!”
Var hennes svar. ”Det är ju Guckuskor.
En präktig blomma! Jag den ville visa
För AXELS fru, som ej i Sverige tror
Ett blomster hemfödt, det hon kunde prisa.
Dock denna heldre viste jag ändå,
Fast hon är späd. Jag talar för de små.”

Den blomman SVANTE lycklig var att hitta,
Och gaf åt MÄRTHA, som han för BRIGITTA
Än höll; ty alla nämde henne så,
Derom i råd, att ej hans glädje störa;
Tills med ett varsamt ord i Kungens öra,
Den svåra knuten löst man kunde få.

”Se!” for hon fort, ”hur täck är sjelfva stängeln,
Och hvad den doften är behaglig! känn!

Vet ni, hvem hon är lik? Vår goda vän
På Susenborg, den älskeliga Engeln:
Så fin och mjell, med litet, litet rödt,
Och hela hennes väsen är så sött!”

Min läsare förlåt, att jag ej känner,
Hvad växten hette då; men af LINNÉ
Hon nu bär namn, och alla blomstervänner
Med MÄRTHA henne samma loford ge.

”Ach!” ropte hon, ”att vi den snälla FLORA
Hit, som vi hoppades, ej kunde få.”

Men nu vid målet ren de alla stä,
Och se, hur samma rot tolf höga, stora,
Med sköna kronor prydda stammar bär.
En präktig lund det enda trädet är!

”Det är ett tempel,” sade MARGARETA;
”Jag ville här bli vigd.”

GUSTAF.

Håll ord! Se, här
Ha vi en prest.

MARGARETA.

Men utan bok han är.

GUSTAF.

Han bör dess innehåll ur minnet veta.

MARGARETA.

Det litar jag ej på. Om vigseln gill

Ej vore sen, hvad harm!

GUSTAF.

Nå, nå, du vill

Bli riktigt klädd till brud, och ses i skruden,

Och jag för allt mitt folk vill visa bruden.

”Ett tempel, ja,” tog presten om en stund

Vid MARGARETAS ord, ”är denna lund;

Den sanna kyrkans bild, som växer under

Guds himmel, fri från band af menskofunder,

På tolf Apostlars grund, som en blott är!

Nu till dess helgd och skydd inristom här

I hvarje stam det dyra namnet WASA,

Att i dess helgedom en eftertid,

Som sett Alvastras stolta murar rasa,

Må än välsigna GUSTAF och hans strid:

Då, vid den frihet folket får af lagen,

Den frihet knöts, som tanken får af Gud,

Och mörksens makter åter vid det bud:

”Går ut och lärer!” måste fly för dagen.”

Nu återvänder sällskapet sin gång,
Då det får se af menniskor ett språng,
Och detta rop från Vetterns sida höra:
”Kors! Sådant under! Ser ni, midt ur sjön
Har stigit upp en liten ö, så grön;
Och af sig sjelf hon synes hit sig röra.”

”En ö, som rör sig, och den kommer hit!”
Utropte Fröknarna och sprungo dit.

”Ralängens ö, som än i djupet döljes,
Än lik en hval, står upp med skum och sus,
Att helsa skyn, och dricka luft och ljus,
Och sådd af fåglar, snart med grönska höljes,
Men innan hösten sjunker ner igen,
Jag sjelf har sett; men hörde aldrig än,
Att här i Vettern samma rön sig tedde:”
Utlät sig GUSTAF och sin Fröken ledde
Uti de andras spår, till klippans rand,
Der sjön sig viste och dess branta strand.

”I sanning!” ropte STEN. ”Det är ett under!
Väl har jag hört, hvad jag ej velat tro,

Att växter, som i södern endast gro,
I sjön här funnits; men att hela lunder,
Som denne, i full grönska stiga opp,
Kan ej förklaras, om det äfven gäller,
Som påstås, att med underjordiskt lopp
Ur södern, som en springbrunn, Vettern väller.”

”Du sluter rätt! välan! då säge vi,”
Var GUSTAFS svar, ”att det är trolleri:
Den konsten alltid lyckas bäst för qvinnor.
Är det ej sant, J sköna tjustrarinnor?
Hvars är det vackra verk?”

Härvid hans blick
Med fåfäng spaning kring dem alla gick.

”Den hedern måste vi, så jag befarar,
Afstå åt Vetterns troll,” SOPHIA svarar;
”Man tror att Sjöfrun, fast i sjön hon bor,
Der hon en sal af en ofantligt stor
Och präktig perla har, dock vill om qvällen
Gå upp och sola sig; och därför der,
På Jungfrun, som sitt namn af henne bär,
Sig valt en lustplats. Der på nakna hällen

Hon sätter sig, och med en gyllne kam
Sitt långa hår kring bröstet breder fram.
Men att en blomsterpark hon skulle äga,
Och kunna lyfta den på vattnets bryn,
Jag ingen sjunga hört och ingen säga.”

”Jag såg den lyftad till och med i skyn,”
Utlät sig ERLAND. Hvad han kunde mena,
Den gamle, kloke, allvarsamme man,
Med häpen blick man sporde af hvarann.

”Här,” for han fort, ”jag stod i dag allena,
Och med förundran ut åt Jungfrun såg,
Hur hon, som vanligt skymtar matt och låg,
Stod högt i skyn, än lik en marmor-kegla,
Än lik ett bord af porfyr, som hon plär,
Då dagen het och Vettern stilla är.
Då såg jag äfven denna ö sig spegla
I solröksmolnet, grön och blomsterrik,
En himmelsk lund, ett luftigt Eden lik.
Jag sett i Vettern mången större hägring;
Men ingen, denna lik i glans och fågring.”

”Se!” ropte BRAHE, och, med eldad blick,
Jag vet ej hvad för hemlig aning fick.

”Bland de så sirligt satta rika hängen
Af amaranther, med sin purpurtofs,
Och hyacinter, klädda som till hofs,
Och andra blomster, som ej växt på ängen,
Jag ser en präktig lagerkrona stå,
Och jemte henne en af myrth också.
Det är en sydländsk ö, men ur det gröna
Står fram en ljusalf, ljus, som nordens vår,
I hy, i snöhvit dräkt, i gullgult hår,
Som nordiskt späda stjerneblommor kröna.”

I det han talar så, från klippan ner,
Lätt som en hind, den glada MÄRTHA springer,
Och nickar dit, der Alfens lyfta finger
En kyss, som vingar får, åt henne ger.
Snart med SOPHIA dit BRIGITTA följer;
Och nu blir ön en båt, hvars främre del
Så höljs af löfverk, att den framtill döljer
Med mast och segel äfven årens spel.

Törhända Läsarn mins, hur AXELS maka
JÖNS med sig in i labyrinthen tvang;
Och då han der sig andetruten sprang,
I hopp att någon sällsynt frukt få smaka,

Förtvötad blef, att blott en lager se;
Och huru hon, att på hans köld sig hämna,
Beslöt sitt rara träd åt Kungen ge.
Dertill sitt bifall AXEL måste lemna;
Och då han sjelf, att fria sig ifrån
Det sken af skuld, på honom föll, var mån,
Dock ej på hofvet ville synlig vara,
Lät han sin dotter nu till festen fara:
Ej såsom fröken, men som en Sylfid,
Sänd till det höga par, att ej blott frid
Ifrån Lycksalighetens ö dem bära,
Men bringa sjelfva ön till deras strand.

Till stranden nu den nalkas redan nära;
Men hvilken harm! Den kan ej taga land.
Ej fins i väggen af den höga hällen
Tillgänglig plats mer än på tvenne ställen:
Vid Ommas port, som in i hålan bär,
Och Stocke-lycke, som förbi ren är.
Den förras mörka gång förskräcker FLORA:
Hon skulle ock dervid sin plan förlora.
Det andra deremot befrämjar den:
Bäst är, att dit hon vänder om igen.

Bland alla Ombergs gröna ängar grönast,
 Behaglig genom bäckars glada språng,
 Och skuggrikt lugn och utsigt, på en gång
 Åt sjön och berget, der de synas skönast,
 Är Stocke-lycke, der nu steg i hamn
 Den hulda FLORA, värdig detta namn;
 Ty Floras park med sig i land hon förde,
 Af rosor, liljor, nejlikor en mängd,
 Och blomsterbuskar, som i denna ängd
 Man aldrig såg förut, ej nämnas hörde.
 Dock skönare än allt det sköna var
 Fyrväpplingen af fröknar, som från stranden
 Nu gingo upp och buro, ej blott handen,
 Men famnen full med blommor en och hvar.

Högst upp i fonden stod en rödgrå klippa,
 Romantiskt skuggad af en aldrig tall,
 Och öfver sig lät ner i dalen slippa
 En vattenstråles prasslande christall.
 Derunder af en sal, med blommig matta
 Och gröna pelarhvarf, en likhet var.
 Och nu, med allt det löfverk båten bar,
 Utländska växter bli derinne satta
 I smakfull ordning. Se det trädet der,

Hvad stora fjäderlika blad det bär!
 Här gyllne frukt i samma krona lyser,
 Som silfverblommor än i knoppning hyser.

När allt var färdigt och en vink derom
 MARGRETA fick, hon dit med Kungen kom.
 Af tvenne dygder till en thron de fördes:
 Vishetens sinnebild SOPHIA bar,
 Och sjelfva Tapperheten MÄRTHA var.
 Mest af den hulda Troheten de rördes:
 Det var BRIGITTA, som ett myrthenband
 Med rosor räckte i MARGRETAS hand.
 Mins ni, hos SHAKSPEARE, stunden då den sköna
 Mirandas kärlek Prinsen skall belöna:
 Dervid ett spel, som Prospero befallt,
 Förs upp af Ariel. Honom i det fina
 Sylfanletet, som tyckes genomskina,
 Och sin etheriskt sväfvande gestalt,
 Är FLORA lik: de andra dem som spela
 På Ariels vink, och åt det sälla par
 Först alla lyckans stolta gåfvor dela,
 Och sen de bättre, som naturen har.

Här, jemte dem, ännu en högre vinning
 Af Äran är beredd. Hon sjelf det är,

Den sköna, luftiga, som lagern bär,
I FLORAS skepnad, upp till GUSTAFS tinning.
I ögonblicket hörs en åsklik knall,
Af flera följd, med långa återskall.

”En kanonad! Är kryssaren som jag sände
Mot rövvarjakten, här, och segrens bud
Oss bär till högtids med de stolta ljud?”
Utropte GUSTAF och åt sjön sig vände.

Det var ej så: det var den gröna ön,
Som nu förbytt till en vulkan i sjön.
Här hittills oerhördt var sådant under,
Att Necken länt af Thor hans blix och dunder.
Väl hade AXEL redan länge haft
Kanoner på sin borg; men deras kraft
Han ej försökt på den förfallna vallen,
Dels rädd, att den förfölle ännu mer,
Dels för att tyst sig hålla, då han ser
Sin rikdom minskad och sin höghet fallen.
Men nu med dem, åt en regent det värd,
Han bär, ej sin, men hela ortens gärd.

• Hans Majestät, sen han sin tack med handen
Åt FLORA vinkat, skyndar sig åt stranden.

Men MARGARETA blef i dalen qvar:
Rädd som de andra Frökvarne hon var.
Hon ville ock ett ögonblick allena
Med system bli, och sade: "Ännu lär,
Ej ur sin villa rättad, SVANTE mena,
Att den han älskar fröken BRAHE är.
Än tror ock Kungen, att han henne vunnit.
Upplåsas måste begge två, men hur?"

Jag räds, jag gör en ömkelig figur,"
Var MÄRTHAS svar, "när han sitt misstag funnit."

MARGARETA.

Var viss, att han ej vill förlora dig;
Men räds för Kungen, när han det får veta!
Hans sinnes häftighet förskräcker mig.

MÄRTHA.

Det kan du hjälpa, endast du, MARGRETA.
Du hittar alltid på ett ord i tid,
Som stillar vreden och bemedlar frid."

Vid sitt förtrogna samtal från de andra
De begge systrarne åt skogen gått.
Der för sig sjelf de sågo SVANTE vandra,
Som, då han höra fick de glada skott,

Dem höll, han äfven, för en segerhelsning,
 Och sade med en blick uppå sitt svärd:
 ”Hon, som det gaf åt mig, skall se mig värd
 Att hära det, i strid för rikets frälsning
 Från dessa bönders fräcka upprorsband.
 Förgäfves ej det ordet: ”Fosterland”
 Hon sydde hit. Du hennes finger ledde,
 Forsyn, som denna lycka mig beredde.
 Nu först mitt lif bland Svenska män begyns.”

I detta ögonblick MARGRETA syns
 Och honom nalkas, medan systemn stiger
 Bakom en klippa ur hans åsyn ned.
 En stund förlägen, MARGARETA tiger
 Så väl som SVANTE. Der de möttes, spred,
 Kring dem en björk, ett dylikt präktigt hänge,
 Som den de i sin lund haft kär så länge.
 Af denna likhet öks hos begge två
 Den rörelse, hvori de brydda stå.
 Hon mellertid ur barmen smyga hunnit
 En ring, der gömd, och säger: ”Tag igen
 Hvad mig ej tillhör mer. Lef säll med den,
 Hvars hjerta du, som hon ditt hjerta, vunnit.”

”MARGRETA!” svarte han: ”Det var ej så
 Jag tänkte att vårt möte skulle blifva.
 Min sällhet gör du genom det ändå,
 I den försäkran dina ord mig gifva,
 Att i det nya af mig knutna band
 Jag hennes hjerta får med hennes hand.
 Och du har vunnit vid din höga lottning
 Ej blott en krona, men en hjertesjäl,
 Ett hjerta, skapt för dig. Och nu — farväl,
 Min ungdoms vän! — här efter blott min Drottning!
 Den dyra hand, som WASA lycklig gör,
 Jag kysser, som hans folk den kyssa bör.”

I det MARGRETA honom räckte handen,
 Och till sin mun han knäböjd tryckte den,
 Steg GUSTAF fram, som mellertid från stranden
 Till sin gemål i dalen kom igen,
 Men då han der ej återfunnit henne,
 Gick ensam åt den väg hon hade gått.
 Nu när han ser tillsammans här de tvenne,
 Här undan allas åsyn, ser ej blott
 Att han på knä för henne är, men äfven
 Att hon sin hand åt honom vänligt ger,
 Och vid hans läppar den med nöje ser,
 Hvem målar väl hans blick, som säger: ”Bäfven!”

Bestört stod SVANTE, som sig rest i hast,
Och bytte färg, som om han brottslig varit;
Men hon, fast skrämnd vid Kungens ögonkast,
Som om en åskeld ned på henne farit,
Dock samlade sitt mod och talte så:

”Herr SVANTE, brydd att sig förklara få,
Begär min medling: ”Den hans hjerta vunnit
Är ej BRIGITTA.”

”Ej BRIGITTA?” skrek
Nu icke eldröd mera, utan blek,
Den vreda GUSTAF. ”SVANTE har ej funnit
Sin Könungs fränka fager nog för sig?
Det yppar han nu först, och genom dig?
Ha! jag förstår, hvem SVANTE älskar.”

”MÄRTHA!”

Föll MARGARETA in: ”Hon har hans hjerta
Och hennes han. Ett missförstånd här var.
Skilj ej, jag ber, skilj ej det kära par!
Men jag bör yppa, för att allt förklara,
En annan hemlighet: den man, du böd
Till Revel fara vid Grefvinnans död,
Och dotterns ledsven hem till Sverge vara,
Vid hennes anblick straxt sig fången fann,
Och under resan hennes kärlek vann.”

Af dessa ord, som SVANTE missförstod,
Hans själ så skakad blef, så rörd hans blod,
Att endast suset af sitt eget öra,
Stödd mot ett träd, han sedan kunde höra,

”Jag ber om nåd också för dessa tu,”
Fortfor MARGRETA. ”Men jag har ännu
En upptäckt öfrig, och vid den jag fäller
En tredje förbön. O! om nånsin gäller
Mitt hjertas bön hos min gemål och vän,
Förlåt de barnen, MÄRTHA och BRIGITTA,
Sin djerfva list, att vid torneringen
Den ena i den andras ställe sitta,
Så att min syster utaf SVANTE vanns,
Och den, som BIRGER älskade, blef hans.”

Hvad glad förändring, när i morgons dimman,
Som återkom i sjelfva solgångstimman,
Och höljde Ombergs både fot och topp,
Och allt det folk der redan stigit opp,
Föll ned med hast! — Då under klarnad himmel
I dagen trädde fram det gröna berg,
Med all sin högtids-ståt, sitt menskohvimmel,
Och sina fanors spel af skiftad färg,

Och kunga-lättet på dess spets, ett under
Af prakt och fågring, aftonrodnan likt,
Så luftigt, så på guld och purpur rikt!
Likså hos GUSTAF inom få sekunder
Den vrede, som förbytt hans hy och blick,
Till fröjd och kärlek åter öfvergick.

”Min egen oförsigtighet, att skicka
En yngling till att föra hem en flicka,
Ehuru åtföljd af en åldrig fru,
Jag skylla bör:” Så GUSTAF talte nu.
”Men fastän korsad, är min plan ej bruten:
GRIP vid min ätt jag ser med nöje knuten.
Så i förstånd som börd är han en man
Min fränka värd. Jag skulle åt hvarann
Dem sjelf bestämt, om jag ej trott mig böra
Främst hedra SVANTE och hans lycka göra.
Nu blir ock denne genom MÄRTHAS hand
Fäst vid mitt hus med lika dyra band.”

”Kom, ädle sväger!” sade han, och räckte
Sin hand åt STUREN, som hans stämman väckte
Ur sorgens dröm, hvori han borta var.

”MARGRETAS förbön allt försonat har.

Kom, längesen är middagsstunden inne.”

Han gick med sin gemål, då han det sagt,
Och drömde ej hvad han i SVANTES sinne
För qval och strid med ordet ”sväger” lagt.

Hur grymt ånyo var den arme slagen,
Ånyo af en qvinnas flärd bedragen!

”BRIGITTA älskar BIRGER, är hans brud:

Och mig, behagsjuk, fånga vill! — o Gud!

Hvem skall jag tro, när blott ett spel var detta

Naiva väsen, detta fria, lätta,

Okonstlade, ett barn så lika skick;

När blott en larf var denna öppna, rena

Och glada uppsyn, denna lika lena,

Som qvicka, i sin skälmskhet hulda blick:

En blick, der själen syntes naken sitta!

Och när hon slog den rodnande på mig,

Den tycktes innerst i mitt hjerta hitta,

Och säga: lycklig var! hon älskar dig! —

Och det var falskhet, fäfänga! — o qvinna!

Skall jag dig alltid blott en skenbild finna? —

Men MÄRTHA, skulle hon väl älska mig?

Nej, af MARGRETA, för att rädda sig,
Det var ett nödråd: kanske min förening
Med hennes syster hon dock önskat har,
Men knapt bemärkt af mig hon hittills var.
Emellertid tör Kungen i den mening,
Att vi hvarann ha kära, för min brud
Förklara henne, innan hon vet ordet.
Jag måste, förrn han sätter sig till bordet,
Det förekomma, och bekänna — Gud!
Men MARGARETAS ord, att dem förneka!
Det är att väcka lejonet igen!
Jag ser en brant, hvart jag mig vänder än!
Ej himmelens försyn så grymt kan leka
Med våra hjertan! Fins på jorden då
Ett nyckfullt öde, i hvars band vi gå?"

Nu i trumpeterna på berget stöttes,
Och af ett bud från Konungen han möttes,
Som honom väntar. Alla redan stå
Tillreds att upp i högtidssalen gå.
I Ommas hvalf han hellre gått att dölja
Sig och sitt qual, men måste nu likväl
(Så menskan är omgifvelsernas träl)
Till middagsbordet med de andra följa.

Förgäfves tar han, då han till sin stol
Emellan MÄRTHA och BRIGITTA visas,
Den ton, det skick, som plär hos hofmän prisas,
Att ge sin uppsyn sken af lugn och sol,
Fast de i hjertat störm och midnatt bära.
Nej, denna konst kan SVANTE aldrig lära:
Hans ögon röja, huru qvald han är,
Emellan den hans hjerta har så kär,
Och den som nu till maka honom ämnas.
Med ingendera vexlar han ett ord,
Och af dem båda åt sig sjelf han lemnas,
Dock af den förras blick i tysthet spord.
Hon rörs till tårar af hans djupa smärta,
Ehur dess orsak gläder hennes hjerta,
Den hon af systemn veta fick just nu.
Den sednare på honom aktar föga;
Ty hon har GRIP till venster, och de tu
Blott för hvarandra öra ha och öga.
Det märker han till slut, och spritter opp,
I det han tänker, strålande af hopp:
"Hvad om jag, tankspridd, namnen vilse tagit!
Om denna, som jag älskar, MÄRTHA är,
Och hon BRIGITTA, som har BIRGER kär?
Det är ej möjligt! Om jag mig bedragit,

Då jag på Susenborg misstänkte ren
Att hon BRIGITTA var, jag skulle sen
Mitt misstag funnit. Hörde jag ej alla
Omkring mig henne Fröken BRAHE kalla?
Blott Kungen vilse tog, det mins jag nu,
En gång, och bytte namnen på de tu.
Ach! den mig priset, som BRIGITTA, räckte,
Är ju den samma som min kärlek väckte.”

Till MÄRTHA sjelf stod på hans läppar fram
En fråga ren; men återhölls af skam.
Sen han för henne har bekänt sin låga,
Han rodna bör, att, hur hon heter, fråga.

Tag undan SVANTE och vid denna fest
Ej fins ett bröst der glädjen ej är gäst.
På nytt derute springer ölkaskaden
Ur ett ofantligt, outtömligt kar,
Och ned för berget, delt i floder, far.
Men mången grupp från landet och från staden
Ur egen korg i gräset gör sitt mål,
Ur egen flaska dricker brudens skål;
För hvilken äfven de, som intet smaka,
Med glada hjertan svänga om sin hatt,

Och ropa: "Lefve länge sällt och gladt
Vår store Konung, med sin hulda maka!"

För blotta nöjet att dem spisa se
Vill mången fasta, ville mången ge
Ett sjelfmant offer, till den rika skatten,
Som kungataffeln bär från land och vatten.
Så tänker hon, om läsarn henne mins,
Från Söderköping. ERLAND hållit ordet,
Och henne skaffat plats så nära bordet,
Att hon kan syna hvarje rätt der fins.

"Så liten lax! det är ju röding bara,
Som Vettern skryter med. Men hvad är den,
Hur den må stufvas eller såsas än,
Emot vår hafslax. Hade jag den rara
Här, lagd uppå mitt största silfverfat!
Jag skulle sjelf den fram till bordet bära
Och fatet med åt Kungens brud förära!
Nå! aldrig såg jag förr en sådan mat.
Är det af sockerdeg, det der till venster?
Så likt ett hus med torn och många fenster!
Och menskobilder utanför dess port!
Männ de ock ätas? — Steken är af hjort.

Med jagt-musik blef den på bordet buren,
Och regelrätt af Hofjägmästarn skuren,
Men bruden lät ock den ifrån sig gå.
Se, hon har druckit blott af vattenkaret,
Som är af ren chrystall, ehur der stå
Två vinkredenser för det höga paret.”

En skål för Kungen och hans hulda brud
Nu dricks i tältet vid fanfarers ljud.
Dervid af folket ropas trefallt hurra,
Ej blott från mark och sten, men gren och topp;
Ty, som när bin i lindens krona surra,
Det lefver i hvart träd. Och se! dit opp
Har mången burit med sig fulla kannan,
Och högt i skyn de klinga med hvarannan.

Nu Konung GUSTAF gyllne bågarn tar,
Och sen han först på skålen kongligt svarat
Och sina höga tankesätt förklarar,
Han säger så: ”Åt trenne andra par,
Vi hvart sin skål till en förening egna,
Som hela riket jemte oss skall fägna.”

Härvid en rysning öfver SVANTE går,
Och kalla svetten droppar från hans panna.

Också hos BIRGER och BRIGITTA slår
Af ångest hjertat, hotande att stanna;
Men när de höra hvar sin käras namn
Med sitt förenadt: hvem kan glädjen måla,
Hvaraf de sälla parens ögon stråla?
Som när ur gräfven står en vaknad hamn
Förklarad upp, och på den engel skådar,
Hvars glada röst till himlen honom bådard:
Så SVANTE nu på den han älskar ser,
Ej viss, om han på jorden lefver mer.
En engla-klang han hör i namnet MÄRTHA,
Då det om henne nämns, som har hans hjerta.
Till slut för HENNING och SOPHIA töms
En skål, hvarvid hans ridderskap ej glöms.

Tyst! hvilken sång till kungabordet når
Från kronan af en ek, som nära står!
Hvad foglar, nej, hvad englar, som der sjunga!
De späda rösters fromma böneljud
För alla paren stiga opp till Gud.

Hvem är den modren, den ännu så unga,
Som, i en krans af fem så söta små,

MARIA liknar, då att himlen nå
Hon bärs af englar, redan lyft från jorden.

”Det är din maka, OLOF TYSTE, ja!

Min blick på henne kan sig ej bedra.

Hvad härlig husmor är af nunnan vorden!”

Utroppte GUSTAF; ”jag lyckönskar dig,

Som både man och far.”

”Den lyckan mig
Ers Majestät har skänkt!” han lifligt svarar
Och vördnadsfullt sin tacksamhet förklarar.

Nu af MARGRETA Kungen veta får,
Att skåderätten, som på bordet står,
Är ej blott skänkt, men bakad af HELENA.
Det är ett kongligt slott, hvars grundsten bär
Vadstena vapen. WASAS ofvan är,
Lyft af två bilder: Friheten, den ena,
Har jemte bibeln i sin högra hand
En handelsflagga, lossad ur sitt band.
Den andra Svea är: ett lejon leker
Vid hennes fot och hon dess hufvud smeker.
Då var den bilden ej förnött ännu,

Och i en tid af ännu öfrig brytning,
Då ännu spordes Götha lejons rytning,
Den sade mer, än hvad den säger nu.

”Jag ser min tanke bildad här på bordet,”
Så vänd åt Tyste, Konungen tar ordet:
”Er stad ett kongligt residens skall få.
Det är en medelpunkt af mina länder:
Och en gång tör, ej stängd af Vetterns stränder,
Vadstenas flagga allt till Spanien gå.
En efterverld det stora verk fullbordar:
Från sjö till sjö emellan tvenne haf
Ett bälte sträcks, som här med läs och glaf
Vid Götha fästes, och dess lif omgjordar,
Så att i krig och fred, på sjö och land,
Hon rör sig fri, med Svea hand i hand.
Så för sig sjelf ett helt skall Sverge vara;
Och hur det slitas eller skakas må,
Jag lagt en grund, på hvilken det kan stå.
Men denna grund vi måste än försvara.
Mer än jag trodde DACKENS öfvermod,
Ger oss besvär och kostar infödt blod.
För att de arma bönderna förskona,

Jag tänkte fredligt mig med dem försona,
Men nödgas nu dem möta med mitt svärd.
Dig, SVANTE, jag förtror det: dig det värd,
Din ädla trohet redan har bevisat.”

”O Konung, folkets vän och landets far,
Och stor som menska blott,” var STURENS svar.
”Hvad nytt må uppstå, i en framtid prisadt:
Odödlig ära tillhör denna tid
Af frihetens och ljusets vunna strid;
Och detta rike, som du återställde, —
Blott med ditt namn, så länge Fjellen stå,
Och Bältens böljor på dess stränder slå,
Skall trotsa Vesterns hot och Österns välde.
En skål för Sverge, för dess fasta thron,
Dess fria folk och sanna religion.”

Härvid igen de gälla hornen ljödo,
Och ej blott berg och skog till gensvar bödo:
Ur folkets hjertan svarade en röst,
Som höjs ännu i alla Svenska bröst,
Af samma nit för Friheten och Ljuset,
För Fosterlandet och för Kungahuset.

ANMÄRKNINGAR.

Sid. 2. Qväf ej den tack, som sväller i ditt bröst,
Utgjut den i en sång.

Af en högre ton och ett större slag borde utan tvifvel ett poem vara, som egnas åt Fäderlandet af författarens tacksamhet öfver den lyckan att vara i dess sköte återställd. Sådant var ock det vågade försöket öfver Gustaf Adolph i Tyskland, hvartill denna känsla gaf honom mod, i trots både af tidens smak, som föga gynnar någon annan berättande poesi än den lyriskt romantiska, och af skolornas, den nyas så väl som den gamlas, magtspråk emot det moderna epos. Men då detta arbete af tillfälliga orsaker blifvit afbrutet, hvilka dock icke beröfvat författaren det hopp att med tiden kunna fullända det; fann han händelsevis, ibland utkast, som han gjort i sin ungdom, idén till närvarande poem. Ursprungligen var det ämnadt till ett skådespel; men nu ansåg han den episka formen mera lämplig, i synnerhet för det ändamål, som låg honom om hjertat, att framställa något, som tillhörde och utmärkte Sverge, icke blott i historiskt, utan i topographiskt hänseende. Äfven i detta poem, ehuru nedstämdt det är både till sitt ämne, som är blott en liten roman-händelse, och till sättet af dess behandling, som ej utesluter ens den lägsta folkklassemens seder och språk, förekommer likväl ett stort föremål, ett af de största, en svensk poet kan besjunga, sjelfva Gustaf Wasa. Dock är det

endast i sitt enskilda lif, han här framträder. Icke blott ifrån sina konungsliga bragder och värf hvilat han under hela den tid, poemet in- nefattat, utan det hör till handlingens gång och utveckling, att ehuru nära den rör hans hjerta, han dock icke deltar deri annorlunda, än med beständigt förnyade och undanröjda misstankar. Att låta honom ingen ting göra, och det oak- tadt, ja, just derigenom, synas den store Wasa: har utgjort svårigheten, om det ock icke utgör förtjensten, af detta för öfrigt anspråkslösa poem.

Sid. 2. Det är ej tiden blott jag ville måla,
Men äfven ställen.

Författaren har väl sjelf besökt den förnäm- sta lokalen, der handlingen föregår. Dock be- klagar han, att han ej kunnat göra en sådan sjöresa längs med Omberg, som i den nyligen utkomna, intressanta skriften öfver detta berg och dess omgifningar af J. Bohman (sid. 7 och föl- jande) är så skönt beskrifven. Endast till Röd- gafveln for han på båt ifrån Alvastra-sidan. Ån- nu mer beklagar han, att denna skrift ej förr kom i bokhandeln, än då redan det mesta af hans poem var tryckt. Emellertid har han i de sista sångerna användt en och annan af de upplysnin- gar, han der funnit.

Sid. 4 Dock hvad på scenen, innan kort kanske,
Vi få med fasa och förtjusning se:

Nemligen i den förra af Beskows begge tragedier öfver Erik den 14. Svante Stures olyckliga död ligger väl utom gränserna af detta poem, och hör ej till det intryck, som med dess både ämne och ton åsyftas. Emellertid torde dock en påminnelse derom uti inledningen ej
vara

vara otjenlig, dels till att väcka läsarens deltagande för poemets hjälte, dels att bereda hans uppmärksamhet på den lilla prinsen, som under barnsligt oskyldig lek tre gånger hotar att bringa i olycka den samme, han sedan såsom Konung i sitt raseri låter döda.

Sid. 6. De dubbla tu, som möttes vid Manilla.

Manilla heter ett ställe vid inloppet af Stockholm, der vår nuvarande Drottning och Kronprinsessa vid deras ankomst till Sverige 1823 emottogos af sina höga Gemåler. Om den obeskrifligt högtidliga anblicken af detta möte på den vackraste sommardag, i den skönaste natur, ibland en oräknelig mängd välklädda och glada människor får läsaren en så behaglig som liflig föreställning ur Grafströms af Svenska Akademien belönade sång öfver Deras K. H. förmälning.

Sid. 10. Alvilda.

Hon var en Norsk Prinsessa; och Messenius påstår, att Sverker hemtat henne ifrån Norige, och att hon då var endast förlofvad med Konungen af Danmark. Scand. Ill. T. XII. p. 89. Dalin återförmodar (Del. I. p. 72) att då hon följde Sverker, hon redan var Enka efter Nils. Lagerbring, som ej vill öferskylla hvad han anser hafva hört till tidens seder, tror Saxo Gramm. på hans ord, helst han är den ende, man i detta ämne kan fråga. Och han berättar (L. XIII. p. 244) att Sverker lockat henne från sin Gemål: "amatoriis primo legationibus sollicitatam, mox vero furtim abstractam ad suum usque connubium perduxit." Den sista meningen bevisar, att Rüh's (Geschichte Schwedens, Th. I. s. 139) har orätt, då han säger, att Sverker aldrig förmält sig med Alvilda, utan hållit

henne endast som frilla. Saxo, som han åberopar, säger blott att Sverkers son, Carl, blifvit före giftermålet aflad. Messenius bannas här öfver på Saxo, som på sådant sätt velat beflecka thalamum Regis Suetici honestissimum. Af lutter patriotism härrör hans dikt, att Alvilda ännu var oförmäld, när Sverker blef af henne intagen. "Neque etiam, tillägger han, Suercherus ipsam suis dignatus fuisse amplexibus, si Danus virginittatis florem prælibasset." Författaren anför allt detta blott för att visa huru äfven allvarsamma häfde-tecknare ej sällan försköna historien. — Alvilda, eller rättare Alfild, anses hafva anlagt klostret vid Omberg; åtminstone togs den första fonden dertill af hennes morgongåfva, och dess namn skall ferdom varit Alfilstad, hvaraf sedermera blifvit Alvastra.

Sid. 12. Kungens djurgård.

Det är ovisst, när den blifvit inrättad; dock är det troligt, att det skett redan i den katholska tiden, då klostret stod i sitt största flor. Se Bohman s. 43.

Sid. 12. Hur skall han hämnas då, när han blir ond,
Och likna Fäderna i blodig ära?

"De beständiga krigen med Danmark, hvilka vanligen hårdast drabbade gränsorterna, hade gjort invånarne i Småland till lynnet oroliga, missnöjda, eller så förvildat dem, att äfven deras glada samqväm länge varit utmärkta af folkets mordiska sinne. Bland dem har varit öflig en bardalek, som bestått deruti, att tvenne omkring sig spänt ett bälte så fast, att de icke kunde åtskiljas, och, så stående mot hvarannan med 3/4 quarters långa knifvar, sporde den ena den andra till: "Huru långt tål

du kallt jern?" hvarpå de med fingret utpekade på knifven, huru långt de skulle sarga och skära; sedan gick kampen an med den lösen: "Jag skall skära dig en flise, så sol och måne skall skina deri;" och icke sällan slöts sådan kamp dermed att de begge mördade hvarannan; hvarför ock hustrurna, när de gjorde sina män följte till gästabud och samqväm, skola, efter sägen, vanligen hafva tagit sveplinne med sig, osäkra att få sina män derifrån med lifvet." Så berättar Strinnholm (i Svenska folkets Historia under Konungarne af Vasaätten, 3 D. s. 378) efter Rogberg (Historisk beskrifning om Småland s. 182). Denne tillägger, att en sådan obändighet fortfor ännu i sednare tider: hvarpå han anför det bevis, att i ett gammalt magasinshus vid Urshults kyrka funnos några tusende hål efter kulor, hvarmed öfverdådige sällar under Gudstjensten skjutit till måls. I närvarande tid äro Smäländningarne ett lika saktmodigt, som redligt och flinkt, genom arbetsamhet, tarflighet och snygghet utmärkt folk.

Sid. 14. Om det besök, som Kungen gjort i Vreta.

I detta kloster tillbragte Margretas moder, Ebba Wasa, sin öfriga lifstid, sedan hon blifvit trogen till sin död den religion, i hvilken hon blifvit uppfödd. Ekeberg var annars den egendom, der familjen mest vistades; och att de unga frökarna der uppehållit sig, åtminstone tidtals, hos sin Broder Sten, är en naturlig föreställning.

Sid. 15. Frökens mor.

I denna titel är ett fel emot costumen; ty endast konungadöttrar hette den tiden fröknar. Jungfrur kallades då äfven den högsta adelns döttrar.

Men jungfru i stället för fröken skulle genom det bruk, som i närvarande tid sker af detta namn, på de flesta ställen hafva åstadkommit en tvetydighet, någon gång äfven en löjlighet.

Sid. 17. Fann Gideon det underbara skinnet,

Se Domareboken c. 6 v. 37.

Sid. 18. När hennes Far ibland de andra blödde.

Erik Abrahamson Lejonhufvud, Herre till Ekeberg och Loholm, Riks-Råd och Marsk, var ett ibland de många ädla offren i det blodbad, som Christiern tyrann lät tillstålla vid sin kröning i Stockholm den 8 Nov. 1520. Hans Fru, Ebba Wasa, var dotter till Riks-Rådet Erik Carlson till Norrby och Loholm.

Sid. 19. Vår Kungs Föräldrar —

Riks-Rådet Erik Johanson Wasa till Rydboholm var näst Biskoparne den förste, som vid nyssnämnda rysliga tillfälle måste lägga sitt vördnadsvärda hufvud under bödelsbilan. Hans Enka, Fru Cecilia Månsdotter af Eka, fördes fången till Danmark, der hon i Blåtornet, ett rysligt fängelse i Köpenhamn, omkom af hunger och köld jemte tvenne sina döttrar.

Sid. 20. Men fast det så med andra fruar hände.

Sigrid Baner, Christina Gyllenstjernas Moder och Gustaf den I:s Mormoder, Enka efter Riks-Rådet Nils Erikson Gyllenstjerna, var redan insydd i en säck och i vattnet neddöpad, då hon genom förböner och gåfvor blef till lifvet räddad.

Sid. 20. Jag tjent på Hörningsholm: der är en Fru —

Denna namnkunniga egendom, hvars nuvarande ägare, Herr Grefve Nils Bonde, derom för anstaltat en ganska märkvärdig beskrifning, författad af Kyrkoherden Ekström, tillhörde fordom Stureätten. Frun, som här är i fråga: hvilken Svensk läsare eller läsarinna känner ej henne, Sten Stures hjeltmodiga enka, den så sköna som dygdiga Christina Gyllenstjerna? Hon var Dotter af Riks-Rådet Nils Erikson Gyllenstjerna och Fru Sigrid Eskildsdotter Baner. Efter sin Mans död vågade hon ensam stå emot den Danske inkräktaren. Oaktad den undergifvenhet, som Riks-Råden och de förnämste af Adeln i Upsala hade svurit Christiern, fortfor hon att försvara Stockholm i sju månaders tid emot en ansenlig krigsmakt; och då hon till slut måste uppge staden, betingade hon för sig och sitt parti hederliga och förmånliga villkor: hvilka likväl af den trolöse tyrannen genast brötos. Ställd för en domstol, der hennes Gemåls fiende, Ärkebiskopen Gustaf Trolle, var på en gång hennes anklagare och domare, dömdes hon till döden; men räddades, som man tror, genom Severin Norrbys förord, och skickades i fångenskap till Danmark med sina fyra barn, af hvilka tvenne dödde i fängelset. Efter Christierns fall återkommen till Sverge, lefde hon i stillhet, utan andra anspråk än att uppfylla sitt köns pligter.

Sid. 23. Om du får lefva, blir af dig en man.

Detta är Konung Johans verkliga yttrande om Gustaf såsom barn. Det synes förutsätta någon särskilt anledning dertill, som likväl af de gamle häfdatecknarne icke är nämnd. I sådant fall bör väl poesin få fylla det, som brister i historien. I öfrigt äro alla dragen i väfverskans målning historiskt sanna.

Sid. 27. Hon kunnat till och med en hafsfru bli.

Danske Amiralen Severin Norrby, som kallade sig sjelf Amiral öfver det Baltiska hafvet, och en tid beherskade Gottland, erböd Christina sin hand, den hon likväl afslog, ehuru hon då ännu var fången.

S. sid. Slaghök och Beldenacke.

Den förre, en äfventyrare från Westphalen, som en tid varit fältskär, men genom sitt insteg hos Christiern slutligen blef Ärkebiskop i Lund, anses i synnerhet hafva tillstyrkt Konungen, att genom blodbadet i Stockholm utrota de förnämsta af Svenska Adeln: också blef han af Konungen sjelf därför straffad med både sträckbänk och galge och bål. Beldenacke, som förut varit Biskop i Odensee, fick sedan samma embete i Strengnäs till belöning för den tjenst, han med sin vältalighet gjort Konungen vid hans blodiga anslag. Då Gustaf kom till styrelsen af riket, tog han flykten, utan att man vet, hvad hans öde till slut blef.

S. sid. Värst var dock Sigbrit.

Hon var en Hollänsk Månglerska, som kommit öfver till Norrige. Dels genom sin vackra dotter Dyveke, dels genom sitt eget af naturen goda förstånd, vann hon öfver Christiern ett sådant välde, att de vigtigaste regeringsärender genom hennes råd och inflytelse afgjordes.

Sid. 28. Den gamle Riksnarrn Kungamakarn Thure.

Thure Jönsson Roos, Svea Rikes Råd och Rikshofmästare, hade icke endast vid den märkvärdiga Riksdagen i Vesterås 1527 ställt sig i spetsen för de med Konungen missnöjde, utan ock sedermera tillställt Vest-götharnes uppror, och der-

vid gått så långt, att han utsett en annan Konung, i Gustafs ställe, nemligen Måns Brynteson Lilljehök. Efter detta misslyckade företag tvungen att fly ur riket, sällade han sig till Christiern, då denne återkom till Norrige; men under begges vistelse i Kongelf fanns en dag hans kropp ligga hufvudlös på gatan. Dagen förut hade Christiern, som förskräcktes öfver de 3000 Svenska stridsmän, hvilka nalkades Kongelf, gjort Thure den förebråelsen, att han bedragit honom angående tillståndet i Sverige. Se Strinnholm D. 3. p. 185.

Sid. 29. Och kropp så stolt, som nånsin fåle bar!

Få ibland Svenske Riddersmän den tiden kunde i ridderlig bildning jmföras med Johan Thureson, Christina Gyllenstjernas sednare Gemål. Han hade tjent 16 år utrikes, dels i Tyskland, dels i Frankrike, och slutligen hos Kejsar Maximilian. Denne var så tillfredsställd öfver hans tapperhet, att han i hela sin krigshärs åsyn dubbade honom till Riddare. Vid ett besök i Sverige år 1525 blef han der, emot sin afsigt, fästad både genom Konung Gustafs ynnest och genom sin förening med Christina. Sin trohet emot Konung Gustaf beviste han vid alla tillfällen; och långt ifrån att deltaga i Fadrens upproriska stämplingar, upptäckte han dem för sin Konung. Så väl i den strid för Christian III i Danmark, hvori Gustaf deltog emot Lübeck, som i kriget emot Dacken, anförde han Svenska tropparne; och genom sin krigserfarenhet var han utan tvifvel den främste af Konungens fältherrar.

Sid. 30. — Man spår,

Att äfven hon en Kunglig krona får.

Catharina Stenbock, Margretas systerdotter, blef Konung Gustafs tredje Gemål.

Sid. 31. Och Meyer — som min man har känt som smed,

Marcus Meyer, som varit smed i Hamburg, gaf sig i Dansk krigstjenst och utmärkte sig så, att de Lübske, då de skulle bistå Kejsaren emot Turken med 6000 man, satte honom till anförare för denna tropp. Återkommen till Lübeck förente han sig med den der då till Borgmästarevärdigheten upphöjde Görgen Wollenwewer. Begge desse män styrde icke blott Lübeck, utan sökte ock genom sina ränker omhvälfva den Scandinaviska Norden.

S. 34. Sandbergs tafla,

Den föreställer Riddarhustorget, der en samling af Svensk allmoge från alla landskap i riket, som i de särskilda drägterna äro utmärkta, står omkring Gustaf den förstes bildstod och betraktar den med uttryck af vördnad och beundran. Främst utmärker sig en grupp af Dalfolk, ibland hvilka en ansenlig gråhårsman närmast bildstoden, med handen åt den upplyft, berättar för de öfriga om den store Konungen något, som fäster allas uppmärksamhet och rör deras hjertan. Denna lika sannt och lifligt utförda, som med en enkel storsinnighet uttänkta tafla hedrar sin Mästares fosterlandskänsla ej mindre än hans snille och pensel.

Sid. 35. Emellertid må med ett ögonkast

Vi gå att klostret öfverse med hast.

”De ännu quarstående, vidt kringspredda lemingarna efter klosterbyggnaden utvisa, att den varit af vidsträckt omkrets.” Bohman s. 88.

S. sid. Gerhard den franske.

Se om honom Rhyzelii Monasteriologia Sviogoth. p. 129. Han berömmes såsom ”vir honestæ

adolescentiæ, columbinæ simplicitatis et religiosissimæ conversationis.”

Sid. 38. Tänk! för den tiden är det ej, min sann!
Så liten samling!

Kloster-bibliotheket i Alvastra räknas af Messenius bland de förnämsta i riket. Deplorant librarii, vastationem Alvastrensis, Varnhemensis, Stockholmensis, et Visbyensis, quod binis codicum optimorum vetustissimorumque millibus abundabat. Scand. Ill. T. XV. Ded. till Gust. Ad. p. 4.

S. sid. Vek från din väg, för att hos Luther stanna,
Och i hans händer svor din själ från Gud.

Claudius Hvit var Dominicanermunk (enligt Messenius i Calmar, enligt Rhyzelius i Skenninge) och satte sig med ifver emot de Lutherske Reformatorerne Olaus och Laurentius Petri: hvarföre ock Biskop Brask hade till honom en stor lit. Men sedan han, i den afsigt att disputera med Luther sjelf, hade rest i sin munkdrägt till Wittenberg, blef han genom samtal med honom öfvertygad om sanningen af hans lära; och var sedan en så mycket ifrigare Lutheran. Återkommen till Sverige, efterföljde han äfven Luther deri, att han gifte sig med en Nunna. Hon hette Ingeborg och var ifrån Skenninge kloster. Se Messenii Scand. Ill. T. V, p. 13, 94.

Det är utan tvifvel samme man, som Messenius på ett annat ställe (T. XV, p. 99) kallar Nicolaus Hvit och ställer emellan Brask och Galle såsom en häftig motståndare af Reformationen. Claus, en vanlig förkortning af Nicolaus, har lätt kunnat förblandas med Claudius. Med begge namnen står han i Rhyzeli Biskopspegel. Det är likväl ovisst om han någonsin var

Biskop, ehuru han en tid förestod Linköpings Stift, sedan det blifvit lemnadt af Jöns eller Johannes Haquini, hvilken efteråt i poemet förekommer. Det vissa är, att han till slut blifvit Kyrkoherde i Söderköping, der han i tio års tid var församlingen till mycken uppbyggelse. Han dog 1569, och blef buren i grafven af qvinfo k, emedan allt manfolk hade rymt ur staden för Danskarne, som då innehade staden. Se Rhyzelii *Episcoposcopia Sviogothica*, p. 126.

Sid. 39. De tvenne bröder rest, af hvilkas nit
Det nya ljuset bragtes ända hit.

Olaus och Laurentius Petri, genom hvilka Lutherska läran först blef i Sverige införd.

S. 41. Hur jag Alvastra gods åt honom sköter.

Klostret blef väl redan 1528 lemnadt i världsliga händer, nemligen i Riddaren Birger Nilsons. ”Dock efterläts Abboten Thorkil, efter han befanns hafva väl hushållat i klostret, blifva der qvar under sin ålderdom och för en viss ränta åt kronan hafva inkomsterna under arrende.” Rhyzelii *Monasteriologia*, s. 131.

Sid. 43. Dem jag befallt till Lappland sig bege.

Eodem anno die S. Gereonis ex mandato Regis nostri Dn. Gustavi exivit frater Benedictus Petri ad inducendum populum Lapponicum ad divinum cultum. *Diarium Vazst.* p. 179.

Sid. 46. Det gick så till.

Se Tegel, Gustaf den I:s historie D. 2. s. 4. Svante blef på vägen varnad för Lütke Möller, men svarade med sitt vanliga ädelmod: ”jag kan aldrig tro, att Lütke är den, som mig förräder eller förköper (säljer), efter han hafver ju

haft mycket godt i Sverge och hafver stor handling med min moder och flera der i riket.”

Sid. 49. Den underligt så nämnda Karlaknapp!

”Påfven Alexander III visade sig äresam emot Sverges förste Ärkebiskop (Stephanus), i thy han gaf honom icke allenast en vidlöftig och mycket betydande fullmägt, jemte ett bref till alla då varande Svea och Götha rikets Biskopar, görandes dem till hans suffraganeos eller lydbiskopar, som honom, såsom sin förman, hedra och lyda skulle, utan ock en *Librum Evangeliorum*, en Evangelii-bok, den de andelige sedan nämde Karlaknapp: utan tvifvel af dess innehåll, som ingalunda måtte varit Evangelisk lära, utan några secreta Påfvens articklar eller hemliga instructioner för Ärkebiskopen och hans efterträdare, huru de skulle efter hand knäppa karlarna, det är styra, kufva och under Hierarchien eller Påfveväldet bringa de verldsliga, ja, ock sjelfva Konungarna, eller alla, som för sin frihet ville sig karlaktigt uppföra. Visserligen måtte de, som visste bokens innehåll, af sådant karlarnas knäppande nämt henne Karlaknapp, och ingalunda hvarken Påfven, eller dess cancellie gifvit henne det namn, emedan knappt någon i Rom då visste hvarken hvad karl eller knäpp och knapp egentligen mände betyda.” *Rhyzelii Episcoposcopia Sviogothica. S. 29.*

S. sid. Ja, heldre ville han sett honom bränd,
Än klädd på Svenska, och af alla känd

”Då några Djeknar en gång kommo från Upland till Biskop Brask i Linköping, har denne frågat dem, hvad Lutheranerne predikade? Djeknarne svarade: Att Påfven af dem kallas Antichrist

och Prelaterne Antichristi anhang. Då har Biskopen sagt: det är ej längesedan, då Riksförståndaren Sten Sture den Yngre förde mig på sin högra sida; och nu skall jag utropas för Antichrist. Han sporde dem vidare, hvar på dessa nya lärare grunda sig. Djeknarne svarade, att de beropade sig på Paulus. Dervid Biskopen rusat upp från sitt säte, och i sin ifver yttrat: bättre hade varit, Paulus blifvit bränder, än att han skulle varda af hvar man känder. Strinnholm (Svenska Folkets Historia under Konungarne af Wasa Ätten, D. 2, s. 447) efter Rasmus Ludvigsson.

Sid. 54. Han hette Erik, såsom ni, den lilla.

Här är den gamla sägen följd, enligt hvilken Fale Bure på sina armar skulle burit Prinsen under mordet. Denne måste dock då redan varit en ung man; och hela händelsen har i historien fått ett annat utseende. Se Lagerbring.

Sid. 58. Blott Axel Roos, som dock så nära bodde, Sig undanhöll, af treskhet som man trodde.

Till den gamla och förnäma, med Wasarne beslägtade Ätten Roos hörde, som bekant är, den ryktbare Rikshofmästaren Thure Jönsson; hvilken var ett slags öfverhufvud för det parti af Adel och Biskopar, som uppreste sig emot Konung Gustaf. Då ingen af hans söner ej heller någon annan historisk person var tjenlig till författarens afsigt med den karakter han i Herrn på Susenborg ville framställa: så diktade han denne Axel såsom Thure's nära släkting. Hvad Susenborg angår, så vet man derom föga annat, än att det varit ett befästadt slott, helt nära Vadstena beläget, och äldre än både klostret och sta-

den. Enligt en sägen i orten, skall det till slut ramlat ner i sjön.

Sid. 59. Ej mer en Thorgny mellan kung och folk —

Thorgny Thorgnyson, hvars förfäder under många Konungars tid varit Lagmän i Upland, beklädde detta viktiga kall i Konung Olof Skötkonungs tid, och höll till honom ett ganska strängt tal vid Upsala ting, då Freden emellan Sveriges och Norriges Konungar skulle afgöras. Han beskrifves af Sturleson (i Konung Olof Haraldsons Saga, C. 77, 79) såsom en till hög ålder kommen, ovanligt reslig, skön och värdig man, hvars skägg var så långt, att det låg honom i knäet. Han hölls för den visaste man i Sverige; och då han stod upp att tala, trängde sig alla fram för att lyssna till hvad han sade.

Sid. 61. Knut Posses verk det var

Knut Posse var en af Sten Sture den äldres trognaste och käckaste anhängare. Han deltog med honom i striden på Brunkeberg och följde honom på fälttågen till Finland och Gottland. Den namnkunnigaste af hans bedrifter är den, då han upphäfde Ryssarnes belägring af Wiborg 1495. Derom äro många dikter utspridda, och för den så kallade Wiborgska smällens skull hölls han för en trollkarl. Många sätta hela händelsen i fråga. Se Porthan till Iuusten Chron. Ep. Finl. s. 626.

Sid. 63. Vid Erlands port, en öfvervåning skjuter
Ur väggen fram sitt öppna glada loft.

Om detta urgamla, allmänt brukliga byggnadssätt kan läsaren bäst få begrepp af den teckning af Ornäs, som fins i 1 häftet, 4 pl. af Ett År i Sverige.

Sid. 65. Dock adelsenkor klä sig likaså,
Med manteln svart, som min, och kjorteln blå.

Författaren mins, att han tagit detta ur Diar. Vazst.; men kan ej nu igenfinna stället. För öfrigt har han, hvad kostumerna angår, ej i en sådan omständlig beskrifning af dem, som nu är vanlig uti romaner och poemer, kunnat ingå, dels af brist på tillräcklig kännedom, dels af både olust och oskicklighet till en sådan målning.

Sid. 69. Junker Ebba.

Ebba Lilljehök, dotter af den vid Vestgötha-upproret till konung upphöjde Måns Bryn-teson och fru till Sten Lejonhufvud, Drottning Margaretas bror, kallades Grefve Ebba för sin manhaftighets skull. Hon är ryktbar för sina rättegångar och det sätt, hvarpå hon fört sin talan: hvarom Carl IX i ett bref till Grefve Magnus Brahe yttrar sig, "att det en quinnsperson illa anstår, och synnerligen i en så hög ålder, som hon är kommen till." Se Lönnboms Hist. Upplysn. 3 Del. p. 8. Jemför, i 4-Delen, p. 74, hennes inlaga angående sin fordran i arftägten efter sin moder. Följande utdrag derur torde roa läsaren, helst det upplyser om tidens seder, i synnerhet hvad klädseln angår. "Till det fjerde. Då min kära saliga moder gaf mig uti mans våld, gaf hon mig aldrig mera hem till bos och ingen råd hade hon tillit, om hon ville hafva sin gods igenlöst, än en blå sidendrägt, var fyra stycken sindall uti, och tu röda och gröna silkes-sparlakan. Till mitt Bröllop gaf hon mig en röd sammetskjortel och köpte dertill några stycken hollandslärft och tu eller tre pund ynse-guld. Det var allt hvad hon kostade på mig till bröllopet. Hvad annat mera mig behöfdes till nödtorften, det köpte den goda och dygdefulla Drottning Margareta af gunst och nåde sin underdånige broder till behag. Till-

förne hade hon gifvit mig en half sammetskjortel, som förut hade varit hennes, och ofvantill var han med blått Ryssa Damask, som då var sed på den samma tid att draga, en kjortel af blått diridumdej och en kjortel af gult kartek." — Derpå uppräknar hon hvad hennes syster (Grefvinnan Ingeborg, gift med Gustaf Johanson af Tre Rosor) har fått af sin moder. "Till hennes bröllop gaf hon henne sköna perlehufvor och guldhufvor, rödt karmesi-sammet till kjortel och kåpo med perlestickar-arbete, svart sammet till kjortel och kåpa med annat gullad förbrämadt, förutan idel svart sammet, siden atlask, siden kamelott, siden damask och annat sådant. Hennes brudesäng med gylden-duks dynor, listerna med perlestickare-arbete, täckenet af rödt sammet, öfverströdt med Vapnkretsar och i perlstickar-arbete. Item halftannat hundrat ungerske gyllen till att låta göra sig en kede af efter bröllopet," o. s. v.

Sid. 70. Ur fenstret hoppar ned i päronträdet.

Händelsen gick alldeles så till, som Michel berättar. Allt det kongliga hos Måns Bryntesson satt i hans höga växt och vackra utseende.

Sid. 87. Och af den känslan hennes skönhet vann
En uttrycksfull högtidlighet o. s. v.

Hvem påminner sig icke härvid det intryck åsynen af vår nuvarande Kronprinsessa gjorde i allas hjertan, då hon ifrån Haga höll sitt intåg i Stockholm?

Sid. 88. Så skall en Kung se ut i Svea rike,
Der hvar och en vill bli sin förmans like.

Detta påminner om Konung Gustafs eget märkvärdiga yttrande om sitt folk: "Svensken är högsint," sade han, "ofta i ogjordt väder. De mäg-

tige, som vi ännu hafva, äro mestedels regerings-
sjuke, som ock låder vid menige man, och de
Svenska allmanneligen till lynnets, att behöfva
karlasinne och orädder utaf sin Konung. — De
lida icke orättvisa och trældom; ej heller gerna
en meser; dem höfves väl en glädtig, men ock
basker; — intet fingret emellan." Det hör ej hit
att anföra den öfriga förträffliga karakteristiken.
Dock kan jag ej undgå att tillägga detta så träf-
fande ord: "Svenskarne äro ett ostyrigt, men till
storverk fallit folk." Se Handlingar rörande Skan-
daviens Historia, D. I., s. 41.

Sid. 97. Vid Brännkyrka med mig, du Gråhårsman,
Slogs som en yngling;

I det namnkunniga slaget 1518, då Gustaf
Erikson förde hufvudbaneret och vann öfver
Danskarne en fullkomlig seger.

Sid. 98. Och såsom ök för plogen sjelfve gå.

Läsaren vet, att under det Danska förtrycket
sådant i sjelfva verket skedde. Ja, det berättas,
att hafvande qvinnor blifvit spända för plogen.

Sid. 110. En som förrädare mot Sverge var

Grefve Johan af Hoya eller von der
Höje var 1524 inkommen i riket, vann Konung
Gustafs förtroende, och blef gift med hans sy-
ster Margareta, enka efter RiksRådet Joa-
chim Brahe, som med sin Svärfader på Stock-
holms torg hade gått till döden. Grefven förlän-
tes först med Stegeborgs slott och län, och sedan
med hela den delen af Finland, som lydde under
Wiborg och Nyslott. Att han blef en förrädare
emot Gustaf, och efter sin flykt ifrån Wiborg
förente sig med hans fiender i Lübeck, är en känd
sak;

sak; men häfderna upplysa icke hvad hemlig orsak han haft till den klagan, han för öfver Konungen, i den honom tillagda visan:

En stor Herres vrede
Sätter mig och flere
Utaf min led så vida,
Förutan all skuld.
Gud vare mig huld!
Mot våld hjälper intet strida.

Med stort tålmod
Drager jag mitt ok:
Jag kan det ej annars rätta.
Ho dubbla vill,
Han måste till spel
En lika skans uppsätta.

o. s. v. Se Strinnholm, p. 238. Grefvinnan sjelf synes hafva deltagit i sin mans missnöje, då hon hvarken vid hans flykt eller ens efter hans död (1534) begaf sig till Sverge, ehuru dertill af sin konglige Broder uppmanad, utan qvarblef i Revel, der hon dödde 1537; hvarefter hennes begge barn af första giftet till Sverge återkommo. Sonen Per Brahe blef af Gustaf I upphöjd till Riks-Råd, och af Erik XIV till Riks-Drots och Grefve af Wisingsborg. Dottren Brigitta blef gift med Riks-Rådet Birger Nilson Grip till Winäs.

Sid. 111. Så nära Calmar slott, der Germund bär
En vaksam omsorg

Germund Svenson, Ståthållare på Calmar slott, ömsom underhandlade med Dacken, ömsom stridde med honom tappert. Tegel, D. 2, s. 180.

Sid. 123. von Pyhy.

Hans namn skrefs äfven Phy, hvarpå Michels ordlek syftar. Om denne ryktbare man se Rehbinders Biogr. öfver Svenska Rikscanslerer. s. 33.

Sid. 124. Har Ni ej hört om Hennings käcka strid
Med Lyder Frisman —

Se Gustaf den I:s Historia af Celsius,
D. I., p. 116.

Sid. 127. Stalldrängen Jöns —

”En hufvudjugare och arg förtviflad skalk, benämnd Jöns, en husqvinnas son uthi Björkestadha socken i Tiwrebo härad, af hvilkens fader ingen visste rätteligen säga, den der tjent hade först en Adelsman vid namn Knut Anderson (på Ökna) för en stalldräng, och stal ifrån honom fyrtie mark penningar, och sedan kom till Nils Krumme (på Örboholm) i tjenst, och drog så med ominne ifrån honom upp i Dalarna, gaf sig der ut för Herr Sten Stures äldste son och kallade sig Junker Nils Stenson, ändock Herr Sten Stures rätte Son, Nils Stenson, än då lefde, och var uti Konung Gustafs Hof, en ung person på sitt trettonde år åldrig; hvilken om sommaren härefter blef död uti Upsala och der med stor process begrafven uti Domkyrkan emellan Konungsstolen och S:t Sebastiani Altare. Den förenämde arge skalk och tjuf var något dejelig under ansigtet och kunde väl tala för sig, och lög Dalkarlarna fulla, som bodde öfverst i Mora, Orsa och Lexands socknar, föregifvandes att efter han var (såsom han sade) bördig till riket efter sin Fader, så kunde Konung Gustaf intet lida

honom, utan så ofta Hans Kongl. Majestät såg honom, grep Hans Majestät till sin värja och ville dräpan." Tegel, D. 1, p. 140. Vidare utföras behöfver ej den allmänt kända historien. Se, jemte Dalin och Celsius, Strinholm, D. 2, s. 463 f.

Sid. 131. Der först den äldre, sen den mindre dog.

Det sanna af denna historie är, att tvenne af Christinas barn dödde under hennes fångenskap i Köpenhamn.

Sid. 139. — Hos Polens Konung.

I sjelfva verket hade Ärkebiskopen Johannes Magnus vid sin flykt ifrån Sverge, utan tvifvel af eget bevåg, begärt åt Konung Gustaf af Konungen i Polen, Sigismund I, hans äldsta dotter Hedvig, halfsyster till Prinsessan Catharina Jagellonica, som sedan blef Konung Johan III:s Gemål. Också hade Sigismund dertill samtyckt, och lofvat en hemgift af 100,000 gyllen, med vilkor att den Svenske Konungen skulle öfverge Lutherska läran, hvarpå Gustaf likväl lemnat ett platt afslag. Se Dalin och Strinholm, D. 2, p. 518.

Sid. 140. Och nyss försköt sin Drottning Englands Kung

Henrik VIII skilde sig från sin Gemål, Catharina af Spanien, för att gifta sig med den vackra Anna Boleyn, som han sedan lät halsugga för att ägta den yngre Johanna Seymour. Efter hennes död i första barnsängen förvälde han sig med Anna af Cleve; men blef genast ledsen vid henne och upphäfde giftermålet. Derpå tog han till gemål Catharina Howard, som han snart lät aflifva på den grund, att hon

före giftermålet varit honom otrogen. Dervid utgaf han den lagen, att om något fruntimmer, som icke vore ren jungfru, skulle understå sig att trädde i ägtenskap med Konungen af England, vore hon skyldig till högmålsbrott. Slutligen gifte han sig (för säkerhetens skull, sades det) med en enka, Catharina Parr, som ändtligen öfverlefde honom. Anna Boleyn blef halshuggen samma år, som Gustaf trädde i ägtenskap med Margareta. Redan det exemplet var tillräckligt för malisen i Michels tal.

Sid. 154. Det är en kulle, hög och brant och rund;
Och på dess hjessa står i denna stund
Ett klot af sten.

Af Ingelshög finns i Dahlbergs "Svecia antiqua et hodierna" en afritning, som visar äfven denna namnkunniga sten.

Sid. 155. Öknamnet Godstag —

Af hämdgirighet emot Gustaf Wasa har Johannes Magnus i sin historia, ibland andra diktade regenter, satt en tyrann vid namn Godstag. L. VIII, c. 39.

Sid. 160. Som med så grofva brott förena kan
En art af storhet.

Dackens karakter är väl här litet förskönad: dock säger Brahe sjelf om honom, att han var en blödig förrädare i jmförelse med lille Jösse, hvars tidiga död förekom mycken ofärd; ty han var för sin djerfhet och grymhet ej mindre utmärkt, än genom sina sex fingrar och sex tår på hvardera handen och foten.

Sid. 163. Och fann en hand, en fot, en qvinnospena,
Bredvid en bila, ritade med blod.

”Mag. Anders i Wi lät utgå en budkaffe på ett blodadt bräde, hvarpå var skrifvet: en hand, en fot och en qvinnospena, dem han sade, att Konungen ärnade låta afhugga alla Smålands invånare af båda könen.” Dalin D. 3, s. 381.

Sid. 170. Vidunderliga bilder —
— utaf droppsten gjorda —

I flera underjordiska hålor finnas sådana besynnerliga lekar af naturen. Namnkunnig för dem är i synnerhet hålan vid Adelsberg i Krain. Se Gemälde der phys. Welt von J. G. Sommer, 2 Th. s. 217. Med poetisk frihet har Författaren föreställt sig någon ting dylikt i den så kallade Disarsalen vid Skurugatan, såsom en möjlig anledning till sagan om Skuru-Gudarna. För öfrigt beklagar han, att han icke haft tillfälle att sjelf se detta märkvärdiga ställe, utan måst rätta sig blott efter den beskrifning, som han derom dels hört af en resande, dels läst hos Tuneld, 2 D., s. 138, och Rogberg (l. c. p. 386). I Dahlbergs Svecia finnes en afteckning deraf.

Sid. 180. Emellertid går Svante fram till lunden.

Dalin (D. 3, p. 302) berättar, att ännu i hans tid en lund på Ekeberga nämndes efter Margareta. Författaren, som besökt stället, kunde dock icke med visshet igenfinna den.

Sid. 184. Men Philomela är du —

Då näktergalar för icke många år sedan funnos i Mälaren på Svartsjölandet, är det åtminstone en möjlighet, att de äfven vid Hjelmaren någon gång varit hörda.

Sid. 186. — Klädd i stammet
Med sidenkorder —

Stammet var ett mycket fint och tunnt ylletyg, som nyttjades endast af förnåma personer. Se Murberg om kläden i Gustaf I:s tid, i Kongl. Vitt. Hist. och Ant. Ac. Handl., 3 D., p. 109. Korder lär varit ungefär hvad man nu kallar puffar på kläder.

Sid. 207. Den till ett hjertas bild sig synes närma —

Den i texten använda, ej särdeles lyckligt eftergjorda bokstafven visar för mycket tydligt ett hjerta: hvarigenom det, som hos en förälskad yngling kunde vara ett förlåtligt spel af hans känsla, får utseende af något sökt och tillkonstladt.

Sid. 211. Och ren hans hufvud rullar ner för backen —

”Något derefter lät Nils Dacke slå ihjäl Måns Hane, af hvilken släkt och vänner, som var stor och myndig, Dacken fick sedan ett stort hat.” Tegel, D. 2, s. 165.

Sid. 219. En Dotter af Kung Carl i Magdalena,
Totts enka, lefde än.

Hon dödde redan 1495, men hade möjligen kunnat lefva till denna tid, ehuru hon då skulle varit öfver 80 år. Författaren tillät sig denna anachronism för att genom hennes person, dels erinra om den oroliga tiden under Calmare-Unionen, ifrån hvars ok Gustaf Wasa frälst Sverige, dels upplifva den följande taflan af Wadstena kloster. Genom sitt sista tal före sin död deltar hon äfven i poemets handling. Om hennes man, den mäktige Iwar Axelson Tott, se Botin, Dalin m. fl.

Sid. 222. Och kastar af sig den i tusen stycken.

”Äfven under den starkaste isbeklädning herrskar i denna sjö ett oroligt lif: förfärliga råkor öppna sina roflystna gap ur det svarta djupet; understundom uppbyter isen i sådan hast, att lakmetare icke ens hinna rädda sig till landet, utan måste; och lyckan är ändå god, segla omkring på ett isstycke, stundom flera dygn, tills någon barmhertig vind förer detta till land och förlossar dem, som ej redan äro hungrade eller frusne till döds. Till en sådan oro och opålitlighet äro strömdragen den väsentliga orsaken, måhända ock de uppträngande underjordiska vädren: ty man hör ofta ett förfärligt dunder och brakande, som skakar och sönderbyter ismassan.” Bohman s. 114.

Sid. 223. Men isen framför dem ock söndergår:
En ö instänger dem nu.

”År 1826 befunno sig 12 till 14 fiskare, som lägrat sig på isen utanför Omberg, i en hast på lösa sönderbrutna stycken. Efter ett långt förfärligt kringsväfvande räddades en del vid Wisingsö, d. ä. 4 mil ifrån det ställe, der de började sin äfventyrliga segling.” Bohman s. 124.

Sid. 225. Har du ej hört, hur Ingolf blef martyr?

Anledningen till denna dikt är tagen af följande anteckning i *Diarium Vaztenense*, vid år 1388: *Ingolphus multum dilexit beatam Virginem; nam cum Capella comburebatur, ob amorem imaginis illius, quam secum attulerat, dum claustrum intravit, in mediis flammis se injecit, arripiensque imaginem et in reditu involutus est flammis. Cujus animam pie credendum est beatam Virginem, cujus amore mortuus est, ad cœlos deduxisse.*

Sid. 251. Jöns från Linköping.

Johannes Haquini (eller Magni, som han af Messenius kallas) var Domprost i Linköping och blef efter Brask, då denne hade rymt ur riket, förordnad till Biskop. Katholik i hjertat, nedlade han efter någon tid sitt embete, hvartill han aldrig blifvit invigd, och bekände sig å nyo till den Påfviska kyrkan. Han hade studerat utomlands och blifvit Doctor Decretorum. — Dock synes ekonomien varit hans hufvudsak, att dömma af följande rim, som Kyrkoherden Jonas Klint om honom författat: (Se Rhyz. Episc. s. 125)

Efter han hade intet att göra,
 Utan äplegårdar stickta och rödja,
 Åker och humlegårdar rätt försann
 Bekymrade han sig om, som en man,
 Stenbroar på gator och vägar lägga,
 Timmer och ved, huru man detskulle hugga o. s. v.

Allt detta hedrar honom utan tvifvel, helst då det uttryckligen heter, att han intet annat hade att göra. Emellertid har Författaren deraf, äfven som af hans återgång till den Påfviska religionen, fått anledning att låta hans bild, såsom andelig man, synas i en mindre fördelaktig dag. Poeterne, som sjelfve bekänna sig för diktare, äro icke, och kunna icke alltid vara, historiskt samvetsgranne. Författaren behöfde en representant af den då ännu öfriga Katholicismen, och ville framställa den i en person, som påminte i ett hänseende om Brask, i ett annat om Johannes Magnus.

Sid. 264. Men när i korgen Mäster Olof träder
 En Leviathan han af honom gör.

”Mäster Olof i korgen” kallades Olaus Petri för det han predikade i en högt uppställd pre-

dikstol, som lär haft skapnad af en korg. Leviathan var i sjelfva verket ett af hans bestraffningsord emot Konungen sjelf, som han ej skonade ens ifrån predikstolen. En af hans predikningar emot de grufliga eder och Guds försmädelser, som utkom 1539, innehöll hänsyftningar på Gustaf.

Sid. 272. Hvad icke jag förstår, förstås af Gud.

Detta påminner om det svar, som de begge Reformatorenes moder gaf dem, då de frågade henne om hon förstod Munkarnes latinska messor: "Icke förstår jag dem, men då jag hör dem, beder jag af hjertat, att Gud måtte låta sig deras bön behaga."

Sid. 277. Han blåste på ett kål i sina klor

Läsaren mins att deras fader Peder Olofson var smed.

Sid. 283. Sen Carin skrinlagd blef

Beskrifningen på denna akt är gjord efter Diarium Waztenense, s. 147. Beklagligen äro sådana omständligare berättelser der ganska sällsynta.

Sid. 284. Höll tal om Carin, hur hon följt exemplet
Af modrens helga dygd i vaggan ren,
Och fastän gift, var som en jungfru ren.

Ibland annat, som redan i hennes spädaste barndom ansågs båda det tillkommande helgonet, räknades det, att hon försmådde sin ammas bröst, hvilket härleddes deraf att hon märkte hennes okyskhet. Då hon var giftvuxen, måste hon af lydnad för sin Far träda i äktenskap, men försmådde sin man Eghard till ett fullkomligt kyskhetslöfte, som de under hela sitt giftermål höllo.
"In Domino castissime pariter degentes, sub pompa

seculari, sancta quadam calliditate, hosti pudicitiae illuserunt." *Vastovii Vitis Aquilonia*, p. 108.

Sid. 286. — Hon är canoniserad,
Men Carin blef blott beatificerad.

Till canoniseringen hörde, att helgonets namn intogs i canon eller litanian och att kyrkor och altar till dess ära invigdes; beatificeringen innebar endast, att den döda blef förklarad salig och att dess ben skrinlades och dess bild i helgedomen uppställdes.

Sid. 287. S:t Britas blomma.

Denna lökväxt, *Allium ursinum*, växer ännu i Vadstena kloster-trädgård. Der finnas äfven päronträd af egen art ända ifrån klostertiden.

Sid. 291. Man fann der ben af barn, som, brottsligt födda,
Än mera brottsligt kastats dit förblödda."

Denna upptäckt berättas hafva skett då Riksföreståndaren, Hertig Carl, vid sin broders Hertig Magni begrafning år 1595 besökte klostret, hvars fullkomliga upplösning blifvit en följd deraf. Se *Rhyzelii Monasteriologia Sviogoth.* s. 97.

Sid. 293. Gråvordna krigsmän. —

— — — Jungfrur himmelsblå.

— — — — —

Och bofvar, hvilkas blick blott kunde dräpa —

— — — Emellan lakan qvedo

Gulbleka hamnar.

Vadstena kloster har varit användt än till Krigsmanshus, än för det Adliga Jungfru-stiftet, hvars medlemmar bära en himmelsblå dräkt, än till Tukthus och Sjukhus. Därhuset är i en an-

nan, nära klostret belägen byggnad. Det var af hushållning som det präktiga koppartornet på den vackra klosterkyrkan nedtogs, jemte det förra koppartaket, som var mycket högre än det närvarande.

Sid. 295. Här fann Elisabeth, mot klippan slagen
I lyckans blinda skär, en säker hamn.

Elisabeth, en Holsteinsk Prinsessa, var förlofvad med Konung Håkan i Norrige, son af Svenske Konungen Magnus Smek. Hon hade redan antagit titel af Norriges Drottning och stigit om bord på ett skepp, som skulle föra henne till Sverige; men en storm dref henne till Köpenhamn. Den listige Waldemar emottog henne med vänskap och aktning: och uppehöll hennes afresa med förevändning af årstidens stränghet. Emellertid spelte han så med Håkan och hans far, att de bröto förbindelsen med Elisabeth, som visste frukta ingenting, förrän i hast bröllopet firades emellan Håkan och Waldemars dotter Margreta, hvilka redan tvenne gånger förut varit förlofvade. Denna förödmjukelse sårade så djupt Elisabeths hjerta, att hon ej hade mod att vanärad återvända till sin hembygd, utan begaf sig till Vadstena kloster, der hon förblef till sin död.

S. sid. Här den likt englar stridande Philippa
Tre kronor lade ner med segrens krans.

Hon frälste Köpenhamn då det anfölls med en stor sjömak utaf Hansestäderna, hvarvid hon sjelf anförde striden. Hvarken denna eller hennes öfriga förtjenster och dygder erkändes af hennes otacksamma Gemål, Erik XIII: icke endast misskänd, utan misshandlad, begaf hon sig till Vadstena kloster, der hon inom få veckor slutade sitt ärofulla lif.

Sid. 295. Här hade ock Christina velat stanna —

Hennes Gemål, Konung Hans, som flydde ur Sverige då Sten Sture ånyo blef Riksförståndare, lemnade henne qvar att försvara Stockholm, hvilket hon ock med tapperhet gjorde i åtta månaders tid, hvarefter hon fördes till Vadstena kloster, der hon tillbragte mer än tvenne år. Huru Konung Hans emellertid hade sällskap af Jungfru Edla, låter den gamla Rimkrönikan honom sjelf berätta så:

Alltid skulle hon åka med mig i släde:
Det gjorde jag för lust och glädje.
Hon kunde väl skämta med sin ord,
Och tärning kasta öfver tafvel-bord.

Sid. 296. Att jag ej delte mina systrars lott, —

Tvenne af Konung Carl VIII:s döttrar, Richissa och Brigitta, voro Nunnor i Vadstena kloster. Der ligger äfven deras moder Catharina begrafven.

Sid. 299. En äkta Svensk, sitt lands, sin Konungs vän

Läsaren torde erinra sig, att hennes egen man, Iwar Axelson, var född Dansk, och stod i ett ganska tvetydigt förhållande både till Regent och folk.

Sid. 306. Fick Olofs kärlek ett oväntadt hopp.

Om händelsen med Tyste och hans fästmö, berättar Celsius (1 D., p. 318) efter Rasmus Ludvigson.

Sid. 324. Ett altarskåp —

Beskrifningen är gjord efter en sådan katholsk lemning i Kumla Kyrka, der den nyttjades på sätt,

som i texten nämndt är, ända till dess kyrkan helt nyligen nedrefs för att ombyggas.

Sid. 343. Brott af en Sture kunde jag ej mena, —

Då detta tal af Sten Lejonhufvud, och hela hans förhållande emot Svante Sture, äfvensom hans förbindelse med Michel Svenske, synes kasta en skugga på hans karakter: så är författaren skyldig till den förklaring, att han dertill haft ingen historisk anledning. För öfrigt, då Sten var den, som stod närmast Gustaf, till hvilken han förtrodde sig vid de hemligaste och viktigaste värf, borde han, i fall sådana omständigheter inträffat, som i poemet äro förutsatta, af nit för sin Konung ungefär så hafva förhållit sig, som här är föreställdt. Genom det sätt, hvarpå han till slut afvisar Michel, torde ock i Läsarens ögon den i fråga varande skuggan bortfalla.

Sid. 346. Än det sigillet, som i fickan fanns —

”Medlertid sände de Lübske några bref in i Sverge till menige man och Riksens Ständer, till att uppväcka och reta dem till uppror emot Konung Gustaf, som voro skrefne uti deras och Svantes namn, der han platt intet afvisste, och hade de Lübske låtit utgräfvva Svantes signet, som de samma bref med förseglade, honom ovetterligen.” Tegel, D. 2, p. 7. Det samma sigillet skänktes sedan åt Svante, jemte en prägtig sammetsklädning. Celsius, D. 1, p. 98.

Sid. 363. Och ställer fram den bild, hans systerson
Af honom tecknat

Se Handlingar rörande Skandinaviens Historia, 4 Delen, s. 31.

Sid. 366. Dess Röda Gafvel ni besöka bör;

”Detta bergsparti är väl på långt när icke så högt som Vestra Väggar, kanske lägre än Måkebergen (som alla höra till Omberg); men dess liksom jemnhuggna murar, dess hemska, rostbruna utseende, som kanhända gifvit namn åt hela denna bergsträcka, det svarta djupet hardt intill och tvenne utmärkta bergformer hafva tillsammans bidragit att gifva Rödgifvel en öfvervägande ryktbarhet. Den ena af dessa bergskepnader är den så kallade Rödgifvelsport, en fördjupning i bergväggen, stigande ganska högt ifrån vattenytan uppåt klippan med en bredd i riktigt förhållande till höjden. Öfverst är den fullkomligt bågformig och hela figuren har uppkommit efter en stor omkring alnstjock hals, som stupat i sjön och lemnat efter sig denna insänkning. Nära intill denna port finnes den andra bergskepnaden, Ombergs största grotta, hvilken vanligen kallas Rödgifvelshålan. Då man inrott till hälften i grottan, der hon är 15 fot bred, möter strand af rundslipade kiselstenar, hvilken fortfar till grottans slut.” Bohman, s. 13.

S. sid. Hon hade Necken haft till gäst en gång.

Denna myth om Omma har författaren sjelf diktat, dels med hänseende till den föreställningen man har, att en del af berget i sjön nedstörtat, dels för ett särskilt ändamål i poemet. Annars är om Omma eller Ama den sägen, att hon varit en Drottning, af hvilkens borg ännu skulle finnas en lemning, äfvensom på hjessan visas en stenhäll såsom hennes grafsten. Den sannaste och sinnrikaste förklaringen på namnet Ommaberg, som det i äldre handlingar läses, är likväl den af Bohman, enligt hvilken detta berg,

som ofta är insvept i töcken, af denna örsak blifvit så nämndt: ty Omma är samma ord som ånga. ”Man säger ännu, när berget samlar dunster omkring sig, att det ommar, gifver ifrån sig ångor, ryker.”

Sid. 367. Jag menar murgrön —

Egentligen är det på Vestra Väggar, som denna växt enligt Tuneld, D. 2, p. 11, skall finnas.

Sid. 376. Den nya grillen, att hon Omma var —

Författaren såg i sin ungdom en vansinnig qvinna, som trodde sig vara skogsfrun. Hon bodde helt ensam i en skog nära Åbo, der hon sjelf hade bygt sig en liten koja och uppfödde höns, hvilkas ägg hon sålde i staden. Af hönsen voro fjädrarna ej sällan bortplockade, för hvilket hon skyllde de underjordiska, ehuru hon sjelf troligen hade gjort det.

Sid. 379. Det var ju sinnrikt påfund med det krutet.
I Kyrkan under Kungens stol.

”Uthi Palme-veckan thetta åhret (1536) bleeff then hemlige förrädelige handel uppenbaar, som någre Tydske Borgare i Stockholm, genom de Lybeskes stämplingh och anslagh hadhe achtet anrätta och fullkombna, till att komma hans Kon. M:t om lijff och all sin wälfärdh; och hadhe de så förbundet och försworet sigh tillhopa, att the med Kruth wille förrådha hans Kon. M:t lijffuet aff uthi hans Kon. M:ts eghen Kongelige Stool uthi Stockholms Stadskyrckia: hwilket således tillgå skulle, att de ville läggia under Konungh Gustaffs Stool i Kyrckian, en fierdingh Kruth ther een Kopper-pipa war lagd hoos, och uthi henne

een Lunta, som kunne brinna uthi tree timar ifrån siw till tijo och tå skulle Kruthet fångia an, hwilket Hans Böhman beställa skulle." Tegel, Gustaf I:s Hist., D. 2, s. 74.

Sid. 380. Vindranc det röjde.

"När thetta så emillan them beslutet war och tijdhen tillstundade, tå de wisst förmodde att Konungen skulle komma i Kyrckian, begynte Brandt Skriffuare, dagen tillförrende, handla med een Stockholms Skippare benämbd Hans Wijndranck, boendes i bredegränden Östan til, hwilken för stoor gäldh skul war kommen i stoor sorgh och förtwiffuelse, och förthenskul war han snart aff hans stoor lyffte bedragen. Men när han heela daghen hadhe drucket hoos Claes Grytegrutare medh the Tydske Borgare, hwilke honom sin heemligheet hadhe tillkännagiffuet och underwijst theras heemlige, klooke stämplingar, bleff han så druchen att han icke gå kunde, och fyre bohre honom heem i ett Åkläde, och i thet han heem kom, besöckte hans Granhustru honom, benämbd Hustru Brita Niels Jönsons, för hwilken han strax vthi dryckesmähl uppenbaradhe heela handelen; samma Qvinna sadhe sin Man strax thet, hwilke tillijka ginge uppå Slottet samma qwel, och goffue Konungens Befalningsman Germundh Svenson thet tilkänna." Tegel l. c.

Sid. 380. Än myntarn Hansson.

"Anders Hansson Myntemästare skulle i Sölfuer-Cammaren på Stockholms Slott medh een daggert förraska hans Kon. M:t lijffuet uthaff." l. c. s. 74.

Sid. 381.

Sid. 381.

Än det försöket,
Att i en lifrätt smyga litet saft?

”Eller ock the skulle medh förgifft komma hans Kon. M:t om halsen.” L. c. — Genom dessa diplomatiska utdrag, i sig sjelfva öfverflödiga, då de angå en så bekant händelse, har förf. velat göra dess verklighet för läsarens ögon liksom åskådlig, för att derigenom rättfärdiga den vågade dikten om Djups och Lütkes anläggning.

Sid. 382. Att man ett tyg i Lübeck redan väfver,
Hvaraf en narrskrud åt vår Konung görs,
Tills han dit fången på en åsna förs.

”Wollenwewer, Borgmästare i Lybeck, och mång andre i Lybeck hade oppenbarlige sagt, att effter thet the Lybeske hade infört och satt H. N. for Herre och Konung i Swerige, thet doch icke sannt var, då wille the wara the samme som skulle taga H. N. här ut, och föran till Lybecke, och kläda ther på en åsna, och föra H. N. then ene gatan op, then andre nedh, och så hugga hans hals aff.” Clement Rensels Berättelse, i Handlingar rörande Skandinaviens Historia, D. 2, s. 49.

Sid. 394. Lödese, det nyss inredda;

Det så kallade Ny-Lödese fick sina privilegier af Gustaf I, och kallas nu Gamla Staden, till skilnad ifrån den nya staden Götheborg, som ett stycke derifrån af Gustaf Adolph anlades.

Sid. 417. På bildens skönhet —

Messenius, på hvars auctoritet poeten åtminstone, om ock icke alltid häfdatecknaren, må

stöda sig, tillägger Alfhild en förundransvärd skönhet. Scand. III., T. XII, p. 89.

Sid. 434. Det är ju Benedict, som stiftat har
Det första kloster uti Vesterlandet

Utom det första klostret vid Cassinum eller Mons Cassinus, har han anlagt elfva andra. Han ålade ej sina klosterbröder några svåra och onyttiga penitenser, utan en sann gudsfruktan och en dygdig lefnad, samt flit så väl i studier som i kroppsarbeten. Allestädes hafva Benedictinefne utmärkt sig så väl genom lärdom, som genom befrämjande af landets odling. Den gren af denna orden, till hvilken Alvastra kloster hörde, Cistercienserna, bragtes i flor genom Sanct Bernhard, som var ett mönster af alla en andelig mans dygder.

Sid. 434. Och som Furstar bo.

Denna fråga påminner om den, som Konungen gjorde Biskop Sommar: "Uti hvilket capitel af Bibeln står det befallt, att Biskopen i Strengnäs skall bo i stenhus (palats);" hvarpå Biskopen svarat: "uti samma capitel, som tillägger Konungen kyrkotionden." Detta samtal, som skett vid Kon. Gustafs bröllop med Margareta, skall hafva haft den följd, att Sommar, hvars Påfviska tänkesätt Konungen förut funnit stor anledning att misstänka, gerad ifrån bröllophuset blifvit förd i fängelse: hvarifrån han likväl snart befriades och fick tillbringa sin öfriga lefnad i Krokeks kloster. Celsius, D. 2, s. 152. Enligt en annan berättelse (Se Rhyzelius, s. 222) var det Sommars efterträdare Bothwid, som gaf Konungen detta svar, utan att det blef illa upptaget, ty han var, såsom en rättrogen Evangelisk Biskop, af Konungen väl känd och synnerligen älskad.

Sid. 437. Bröd på sitt svärd han bar till öfvervunna.

Vid Neapels belägring sände Totila lifsmedel till dess uthungrade invånare och utmärkte sig öfverhufvud genom mensklighet, ej mindre än hjältemod. Dertill berättas Sanct Benedict hafva bidragit genom sitt tal vid det tillfället, då Totila, för att pröfva hans prophetiska gåfva, sände till honom sin vapendragare, som, klädd i konglig skrud, skulle föreställa hans person, men hvilken Benedict genast igenkände: hvar-efter Konungen sjelf anlände, då den andelige mannen gaf honom allvarsamma föreställningar och förutsade hans eröfringar och hans död. Att både Konungen och vapendragaren blifvit af honom stämde för Guds dom och straxt derefter dött, som Jöns säger, är en dikt, som han tagit ur någon munklegend, om det icke är hans egen uppfinning för tillfället.

S. sid. Johannes Store.

Store var hans slägtnamn. Magnus är en öfversättning deraf. Huru han efter Gustaf Trolle blef Erkebiskop i Upsala, men föll i Konungens onåd och flydde ur riket, är allmänt känt. Hans Svenska historie är full icke blott med gamla fabler, utan med en mängd nya, af honom sjelf uppfunna.

S. sid. Majgrefve-heder.

Denna fordna sed skall ännu i Dalins tid (D. 3, p. 137) varit öflig i Sverige. Majgrefven, som kröntes med blommor, infördes med ceremoni och hedrades den dagen framför alla andra. Om Johannis Magni Majgrefskap berättar Tegel, D. 1, s. 119, att då Konungen red hem ifrån sitt möte med Allmogen vid Upsala, gjorde

”Hans Kongl. Majestät Doctor Jöns Archielectum till Meijengrefve, sättande på honom en stor blomsterkrans, den han sjelf förde på sig hem.” Om det skedde för att smickra hans fåfänga, eller för att göra honom löjlig och föraktlig, är ovisst. Det ena kunde dock lätt förenas med det andra.

Sid. 450. En häck af Idegran —

Detta i Sverige sällsynta trädslag, *Taxus Baccata*, växer ännu på Omberg. Se Bohman, s. 41.

S. sid. — — Ack! den lyckliges belöning
Var Anna Lilja.

Hon var Enka efter Riks-Rådet Erik Rynning, som hade omkommit i Stockholmska blodbadet 1520. Gudmund Pederson Slatte var Befallningsman på Stockholms Slott och hade till medtäflare den Tyske Öfversten Staffan Sasse, densamme som af Lübeckarne blifvit sänd med skepp och manskap till Christina Gyllenstjernas hjälp, då hon försvarade Stockholm emot Christiern. De rände tillhoppa, skrifver Tegel, D. 1, p. 187, så väldeliga, att begges deras hästar ofta gingo på hasarna och under tiden omkull så, att de räckte från sig alla fötter, dock på det sista behöll Gudmund segren och platsen.

Sid. 468. Till målet hjälper ej att vara snäll!

Förmodligen syftar Michel på Pred. 9, 11.

Sid. 483. Nu blef en brottning —

Att brottas med björnen, var fordom mycket vanligt vid björnjagt. Äfven ifrån en sednare tid förekomma exempel derpå. Herr Hofjägmästaren Falk i sina underrättelser om Björnskall (s. 25)

berättar, att en sårad björn, på tvenne fötter upp-
rest, rusade emot en klickande Jägare, och fick
honom öfver axlarne med framtassarne, hvaremot
Jägaren fattade i hans öron och deromkring yf-
viga ragg; hvarpå de länge brottades, slogo hvar-
andra tvenne gånger till marken, och uppreste
sig åter, tills björnen blef af Herr Hofjägmästa-
ren skjuten.

Sid. 489. Som ger dem namn af "Herre" och af "Fru."

På det de Svenske skulle Herrar vara,
Bön och gunst månede de ej spara;
Somme barn månede jag (K. Hans) till Ridda-
re slå

Den som än i tånom (linda) låg.

Det månede denne Svenske qvinnor vålla;

Ty af herrenamn månede de så mycket hålla.

Hvar Frälsisqvinna ville heta Fruga,

På det andra skulle sig för henne buga:

Så framfuse voro de hustrur då,

Att de hade gerna låtit sig till Riddare slå!

Se stora Rimkrönikan, s. 561.

Sid. 490. Och för Hans Nåde om din nåd ej tala.

Om den bekanta händelsen, hvarpå dessa ord
syfta, berättar Tegel, D. 1, s. 119. "Några
dagar derefter som var Pingstdag hölt han (Jo-
hannes Magnus) sitt Majjgrefvekalas ganska
ståtliggen, satte Konung Gustaf i högsätet gent
emot, och hade förordnat sin skänkeskifva hos sig,
credentsekar och annat fast ståtligare, än Konung
Gustafs skänkeskifva var. På det sidsta drack
han Konung Gustaf till, säjandes: Vår Nåd
dricker eder Nåd ett godt år till; af hvilke ord
Doctor Jöns sedan blef svårligen föraktad både

af Adeln och alla de der tillstädes voro." Tegel går förbi Konungens svar: "Din nåd och vår nåd rymmas icke under samma tak."

Sid. 499. Af trädets laf i ro begynte äta.

"Hjortarne voro så tama, att när en vedkörare afqvistade en nedfälld gran vid ena ändan, afbetade kronhjorten lafven i den andra." Bohman, s. 51.

S. sid. Hvad gny i luften!

Hjerpens vingar göra ett stort buller, då han flyger upp. Derpå grundar sig den legenden, att han i början varit en stor fågel, men då han en gång med ljudet af sin flykt skrämt ett helgon eller Frälsaren sjelf, har han fått den dom att beständigt minskas i storlek, så att han till slut, innan yttersta Domen kommer, kan flyga genom en fingerring.

S. sid. En hafsörn lyfta sina vingar vida —

Falco albicilla (Linn.) bor på Omberg i toppen af en murknad ek. Bohman, s. 29.

Sid. 500. "Guckuskor."

Cypripedium Calceolus är ibland Ombergs vackrare växter, äfvensom Linnæa.

Sid. 501. Och se, hur samma rot tolf höga, stora, Med sköna kronor prydda stammar bär.

En bonde skall för långlig tid sedan hafva bort-huggit en af dessa stammar, under hvilken han föreställde sig Judas, såsom icke värd att stå ibland de öfrige Apostlarne. Derföre blef det ock sedermera kalladt Elfva bokar. Nu mera återstå endast sju, af hvilka en är alldeles förtorkad.

”En otalig mängd af namn hafva blifvit inskurna i detta, kanske enda träd i sitt slag, ibland hvilka må nämnas Konungarne Carl XI:s och XII:s egenhändigt ristade namnchiffer. Tidens hand har utplånat de vördnadsvärda dragen. Bohman, s. 72.

Sid. 505. Och med förundran ut åt Jungfrun såg.

”Jungfrun eller Fagerön, en holme i Wetteren, förekommer ifrån Ombergs strand vanligen såsom en något hög, kullrig klippa och understundom såsom en låg, mörk rand emot horisonten; men under hägring uppreser hon sig, än såsom en hög kegla, ännu såsom en fyrkant, och under stark hägring såsom tvenne keglor, af hvilka den öfversta är upp- och nedvänd. Ofta liksom sväfvat hon ibland molnen, och man tror sig se luften under henne. Stundom synas skogar midt på sjön, hvilka af hägringen äro utdragna och afskurna från motsatt land. Detta fenomen förekommer vanligen om sommaren, i synnerhet under stark hetta, lugn och solrök.” Bohman, s. 112.

Sid. 507. Ralångens ö —

I Marbäcks socken i Småland, i sjön Ralången, förekommer detta fenomen. Se Tuneld.

Sid. 508. Stockelycke.

”Der Oxbåsebergen stanna i S., nedsjunger lokalen till 10—20 alnars hög strand, som framlöper i samma höjd några bösshall, och har ofvanföre den täcka Stockelyckeängen. Vid hennes början i N. finnes en liten hamn, från hvilken man uppgår utan möda till den rika af bäckar genomskurna, af bokar och andra löfträd öfvertäckta blomstervallen.” Bohman, s. 12.

Sid. 513. Nu när han ser tillsammans här de tvenne

Om denna händelse, som utgör poemets egentliga grundämne, berättar Celsius, D. 2, s. 152, följande: "Margaretas ömhet för sin fordnas fästeman har ofta väckt svartsjuka hos Konungen, hvilken, då han en gång hastigt kommit inuti Drottningens rum, samt funnit Sturen framför henne på knä, har han gifvit honom hårda ord, med tillfrågan, hvad det ville betyda? hvar till Margareta med fintlighet svarat: det Sturen anhölt om hennes syster Märtha. Konungen har då glad tagit dem på orden, samt låtit skyn-da med Sturens och Fröken Märthas bröllop."

Sid. 523. En engla-klang han hör i namnet Märtha

En sådan klang lär det namnet i en sednare tid icke haft i allas öron. Grefvinnan Sture synes hafva varit en något högdragen fru. När Erik XIV:s gemål en gång berömde hennes klädsel och sade, efter tidens talesätt, att hon i dag var så gill, svarade Grefvinnan: jag vill se på den, som kan mig ogilla. Se Dalin, D. 3, s. 644. Såsom en mycket sträng mor, är hon känd genom händelsen med hennes dotter Magdalena, som, då hon ej fick modrens och presterskapets tillstånd att gifta sig med sin kusin, Friherre Eric Stenbock, lät honom enlevera sig. Med honom vigd i Danmark, återkom hon till fäderneslandet med det hopp, att genom den ynnest, i hvilken hennes man stod hos Konung Carl IX, vinna sin moders tillgift. Men ehuru hon till slut på hela släktens förbön fick komma till Hörningsholm, måste hon dock till en början bo endast i en badstuga på gården. Först när hon skulle falla i barnsäng, bevektes hennes moderliga hjerta, så att hon emottog den knäfallande synderskan

icke blott i sina rum, utan i sina armar. Såsom ett bevis på hennes fullkomliga förlåtelse berättas, att hon sedan befällte henne aflägga den sorgedrägt, som hon dittills burit, och sjelf fäste på hennes bröst ett juvelsmycke. Huruvida icke af en yster flicka, som Märtha är i poemet, genom år och öden kunnat blifva en sådan allvarsam fru, som Grefvinnan Sture var, må Läsaren sjelf afgöra. Förf. kan i alla fall åberopa Poeternas frihet inom sitt område.

Sid. 525. Från sjö till sjö emellan tvenne haf
Ett bälte sträcks,

Redan i Gustaf I:s tid väcktes ideen om Götha Kanal af Biskop Brask. Hans ord derom äro dessa: "Vårt fulla råd: att upp skall skäres emellan Wettern och Wennern för forelön och köpmansgoods skull, så att Öresund och de Wendische städer kunne oss icke trängja."

Sid. 526. Dig, Svante, jag förtror —

Svante Sture blef förordnad till befälhafvare i kriget emot Dacken, och verkade mycket till Konungens förmån genom sitt mannamod, så väl som sin trohet, och genom det anseende och förtroende, han hos bönderna ägde. Sedan han som Höfvidsman på Stegeborg afvist Dackens sändebud, som tillböd honom kronan, och bedt bonden hålla sig vid sin plog, samt derefter räddat slottet undan Smälänningarnes anfall, tågade han med sin tropp till Tjust härad, der de upproriske bönderne, då de sågo honom strida för Gustaf, funno sig bedragne af Dacken och sade: Rättvisan är på den sidan, der du vistas. Celsius, D. 2, s. 226, 259.

Rättelser:

S.	3	r.	11	<i>står</i>	agg	<i>läs</i>	agg och
—	20	—	5	—	blaggarns säck	—	blaggarn-säck
—	39	—	9	—	de.	—	de —
—	45	—	11	—	hot	—	våld
—	63	—	12	—	alldrig	—	aldrig
—	70	—	18	—	vredesmoln	—	vredes moln
—	80	—	13	—	dömmer	—	drömmer
—	164	—	3	—	SVURE	—	STURE
—	177	—	17	—	stå för mig	—	för mig stå
—	185	—	11	—	Tyst! ett farväl, nyss skuret, här jag ser:	—	Nu ett farväl, nyss skuret, han der ser.
—	261	—	1	—	Vigselskålen	—	Vigvattskålen
—	266	—	2	—	Och Signoras	—	Och af Signoras
—	284	—	10	—	stego	—	trädde
—	—	—	14	—	fastän gift	—	fast förmäld
—	289	—	9	—	Helgonglorier	—	Helgons glories
—	296	—	14	—	Vid	—	med
—	313	—	11	—	föröfrigt	—	för öfrigt
—	328	—	16	—	till en holme sam.	—	af och an der sam.
—	374	—	7	—	prat	—	skrock
—	383	—	5	—	Med	—	med
—	400	—	2	—	kappa	—	kåpa
—	417	—	1	—	hur när jag	—	så nära
—	418	—	1	—	kronan	—	kungakronan
—	426	—	15	—	SVANTE	—	Munken
—	427	—	6	—	SVANTE	—	Munken
—	436	<i>Efter 10:de versen tilläggas dessa:</i>					
		S:t Benedict och Bernhard i all ära,					
		En bättre regel Skriften oss kan lära;					
		Och bättre leder oss den föresyn,					
		På hvilken Fadren såg förnöjd ur skyn.					
—	437	r.	15	<i>står</i>	Emellertid	<i>läs</i>	Om jag mins rätt,
—	443	—	4	—	Äfven hennes	—	ock Christinas
—	446	—	9	—	tanke	—	tanken
—	450	—	4	—	ideträn	—	idegran
—	471	—	5	—	spets	—	spel
—	473	—	22	—	Ach!	—	Och